

« І не бійтеся тих, хто тіло вбиває,

а душі вбити не може...»

(Матв.10:28)

Початок життєвого шляху

Село Богушівка, одне із багатьох сіл, недалеко від м. Луцька, нічим особливим від інших, в ті далекі часи не виділялось і було, як і більшість, оточене з усіх сторін чагарниками, дібровами, чудовим лісом. Як і скрізь, жили тут від діда-прадіда працьовиті люди, несучи нележку селянську ношу.

Тільки назва, якщо подумати, якась незвична – Богушівка. Чому саме Богушівка? Це слово ніби складається з двох слів Бог і Шіва. А от звідки могло прийти до нас це слово Шіва? Кажуть, що в далеких Гімалаях вшановують божество з іменем Шіва, і можливо, під час татаро-монгольської навали, воно прийшло до нашого краю. А може це село заснувала людина на прізвисько Богуш. Можливо також, що село заснували богобоязні люди, яких називали Божими душами. Але це все здогадки...

В 1873 році село було ще зовсім невеличке, з приземистими хатками, що не відрізнялися одна від одної; дерев'яні, покриті соломною або очеретом, без підлоги, з глиняним током. Але що тут дивуватись, адже ці часи ще мало віддаляли богушівців від кріпацтва. Панщину тут знали вже з розповідей батьків, дідів.

На околиці біля лісу, цієї ночі в одній із хат, довго блимав каганець. Нічого дивного, адже як тоді називали «баба повитуха» обережно поклала на руки Якову Бохонюку голосисте немовля, і як вона пізніше згадувала – живучий хлопчик народився. Яка це була по рахунку дитина в родині – невідомо. Сім'ї були великі, умови життя нелегкі. Господарство, яке б воно не було, забиравало багато часу, щоб зробити хоч який не будь достаток. Діти як і у всіх інших сім'ях народжувались, підростали, а хто слабший, помирав. В цьому аж якоїсь трагедії ніхто не бачив. «Бог дав, Бог взяв» – така віра і

вберігала людей від розпуки. Так і появі немовляти в сім'ї Якова ніхто не придавав особливого значення.

А там і хрестини, і як годиться по православному звичаї, куми – хрещені батьки і все таке інше. Обряд хрещення священник проводив у церкві сусіднього села Забороль. Так називають в православ'ї споруду, де проводяться культові ритуальне обрядове хрещення започаткував Іван Хреститель. А чи так був охрещений сам Іван Хреститель – Євангеліє жодним словом не згадує обрядові служіння. Невеличка, але завжди охайно прибрана, з високими куполами наверху, і звичайно дзвонами, якими завжди сповіщається початок церковної служби Божої, та інші літургійні події.

Хрещення, вінчання, провадження на вічний покій і всі інші обрядові церемонії в православної церкві проходили за плату, – з цього вона мала значний зиск. І на цей раз сільська громада, з новонародженим малюком на руках кумів, прийшла в храм здійснити обряд хрещення. Це дійство, за православною установою, є обов'язковим і повинно відбуватись якомога швидше після народження. Хрещення – одне з церковних таїнств, коли дитину при потрібному зануренні у воду і потрібному повторенні священником: «в ім'я Отця і Сина і Святого Духа» – охрещений стає православним. Вважається, що таке . Але про ту правдиву, реальну сутність хрещення, яким був охрещений Іван Предтеча, євангелісти говорять: «Як у пророка Ісаї написано: Ось перед обличчя Твоє посилаю Свого провісника... (Мар.1:2-4) Бо він буде великий у Господа, ... і наповниться Духом Святим ще з утроби своєї матері...І багато синів Ізраїля він наверне до Єгови Бога. І він сам перед Ним буде йти в дусі й силі (пророка) Ілії, щоб серця батьків повернути до дітей, і неслухняних до мудрості праведних, щоб приготувати для Господа людей благодійних. (Лук.1:15-17) – Для здійснення такої величної духовної місії був покликаний муж Віри Іван, якого в благочестивій спільноті праведників, в якій він народжений, його заглиблювали, занурювали у Води мудрості Слова Божого – таким чином охрещували Святим Духом Істини вічних Його Заповітів. Тоді він став голосом в бездуховній пустині

народу: «...готуйте дорогу для Господа, рівняйте стежки Йому...»! А для цього, закликаючи до покаяння, духовно просвіщав – хрестив народ, занурюючи у Води Правди, відкривав їм гріхи їх відступництва і беззаконня.

Води на Волині, слава Богу, хватає. Не те що там, в далекій Палестині, невелика річка Йордан. Як згадується в Біблійній оповіді, – коли один з великих сірійських воїнів захворів проказою і за порадою маленької єврейської дівчинки-полонянки, яка у можновладця Неємана була рабинєю, щоб він для лікування звернувся до їхнього пророка Єлисея. А той послав його сім разів зануритись в Йордані. Тоді воїн з відразою і невдоволенням вимовив: «Хіба я приїхав на посьмиховисько. В нас на моїй батьківщині набагато більші річки є, я і там міг би це зробити». Дослідження Святого Письма дає розуміння, що хрещення – це не занурення навіть в Йорданській воді, а занурення, погруження в духовне розуміння мудрості Слова Божого, в надихаючу силу Його вчення. В Святому Писанні Вода образно означає вчення. Малоімовірно, що православний священник погодився б з таким розумінням хрещення. Але не будемо нікого засуджувати, тому що тільки все проникаюче Світло Істини Слова Божого є всім суддею – воно буде судити кожного в останній день його грішного життя... Тільки праведник на суд не приходить, бо він вже ходить в світлі Його Правди. (Іван.12:48; 5:24)

Звикло виконуючи таїнство хрещення, священник підготувавшись до обряду, взяв оголене маленьке тільце з рук кумів, з пафосною урочистістю три рази занурив його у водяну купіль. Немовля голосно, надривно заголосило і куми почали швидше його пеленати. Священик підняв високо руку з стуленими трьома пальцями і промовив голосно на розспів: «Во ім'я Отця і Сина» і, чи то забувши, чи то з хвилювання, – як не як, торжество хрещення, і замість слів: і «Святого Духа», виголосив: «Степаном нареченим буде». Від цих слів батюшки: «Степаном наречений буде», вся процесія зворушилась. «Степаном»! Це ж в честь християнського великомученика за віру в Ісуса Христа. Куми та всі присутні, з почуттям вдячності священику, відчуваючи на собі

відповідальність за те, що Бог благословив новонародженого таким ім'ям, після священницької молитви поспішно і самі почали молитися, звертаючись до Ісуса Христа і Бога, щоб він благословив не тільки охрещеного, а й батьків, щоб в мирі і доброті виховувати дитину, наставляючи його в Божих діях, в Його благодаті. В ті часи ім'я новонародженому давав священник, і тільки від нього залежало, як буде називатись дитина. Якщо хтось в громаді поведив себе не так, як цього вимагала церква, і мав якісь прогріхи, то ім'я народженому міг наректи, яке йому прийде на память. Все залежало від батьків, в яких взаємовідносинах вони перебували зі священником і громадою. А тут Степаном – це вже свідчило, і те всі добре розуміли, що Яків Бохонюк у поважанні перед церквою. В такий спосіб священник віддячував прихожанину за його простодушну щирість і відданість вірі православної. Яків справно відбуває усі служби, на церковні потреби віддає останнє, аби добре виглядати перед Богом. Коли приходив до церкви, то яких тільки молитов не знав – всі напам'ять перечитував пошепки і перед усіма угодниками, як ніхто інший, ставив свічку, і так учив своїх дітей, щоб скрізь і в усьому, що стосувалось віри в Бога, бути на достойному рівні. Все те, чого навчав священник, виконувалось з великою вірою.

В уяві багатьох присутніх на обряді хрещення предстала велика страждальницька постать першого мученика Степана, побитого камінням, за свідчення про Ісуса Христа, про якого всі пророки, натхненні святим Духом Істини, звіщали про Його славний прихід. Своєю Святістю і Одкровенням Слова Божого Він відкрив народам спасіння і дорогу життя вічного. Христос, народжений від Святого Духа Премудрості Волі Божої, осуджений облудною релігією, помер мученицькою смертю. Так і перший з послідовників Христа – Степан, за свідчення Його Слова був каменованій релігійними служителями, осліпленими їх духовним невіглаством. Багатьом це було відомо із розповідей батюшки, але ніхто не міг і здогадуватись, що Господнім благословенням це дитя в майбутньому буде покликане бути благовісником Одкровення Святої Божої Правди; і як багато мучеників, за свідчення єдиної

Волі Божої, постраждає заради спасіння людей. Нікому не могло бути відомо, що на Степана, буде покладена місія нести це Слово серед колишніх язичників, а тепер уже, так званих християн – нести Христову спасаючу Вість відновлення правдивої Віри, відродження Її первозданної, духовної сутності. І так, як перші благовісники страждали за проповідь Слова Божого, так і в наш час, правдивому його свідченню чиниться жорстоке неприйняття і спротив всіма противниками, всіма їх лукавими і карними засобами...

В дні Мойсея, коли він доносив оці вічні Богом написані письмена і народ не міг сприйняти їх, і Заповіді, написані на камені, як символі вічної твердині Істини, розбились об людське невігластво і неприйняття. Уламки цих розбитих монолітних, неподільних скрижалей Заповітів Божих, Пророки заново зібрали в єдине цілісне Слово Його віковичної Правди, і їх виконанням відкривали для народів дорогу праведності, яка веде до Христа. А для будівничих з язичницьким мисленням, і донині Він став відкинутий ними, великим «Каменем спотикання».

І ніхто з присутніх на хрещенні і уявити не міг, що Бог своїм перстом уже писав в розумі священика дати при народженні оцьому дитяті ім'я Степан, бо сам Господь визначив його бути вірним свідком Святого Його Слова, щоб нести Одкровення Правди до країв землі, щоб просвітити світлом Істини наші серця і розум. Нікому не здавалось, що оце немовля, благословляється Богом бути Його благовісником, і як усі посланники, які вели боротьбу з невір'ям, невіглаством і темрявою відступництва, постраждає за покладену на нього духовну місію.

Після проведеної церемонії хрещення багатоголосе, «Амінь» пролунало по всій церкві, яке високо у банях, відгукнулось «Амінь-Амінь», як знак ствердження у правильному виборі імені для народженого, а церковний хор у відповідь проспівав – «Алілуя, алілуя...Слава у вишніх Богу, а на землі мир, між людьми благовоління».

Церковний дзвін, своїм мідним голосом, раз-по-раз стогнав у висоті, зворушуючи громаду до ще більшої покори, до ще більшого

благочиння. Малюк, сповитий пеленами, як здалося присутнім, якось по особливому відреагував на це дійство і почав плакати, цим самим якби ще більше нагадував усім про свою присутність, збуджуючись від оцього бентежного звучання. Музика дзвону, невидимими нотами закарбувалась у пам'яті маленької душі, щоб колись оці ноти співзвучно з мудрістю відтворились в свідомості дорослої людини. Батько від цих слів, співу і звучання дзвону, аж здригнувся, відчувши на собі великий обов'язок опіки і виховання, і тільки тоді побачив, як від кума до кума переходить маленький голосистий сповиток. І коли опинившись на руках у батька, мабуть відчувши, що потрапив у рідні, надійні руки, замовк, і тихесенько засопів спокійним, непримхливим сном, ніби свідкуючи усім, що все добре. Батько радів синові. Хлопець, як-не-як! Це поміч, робочі руки, які так потрібні в господарстві, а також і продовження родини. Степанко виростав допитливим. Світловолосий, очі великі, немов голубі волошки поселились під руськими бровами. Завжди веселий і, радіючи, усьому дивувався. Допитливості не було меж, все хотілося знати, бачити. В селі, як в селі, діти піднімались на ноги рано, і до роботи – то гуси пасти, потім корови. Найбільше йому подобалось, як і багатьом дітям, бути з кіньми, оцими розумними, послухними, стрункими і сильними істотами. А як цікаво проїхатися на конику верхи. Тоді ким себе тільки не уявляє отакий малюк. А коли вже сідав на коня, просто так, босоніж, про яке сідло думати, навіть і на думку не спадало що є таке. Наввипередки разом із сусідськими хлопцями, завжди хотілося бути першим. І так завжди у всьому. Восени, коли не раз малий Степанко збирав з батьком і іншими братами в лісі жолуді для корму худоби, то тільки його щебет було чути. Все допитувався в батька: «Тату, невже з отакого маленького жолудя може вирости, отакий величезний дуб?. Просто дивно. Чому сонце, коли іде на спочинок, заходячи далеко за обрій, таке велике і червоне?» – не вгамовувався з своїми запитаннями..

Не згледілись батьки як і сьома, а можливо і восьма весна за плечима у малого залишилась. А на осінь батько веде його за руку, віддати у церковно-приходську трьохкласну школу. На той час такі школи організовувались властями, тому що життєва практика

підказувала про таку потребу. Молоді неписьменні люди, надовго взяті до царського війська, не могли навіть листа додому написати. А вже хоч трохи грамотна людина і господарство вести і на все дивиться по-іншому. Степанові у школі подобалось. Ходив як на розвагу до тієї школи, бо те що навчав учитель, дома майже і не приходилось вивчати, хіба що написати з красного писання і арифметику. Спочатку букви. Довго марудився хлопець з отими буквами, бо хотілося якнайкраще, а воно ще й до того як би само непогано виходило, а хотілося ще краще. А вже коли слова пішли і потрібно було виписувати із «рідного слова», чи то із абетки, то бувало, не відірвеш. Інші уже давно на вулиці, а то ні – самому щось хочеться придумати. Школа була аж у сусідньому селі Заборолі, недалеко від церкви. Громада виділила хоч не завидний будиночок під стріхою, але все ж таки дві кімнати, де в кожному класі навчалось по багато дітей. Найбільше – це хлопці, дівчат мало, бо тоді, думалось – навіщо дівчині ота наука... Це майбутня господиня, мати, то вже хай привчається вести домашнє господарство. Шкільним порядком і у всьому правив піп, «яко цареве око», він скрізь встигав. Повинен був у селі все знати, скрізь порядок наводити, про який говорили державні циркуляри, які він справно одержував, за що цар навіть і військове звання давав. На випадок війни, він міг бути в армії капеланом. За все оце з державної казни йшла платня, та й земельний наділ чималий. Священики у школі проводили уроки Закону Божого. Малий Степан також допомагав учителю на релігійні свята, чи то на Різдво, чи на Паску, організовувати усякі дійства, згідно обрядовості, які є в православ'ї. Ходячи від хати до хати з містеріями про народження Ісуса, як немовби волхви з зіздуою, яка вела їх зі сходу аж до Віфлеєму, де і народився в яслах Христос. Степан разом з дітворою співали: «Нова радість стала, яка ще не бувала, син Божий народився». Ці містерії і до нашого часу продовжуються. Людей цікавлять видовиська, а тут ще й про Бога та про царя Ірода, страшного узурпатора, який, щоб знищити Ісуса маленького, дітей віфлеємських повбивав. Отака тілесна природа людини, як у давньому Римі – хліба і видовиськ. Пізніше Степан почав

розуміти – Христа шукати потрібно не в видовиськах, а в тому, що Він сказав: не хлібом одним буде жити людина, а всяким Словом, яке виходить з уст Божих. Устами Божими є всі Його Посланники, Пророки, Патріархи – Святе Писання Його Слова, яке у всій його первозданній чистоті і святості Христос відкрив народам в Благій Вісті і, втіливши його, явився Хлібом з Неба – дорогою, правдою і життям. Оці голодні і спрагли душі є серед нас, і голодні вони від незнання Бога.

Життя, поступово набуваючи досвіду, все більше і більше розширює свої горизонти пізнання. Залишаючи одне, приходимо до іншого... Так і незчувся Степан, як пролетіли дитинство, юність, а на порозі вже зрілість. Давно забулося, як до школи ходив. Тільки одне – навчився у школі читати, писати, рахувати, це як наснага для душі. Грамотних людей у селі на той час хіба що на пальцях порахувати. Щось прочитати, або написати, і при тім грамотно з доречністю викласти, хто ще зможе, якщо не Степан? І все робив з охотою та піднесеністю, за що приязно поважали, а це ще до чогось більшого його спонукало!... Привита, за час перебування в школі, любов до читання, не залишала його. Яких тільки книг не перечитав і все про святих людей; бо яку ще іншу книжку можна було взяти у батюшки – то про Серафима Саровського, то про Варвару великомученицю і про багатьох інших святителів, крім, хіба що Кобзаря Шевченкового. А про Миколая чудотворця – передання, яке переповідає, як святі отці йшли на поклоніння перед Богом, на Його Раду. Усі вони були в святковому одязі, і проходили біля бідного чоловіка, який горемикався з своїм поламаним возом у багнюці по-коліна, бо конячина ніяк не могла витягти того воза. Скільки святих не проходило, а більше отією дорогою ніхто інший і не йшов, – то всі вони були за те, щоб допомогти бідоласі, але пояснювали йому, що забруднені не зможуть предстати перед своїм повелителем, все ж таки на Раду йдуть. А ось святий Миколай оцінив ситуацію, і не роздумуючи, поліз у багнюку, підсобив бідній конячині і вона витягла отого злочасного воза. І після того представ перед Богом у такому неприглядному вигляді і, будучи подавлений ззовні, зате

внутрішньо радів за добре зроблене діло. А Богу і розповідати не потрібно було, бо Він і так бачить кожного з нас. Він Всевидючий, повчає нас, що найперше милості хоче, а не жертви, і послухання є як фіміам для душі. «І ось тобі за те, що ти єдиний проявив милість, тебе два рази будуть споминати в році, один раз весною, другий – зимою, а всіх інших, що так не зробили – по разу». І все прочитане з отаких книг і приводить до роздумів, чи справді святій людині потрібен день спомину? Якщо вже бути Божою людиною, то скрізь і всюди потрібно чинити правду. Якось отак складалось у житті, що все прочитане, чи то почуте, мусило пройти осмислення. І все завжди починав із себе, – як би я діяв в тому, чи іншому становищі? Степан, добре розумів, що дає для людини хоч якась грамота – вона відкриває можливість пізнання, знати, що робиться в світі, робити висновки, і бути багато в чому обізнаним.

А втім, і не учувся, як прийшло у його серце кохання. Зустрів Степан свою суджену просто, як то часто буває, на одному з весіль, на яке він був запрошений. Дуже вже сподобалась йому молода, невисока на зріст дівчина, з вплетеною червоною стрічкою в смолянисту довгу косу, якій здавалось й міри нема. Хто б міг сказати, що ця в'юнка, вродлива смугляночка, так могла назавжди полонити серце юнака. Мабуть тільки довірливе серце могло повірити цим проникливим, зворушливим, пекучим до щему, поглядам чорних, смарагдових очей. Що ці чарівні очі тільки роблять з молодими людьми. Спочатку Степан і не придавав особливої уваги, коли у церкві, чи десь у іншому місці, ненароком, зустрічав погляди дівчат. Були очі голубі, сірі, а от ці, чорно-смарагдові, запали у серці назавжди... Сама доля дарувала їм одне одного, щоб пройти спочатку не дуже усвідомлене, а потім і свідоме випробування, коли цілою сім'єю Ганна з дітьми в 1914 році здійснила нелегку дорогу в далекі сибірські краї, розділяючи навпіл радості і горе свого чоловіка, хоч церква дала розлучення з православним єретиком, після вироку про довічне його заслання. Все по Божому, – все по Його волі...

ДУХОВНЕ ПОТРЯСІННЯ

Наближався 1911 рік. Степанова зрілість проходила в нелегкий період надзвичайно складних суспільно-політичних і міжрелігійних протистояннях на західних теренах великої імперії. Православна державницька релігія, відслідковувуючи і посилюючи свою боротьбу проти «іноверія», далеко не всіх судила за релігійне інакодумство. Вона віддавала на особливо суворе покарання тих, кого вбачала потенціальним звинувачувачем своєї ідеології.

Напружена боротьба, ворожнеча, після подій 1905 року, була доведена до крайніх меж. Зловіщою хмарою насувались світові потрясіння. Народи, осліплені владиками державницьких релігій, їх предводителями і політичними вождями, були підведені на край прірви; і вже в 1914 році величезні маси так званих християнських народів були ними ввергнуті в жахливу кроваву бійню. Почалась та пора великих світових перемін, про які, згідно невідворотних Божих закономірностей, звіщали пророки, натхнені Святим Духом Його Істини. Нестримне зростання беззаконня прискорювало страхітливі світові події. «...Так говорить Господь Саваоф: ще раз, і буде те скоро, Я потрясу небо (*себто, релігійні, ідеологічні, політичні висоти правлячих систем*) і землю, море і сушу (*обездолені, духовно спустошені народи, як бурхливе море, схвильовані невдоволенням, вибухнуть всякими потрясіннями – заколотами, сум'яттями, бунтами, повстаннями, революціями*)... і поперевертаю трони царств, і винищу силу язичницьких царств, і поперевертаю колісниці і тих, хто сидить на них, і попадають коні та їхні вершники, один мечем одного. (*Вікові династії, трони царств будуть перевернуті, зміщені. Правляча система і верховоди на цій «колісниці» будуть перекинуті, і та сліпа тяглова сила і керівники її в жорстокому войовничому зіткненні будуть взаємно поразати одні одних.*) (Агг.2:6,22)

На переломних поворотах історії народів Господь піднімає, духовно возносить Своїх благовісників, щоб вони в Світлі Одкровення Його Правди виявляли правителям і народам їх беззаконня, відкривали єдину для всіх народів дорогу спасіння, – визволення від всіх облудних вірувань, руйнацьких, пагубних, смертоносних ідеологій. «...Якщо не послухають, то загинуть, зазнають поразки і помруть в своєму безумстві» – свідчить пророк.(Йов.36:12) «Будуть вони слухати, чи не будуть – говорить Господь – але хай знають, що був пророк серед них. А ти, сину людський, не бійся їх і не бійся речей їх, вони бур'яном і тернами будуть для тебе, і ти будеш жити серед скорпіонів; не бійся речей їх і не лякайся лиця їх, бо вони бунтівний дім; і говори їм слова Мої, будуть вони слухати, чи не будуть, бо вони запеклі в своїх беззаконнях. І Господь розгорнув перед пророком книгу і вона була заповнена писанням зсередини та ззовні і написано в ній: « плач, і стогін, і горе.»(Єзек.2:5-10). Пророк, освітлений Одкровенням духовної сутності Святого Писання, посланий сповістити можновладцям і народам, введеним ними в темряву невігластва – сповістити трагічні наслідки їх беззаконня – плач, стогін і горе... Для свідчення Своєї Волі серед народів Бог закликає вірних, відданих служителів Його Істини. Щоб вивільнити народ з єгипетського рабства Господь залучає для цієї великої духовної справи Свого раба Мойсея, натхненого Світлом Одкровення Його Істини, який із середини знав усю облудну, огидну, нечестиву, мерзотну Єгипетську систему речей. Він переконливо виявляв перед фараоном неприйнятність того згубного, безбожного середовища, в якому перебував Ізраїль. Потрібно було вивести людей з цього гнітючого стану рабства. Тому в Мойсеєвих пророцтвах Єгипет став наглядним прообразом всієї світової гріховної системи беззаконня. Господь всіх людей закликає до правдивої свободи – визволення від гріховного рабства. Апостол

говорить про це: «...Вони повні всякої неправди, блуду, лукавства, зажерливості, злоби, повні заздрощів, убивства, суперечки, омани, лихих звичаїв, обмовники, наклепники, богоненависники, завойовники, самохвальці, пихаті, горді, винахідники зла, неслухняні батькам, нерозумні, віроломні, продажні, нелюбовні, немилостиві. Вони знають присуд Божий, що ті, хто чинить таке, варті смерті, а проте не тільки самі чинять, але й хвалять тих, хто робить таке. (Рим.1:29-32) Господь багатьма способами в різноманітних видіннях і образних виразах відкривав Своїм вибранцям, пророкам, апостолам реальний світ минулого, сучасного і майбутнього. Так у пророчих видіннях Даниїл бачив боротьбу вітрів на великому морі, боротьбу хижих звірів, що виходили з цього моря, – в цих фантастичних образах Бог відкривав пророку знаменні події, великі, всеісторичні прийдешні явища; – в цих образах чотирьох вітрів представлені світові ідеології, і відповідні їм хижацькі політичні формації в образі звірів в їх жорсткій міжособній боротьбі, які виходили з великого моря народів. (Дан.7- ; 8-) . Про інші видіння пророк говорить, що він перебував в глибокому потрясінні – припав лицем до землі і онімів. Був знеможений і вражений видінням могутньо сяючого, райдужного світла. У видінні апостол Петро бачив небо розкритим, і на великому полотні, яке спускалось на землю, різні тварини, плазуни земні і птиці небесні. І чув голос: "Встань, заколи і їж!" (Деян.10:10-13) Так Бог відкрив йому бути благовісником і язичників.

Пережите глибоке потрясіння Л.Толстой описав в своїй «Исповеди», назвавши його Арзамаським жахом, – воно стало поворотним моментом в світогляді великого письменника. Вчення Ісуса Христа відкрилось для нього новим змістом і сенсом його життя. В світлі Євангельської науки він обґрунтовано, переконливо

розкрив оманливу, хитросплетену догматику державницької релігії, яка за це об'явила його єретиком і відлучила від церкви. Бог Своїм провидінням в усі часи, у кожному краї, з-поміж народу піднімає людину, якій, – чи то через внутрішнє духовне прозріння, осяяння, образне видіння, чи могутньо діючим натхненням, відкриває особливе, рідкісне, вірне бачення і розуміння всього існуючого – бачення його таким, яким мерзенним, огидним воно є, але якого інші не тільки не помічають, – а чинять цю огидливість, схвалюють, підтримують і фанатично, жорстоко захищають.

В такому оточенні ріс, виховувався і жив Степан. Але вже з дитинства прислуховувався, як з глибини його єства якийсь тихий, внутрішній голос постійно застерігав і відвертав від всього ганебного, лихого. Цей Господній голос чистого, неушкодженого сумління спонукав, тоді ще молоду людину, над всім розважливо замислюватись, – тому остерігався, боявся, щоб своєю непокою десь не порушити, не зневажити його святу присутність... Євангелія, читання Псалтиря було не тільки невимовною сердечною розрадою, – в простоті їх незвичайних слів йому відкривалась таїна величної, неземної мудрості. Степан захоплювався, проникався її небесним сяйвом. Навколишній світ з його релігією, з його розтлінною культурою, казенними порядками, політичними колотнечами, міжусобною боротьбою і ворожнечею, з народними звичаями, традиціями, святами, обрядами, пишнотою поклоніння культам святих і їх мощам, пошаною різних угодників, государевих урядників – вся ця марнота здавалась таким нікчемним, нищим і безглуздим, що аж лякало таке його одиноке, самотнє, відчужене мислення... Радістю пізнання Правди Божої, яка йому відкривалась, він з захопленням ділився з односельчанами, з священником місцевої церкви, де ще змолodu віддано, щиросердно служив дияконом. Коли, згідно обряду і

церковного канону, потрібно було читати відповідні псалми, він з глибокою вірою, виразно з натхненням, повторяв їх багато разів більше, ніж вимагалось – щиро вважаючи, що так буде угодно Господу. Степан, з своїми духовними переживаннями, звертався і до відомих йому і не знайомих поважних світських осіб, з надією на їх високу освіченість, але всюди натикався на спротив злісного мороку невігластва і нерозуміння. Хтось сприймав його інакодумство як якесь дивацтво, а церковнослужителі вперто вселяли парафіянам страх самому читати і розуміти Біблію. «Ти неук, ти не знаєш, ти не навчений, ти не висвячений, ти не можеш говорити про Бога» – так невідступно настирливо повторяли Степану не тільки священники, а й спонукувані, підбурені ними, прості його односельчани. Навколишнє зло беззаконня, несправедливості і нерозуміння у повсюдних його проявах важкою хмарою нависало, тиснуло свідомість, – створювало гнітючу атмосферу. А розум, чисте сумління полум'яно противились всьому цьому скопищу зла, – і все це в зворушеній розбурханій уяві набувало, надіялось і перетворювалось в явні, зримі образи з голосами цього обезумівшого світу. Вони юрмились, вигукували різними несамовитими голосами, товпились щоб заглушити, затемнити прозріння, яке пробивається з цієї кромішньої темряви. Але голос цього чистого розуміння владно кликав вийти, вивільнитись з цього гнітючого затхлого, закоснілого середовища безумства: виходь, втікай від всього цього біснуватого світу, піднімайся на висоту пізнання, яка вже відкривається, відкрилась тобі. – Піднімайсь в небесний простір, де чисте світло його блакиті. Світло Правди Божої, голос Його Слова проник, охопив, запалив і оволодів свідомістю. В уяві, охопленій могутнім духовним поривом, спалахом, потрясінням свідомості, все бачене і почуте перетворювалось в зримі видива з їх настирливими образами і голосами. Цей праведник, подібно до Лота, втомлений

околишньою розбещеністю, щоденно мучився, дивлячись і чуючи діла беззаконня не тільки різних можновладців, урядників, чиновників, а й сановних церковнослужителів. Серцем, розумом і чистим сумлінням відчував і розумів, як відкрив Господь пророку Єремії: вони, лживі проповідники і вчителі, ходять в одурюванні, підтримують злодіїв, ввели в оману народ, нечестя і безбожство розповсюдилось на всю землю. (Єр.23:13-15)

Ввечері Степан з сусідом Онуфрієм наближався до своєї хати. Раптом шум із неба і велике світло осліпило його так, що важко було дивитись. Подібно, як відбувалося з апостолом Павлом, коли він ішов в Дамаск на дальше переслідування християн. Чоловік, який був поряд, нічого подібного, як потім вияснилось, не бачив. І уже, коли Степан залишився вдома наодинці, почалось щось незвичне, примарне. Все якби в туманному мареві. Отаких видінь було багато, одне мінялось іншим. І все це ніби наяву відбувається, ніби людина сама є учасником цього дійства. Величезне приміщення, в стелі широкий отвір, через який зіяє невидима висота і ширина небесної голубої далі і голосне відлуння музики. Звідки вона неслась невідомо. Таку музику хотілося б чути усю вічність. Хто б міг такі звуки створювати? Звідки вони неслись, і чи насправді, є такі інструменти, які змогли би видавати такі звуки? А тут голос: «Степан, не стій на місці піднімайся вище, іди на небо, залиш все, бо тобі приготовлене місце зі мною». Степан підняв руки, щоб дістатись через відкритий отвір в саме небо, але скільки не хапався за стелю руками так і не зміг віднайти отвору. Ще далеко не усвідомлюючи, що то за з'явище, як все знову повторилось і ще з більшою кількістю голосів. Один голос говорить зліва: „Він не знає», а інший справа говорить: « ми його навчимо, і він буде служителем до країв землі». Коли прийшло усвідомлення, що голоси про нього, Степан запитав: «Хто буде мені свідком до чого

мене кличуть», і цей голос відповів: «Дочка буде свідком тобі». На запитання: « А що мені Господи, буде за те», бо свідомість підказувала, що це голос Божий: « Я тобі дам голос, якого ти ще не знаєш і ніхто такого голосу не чув». Степан не міг уявити, який то має бути той дивний голос... коли його дошкуляла в горлі хрипота. Яка дочка може стати всьому оцьому свідком, коли ніхто із дочок ніякого голосу не чув? Тільки згодом, в благоговінні читаючи Біблію, йому відкривалась мудрість іншомовного голосу пророків, який вже ставав і його проповідницьким голосом. Коли Дух Святий – Дух Істини «зійшов», відкрився апостолам в їхньому прагненні вірно пізнати Господню Волю, вони почали говорити іншими мовами – мовою пророків, їх благим, чистим голосом Правди. А свідком тому дійсно стала дочка, бо як свідкує Біблія, – жінка є уособленням церкви – тією дочкою, яка народжена вірним Степановим свідченням Господньої Волі, відкритої в Благій Вісті Ісуса Христа. Голос Віровизнання цієї церкви, є голосом відроджуваної істинної, від початку існуючої, Христової Церкви Первенців-Праведників. Господь, просвітивши його Одкровенням Істини Свого Слова, підняв його в надзвичайно важкому часі найжахливіших світових потрясінь – бунтів, повстань, революцій, кровавих світових війн. В цих жорстоких умовах ця невеличка за кількістю спільнота людей, як ніхто з інших, була нещадно гнана, переслідувана не тільки державою, але майже всіма тогочасними релігійними віруваннями. І вона, благословенна Богом, витримала оці випробування, вижила, бо церква вірила пророчому Слову: «Не бійся, мале стадо, бо благоволих Отець ваш дати вам Царство».(Лук.12:32)

В наш час, так званих політичних свобод, важкі випробування і спокуси іншого, більш лукавого, підступного характеру не обминають церкву, яка проголошує і буде свідчити Істину Слова Божого. Степан згодом, дослідуючи Святе Писання, зрозумів –

коли Бог відкриває Істину в особливо облудливі гріховні мерзотні періоди беззаконня, Господь вибирає людину, яка неухильно виконує Його Волю, підкоряється Його голосу, присутньому в її чистій совісті. Така людина винятково чутлива до всяких неправд довколишнього світу, і тому голос Божий в її чуйному сумлінні промовляє у видіннях явно, – слова різних людей, характер їх вчинків, їх образи – у видінні перетворені в відповідні їм химерні потвори, чудовиська. Представлені у видінні в таких образах вони стають більш виразними, явними. У видінні Бог показав патріарху Якову сходи до неба, по якій ангели піднімались до неба і опускались – отже, в процесі духовного розвитку людини задіяні ангели. Згідно вірного розуміння Біблії, небо означає висоту Премудрості Божої Волі, вираженої в Його духовних Законах життя. Ангели тут не якісь крилаті неземні постаті, істоти, які можуть перевтілюватися, літати, як їх представляє офіційна релігія. Ангелами названі посланники, служителі Господні, – благочестиві люди, які піднялися на висоти пізнання Його Святого Слова, осягнули мудрість Істини Божої Волі. Сходина за сходиною, піднімаючись по них до неба, і тепер опускаються до низу, до людей, доносячи їм цю мудрість. Інша біблійна оповідь про ще зовсім юного Самуїла: пророк Божий у храмі почув голос, що кликав – «Самуїле, Самуїле!». Після триразово почутого голосу, Самуїл звернувся до священника Ілії, і він наставив отрока, бо зрозумів, що він зримо чує Боже покликання. Пророк порадив Самуїлу, щоб на повторення голосу він відповів - «Раб Твій слухає, говори, Господи». Степан продовжував чути отакий голос: «Я покажу тобі те, про що ти ніколи своїм розумом збагнути не зможеш. Я відкрию тобі небесні далі, до яких, щоб досягнути їх, потрібно мати особливі крила, як у орла. Пізніше Степан зрозуміє це, через усвідомлення прочитаного в Біблії: «Піднімуть крила свої як орли, полетять і не втомляться». Божу мудрість можемо

осягнути, коли нашими «крилами», опорою для духовного злету у висоти пізнання благодатної Премудрості Божої Волі будуть два крила – Святий Дух Істини пророчого Слова в образі Мойсея, і Світло його Одкровення в Благій Вісті Ісуса Христа. Оці два свідки Святого Духа відвічної Істини єдиної Волі Божої. На цих вічних Твердинях Господь хоче здійснити духовне становлення людини, її освячення, – щоб вона явила духовний образ і подобу свого Небесного Отця.

Наступної ночі знову видіння. Якась феєрична картина – все немов би в тумані: повсюди морок, якесь марево, провалля, сварня, лемент, а довкола хаші, нетрі чагарників, очерет, болото, і все оточене лісом. В таких видимих зримих образах предстало все, що бачив, усвідомлював, переживав Степан в навколишньому світі. З цього хаосу, на велику лісову галявину повилазили істоти, в подібі бісів, чи як ще їх називають – чортів з рогами. Волосся в них скуйовджене так, що аж позлипалось від глини, змішаної з смолою, на пальцях рук кігті, замість пальців на ногах копита. Між деревами видно людей, з фризурями, які ніби приховують ті ж самі роги на голові, але всі – і старі, і малі, і молоді жінки – в єдиному каламбурі витанцьовують під якесь примарне звучання. Несамовиті, дикі барабанні звуки зливаються з всім цим в якусь дику какофонію. В центрі цього дійства, в напівмороці, на великому сідалищі, нібито на троні, сидить постать, одягнута в чорну рясу, з широкими рукавами, і в руках тримає окровавлений скіпетр. Руки не руки, а ручища, оброслі щетиною, пальці, як кігті якогось барса, міцно держать цей скіпетр, яким управляє, ніби диригентською паличкою, цим несамовитим танком. Ці химерні видовиська то зникали на мить, то знову появлялись. Ураз біло-блакитне світло з висоти освітило це дійство – стало видно і можна було розпізнати в цій постаті, хто «диригує» оцим очманілим гармидером. У

нього, як і у всіх танцюючих, на голові роги, а коли він підняв руку, щоб махнути скіпетром – оцією ніби диригентською паличкою, і надати цьому приголомшливому гамору ще якісь варіації, то з-під риз виглянули копита. Уста нестримно вимовили: «це ж сановний церковник в вигляді головного чортяки управляє...». Під безладне гуркотіння цих осатанілих звуків, збіговисько чортенят, що повилазили із пекла, витанцьовувала свій облудний танок. А коли піп помітив, хто до нього наближається – почав репетувати: «Ловіть його, ловіть його!, щоб з нами був, витанцьовував з нами...». І вся ця вихиляста, танцююча згряя потвор і чудовиськ, грюкаючи копитами, кинулась навздогін. В цей час почувся небесний милозвучний, але вольовий голос: «Степане, тікай, хай ніщо нечисте не торкнеться тебе. Ось тобі, – негайно сідай на цього білого коня, що зійшов якби з самого неба, і світився непередаваною білизою. Відлуння цього голосу з неба повторялось: «... і стрімко лети на всю оцю огидну мерзенність і розвій усе оце нечестиве, сатанинське зборище. А того головного, розпатланого, хто вимуштровує всю оцю ватагу розбійників, зв'яжи його ж довгими патлами і вкинь в озеро огненне, щоб навіки про нього тільки дим і нагадував, що таке огидне явище колись було на цій гріховній землі...» Ураз прокинувшись, Степан встав з ліжка, побачив свою жінку, яка спала, як ні в чому не бувало, хоча в цьому видінні і її з дітьми помічав, які вони з ними пританцьовували... Весь спітнілий від пережитого, вийшов на кухню, засвітив газову лампу. Отак з лампою в руках пройшовся знову по всій оселі, ніби не довіряючи, бо все бачене у видінні, ще стояло перед очима. Діти мирно спали. Здавалось усе в порядку, нічого особливого. Вийшов на подвір'я. Ясний місяць виглядав з-за хмар, ніби говорячи «я все і всюди бачу». Мерехтливе зоряне світло з неосяжної небесної глибини навіювало спокій, вселяло умиротворення і невимовну любов до всього. Пройшовся навколо

обійстя, заглянув до живності. Худоба дрімала. Корова, пережувувала свою їжу і відчувши, що хтось відкрив двері, повернула голову, на мить зупинила жуйку і, учувши господаря, продовжила свій нескінченний справунок. Все переконливо, свідчило, що нічого особливого не сталося, але бачене і пережите у видінні знову тривожило серце і розум. Коли ще ліг у ліжку, довго заснути не міг. І от під ранок усе повторилось, тільки ще з більшим драматизмом. Прокинувшись від цього моторошного видіння, встав і знову хотів все оглянути. Якусь мить постоявши у задумі, пройшовся по кімнаті. Мимохідь подивився у дзеркало що на стіні, і сам себе не впізнав. Жахливі видіння невідступно його переслідуючи, настільки болісно позначились на внутрішньому і зовнішньому єстві. Коли йшов вулицею, то всі кого зустрічав, чи то сусіди, куми, знайомі – всі представляли в феєричних, спотворених злом видах. Вдома теж саме. Всі кличуть – іди з нами, віддай свою душу... Від всіх цих важких, кошмарних видінь відганявся всіма іконами, скільки їх у хаті було. Щоб вивільнитись від цих гнітючих, страхітливих видовиськ, трепетно з молитвами і свічками звертався до Миколи-чудотворця, але цей святий розреготався і, нібито від здивування, почав показувати язика. Домашні, близькі, родичі почали переживати за Степана, бо бачили, як він змінився, змарнів, осунувся, сам з собою говорить. А коли почав розказувати, що бачив їх у своїх видіннях, танцюючими з всякою нечистю, то вони зрозуміли, що з ним відбувається щось невідоме, і звернулись за допомогою до священика. Той своїми заклинаннями, молитвами, курінням ладану, свічками і нарешті кропленням святою водою усього обійстя, – і так нічого не вдіявши, велів звернутись до лікаря, бо в Степана, мабуть, щось з головою. Наступного дня Луцький психоневролог провів обстеження і прийшов до висновку – здоровий і ніяких порушень і відхилень від нормального психологічного стану. Слава Богу! З тим і поверталися додому.

Коли проїжджав вулицями міста, знову побачив видіння, тільки в іншій формі. Навкруги воза і перед коней, ззаду і по боках – звідки не візьмись, в своїх ярмулках і капелюхах з пейсами на скронях – повно євреїв. Коней ведуть за вуздечку з великим почтом. Всі кланяються, танцюють, оплески і голос декілька разів повторив: «Цар наш їде!». Видіння продовжувались три дні і припинились. Після цього, Степан уже спокійно, почав усім розказувати про все, що з ним робилось. Люди з подивом вислуховували його і лякливо відмахувались, аби швидше закінчилась неприємна розповідь і розмова. А йому так хотілось зі всіма поділитись баченим, і почути розумну пораду. А от місцевому священику, оберігаючи авторитет батюшки і щоб не образити його, ні разу не згадував, що і його, у вигляді «диригента», бачив у тих видіннях. Ті, хто болісно переживають несправедливість і беззаконня по відношенню до ближніх, і які не байдужні до їх гріховного становища, усвідомлюють згубні наслідки порушення Волі Божої – свідомість таких благочестивих людей відмічена Святим Духом Істини. Про це говорить Господь: « пройди посеред міста...і на чолах людей які скорботно вболівають, зітхають про всі мерзенності, що діються серед нього, зроби знак.(Єзек.9:4) А псалмист в розпачі: « жах мене огортає, коли бачу нечестивих, порушників Божих Заповідей. (Пс.118:53) «...Серце моє розривається, всі кості мої струшуються; я – немовби п'яний, людина яку подолило вино, заради Господа і заради святих слів Його, тому що земля наповнена перелюбниками, тому що плаче земля від прокляття; засохли пасовища пустині, і прагнення їх – зло, і сила їх - неправда, бо і пророк і священик – лицеміри; навіть в домі Моєму Я найшов нечестивість їх, говорить Господь».(Єр.23:9-11) – Так усвідомлюючи це з мужами Божими Степан скорботно і болісно переживав гріховне життя, яке повсюдно його оточувало і так гнітило...

ПОДОРОЖ ДО ЛАВРИ

(Розчарування і прозріння)

Коли священик кілька разів «виганяв біса» і освячував хату, кожного разу, радив звершити паломництво по святих місцях, з покутою і каяттям, скрізь просячи прощення, бо є невидимий гріх. Священик був переконаний, що після відвідування Лаври, бунтівна душа заспокоїться. Степан в це повірив, і не витрачаючи часу на збори, сам на сам паломником уже мандрував до Почаєва. Літо. Погода як на диво спонукала до подорожі. Простій людині до всіляких негараздів не звикати. Дорога уже знайома і з торбинкою за плечима, вже третій раз у своєму житті подорожує в Почаївську Лавру. Тоді, першого разу, а це було давно, коли сільська громада богушівських жінок з дітьми долала цей шлях, малий Степанко, хоч і втома дошкуляла, стійко тримався в нелегкій дорозі – така бо його вдача. А на цей раз, будучи вже в літах, верста за верстою, долав шлях до святих місць з особливою метою. Покута – утаємнене слово, при згадуванні його, серце охоплювалось тремтливим неспокоєм, і в уяві поставала чудотворна ікона Почаївської Божої Матері, перед якою потрібно було помолитися.

Відвідавши вечірню в кафедральному Соборі, переночував у Луцьку і спозаранку, вирушив у дорогу. Після кількох десятків кілометрів, ноги почали нагадувати, що добре було б вже й відпочити. Так і хотілося присісти на зелений моріжок. Сонце великим червоним диском поспішно котилося по небосхилу до заходу, звіщаючи людям, що уже досить вашої трудової наснаги – пора готуватись до відпочинку. Йдучи навпростець, в'юнкою стежкою, що була вкрита покосами висохлої трави, побачив перед собою чоловіка, приблизно однакового з ним віку, який складав у копиці згромаджене сіно. Степан, будучи від діда-прадіда сільським трударем, розумів важливість такої роботи, і подумав про себе: « добре що вдома я вже справився з цим. Залишилось тільки позвозити сіно і скласти в стіжок. Але це не спішно. По всіх прикметах суха погода встановилась надовго. Як буде угодно

Господу, повернись зі святих місць і довершу цю роботу ». З такими думками він підійшов до працюючого незнайомця. Привітався, поблагословив на добре діло, яке от-от на сьогодні буде завершено. Степан не спішив, бо знав, що за завтрашній день добереться до місця, і тому охоче вступив у розмову з цим чоловіком. Спочатку про господарські справи, потім про Божу присутність у всьому. Адже коли людина покладається на Бога, то Він благословляє її в добрих ділах. Незнайомець це все сприймав як належне і схвально кивав головою. В чомусь не погоджуючись, він доброзичливо махав рукою, мовлячи: «найн, найн...». Степан зрозумів, що то місцевий бауер, і через його хутірські землі вилась ця стежка; біля неї він і зустрів свого співбесідника німця. Його добротні обійстя виднілися ще здалеку. Німець до розмови був охочий. Степан повідав про свої життєві потрясіння і те незвичне дійство, яке сталося з ним, і що за порадою священика він направляється до Почаєва, щоб духовно укріпитись. Бауер після отакої розмови попросив вибачення, тому що хоче завершити роботу, але бесіду неодмінно бажає продовжити, бо зацікавили його ті дивні пригоди, які сталися з Степаном. Він спішно почав докінчувати свою справу, та так швидко, що тільки дивуватись, як все йому ладилось. Коли все було закінчено, він запросив сісти, щоб продовжити розмову. Цей чоловік казав, що з ним у свій час також відбувались подібні явища. Стосовно цих подій, він застеріг Степана, щоб був особливо розважливим, обачливим, бо чув він голос Божий, щоб прилучити його до духовної праці. На такій дорозі може бути багато не передбаченого. Німець дуже радів зустрічі з ним, назвав своїм братом, сердечно обійняв, потис руку, і сказав: «ти вибраний у Бога, бо Він закликає тебе до великої справи. Для того, щоб цей духовний зв'язок продовжився, потрібно тобі набути Біблію, і тільки там знайдеш Божі Одкровення, до чого Він тебе закликає ». Степан був вражений цими порадами, і з сльозами на очах дякував Богу і незнайомцю за цю дивну зустріч... А він запросив Степана переночувати, на що паломник з вдячністю погодився. Розмова тривала ще довго. Домашні господаря давно вже спали, і тільки ясний місяць, з глибини зоряного неба, своїм

саявом освітлював обличчя співбесідників, свідкував про велич божественної природи, яка надихала на благочестиві роздуми. Цієї пам'ятної ночі спати довелося мало...

Пізніше, коли Степан з натхненням, наснагою і любов'ю, розділ за розділом поглинав ту небесну Книгу, яку з благовоління Божого дивовижно придбав, – він зрозумів, що Отець небесний Своє ангельське напоумлення, настанову, або застереження, звіщає вустами людини, щоб засвідчити Правду, відвернути від зла. Господь промовляє через совість, яка є зачатком присутності Його Духа в людині: «...говорить один раз і, якщо того не замітять, в другий раз уві сні, в нічному видінні, тоді Він відкриває у людини слух і утверджує Своє повчання». (Йов.33:14-16) Так і тепер – устами цієї добросердої людини Бог зміцнив його віру у те, що Господнім провидінням він покликаний бути свідком Істини Його Святого Слова.

Ще до світанку Степан уже був у дорозі. Прощаючись, німець благословив свого співрозмовника, не даючи йому пораду, чи йти йому далі, чи може повернутись. На прощання сказав: «Хай Бог благословить подальше твоє перебування на цій землі, і хай шлях, який тобі дано пройти у цьому світі, буде благословенним!». Згодом Степан усвідомив, що це був Божий промисел, адже цей чоловік, був посланий як ангел, щоб дати пораду придбати Біблію, бо через неї сам Бог буде везти з ним розмову. Отак, сповнений наснаги від зустрічі із цією людиною, порад і напутливого благословення, він прямував до наміченої мети. Хотілося скорішої зустрічі з Богом, тільки не так як колись, ще малюком, підлітком чи юнаком, а тепер, щоб по новому усвідомити своє буття, одержати щось нове, стати іншою людиною. В таких ранкових роздумах паломник зустрів велич сходу сонця що піднімалося з-за обрію. Промені від вогнистої червоної кулі, пронизували саме серце, дивовижно наповнюючи його благоговінням перед Творцем. Ця вранішня картина сповнювала відчуттям благоговіння і трепету перед Всемогутнім. Відблиск саява сонячних променів від позолочених бань церков Почаєва, до нестями зворушувала серце і

внутрішні почуття, цим самим як би наближуючи людину до Бога. Картина баченого бадьорила усе тіло і ноги, здавалось, самі несли скоріше. Так і хотілося якомога швидше приблизитись і доторкнутись до цих святинь. Чим ближче до Лаври, тим частіше можна було бачити паломників, які також як і Степан, з своїми внутрішніми потребами були об'єднані єдиною метою – скоріше дістатись до цілі своєї подорожі. Сонце поступово піднімалося. Величава панорама краси дещо змінювалася. Загострені відчуття, які були при сході сонця, коли воно відкрило весь небосхил жовто-оранжевою панорамою, а куполи церков виблискували позолотою, поступово десь ділися. Все врівноважилось, усвідомилось і зайняло своє місце. Ось тоді Степан почав розглядати і обдумувати свою зустріч з бауером і його пораду, щодо придбання Біблії. Отак поступово перейшов до нових роздумів... Віра в те, що єдиним джерелом мудрості і є ця Книга – в цьому вже був впевнений і це добре розумів. А як тепер придбати цю книгу?.. Здоровий глузд підказував – у святих місцях і повинна бути ця свята Книга, яка і дає освячення. Значить ця книга має бути тут, в Почаївській Лаврі – роздумував Степан, і вирішив, що потрібно буде звертатись до священників і з їх допомогою придбати цю дорогоцінність. Тільки аж по обіді Степан дійшов до Лаври. Ще здалеку, за православним звичаєм, Степан кілька разів поклонився і перехрестився. Біля сходів у обитель те ж саме, і так на кожному кроці. Коли зустрічався з отцями, вони уже самі наперед простягали руки для поцілунку. На третій день перебування у Лаврі, все ще не наважувався поговорити з монахами про Біблію. Цього ж дня, стоячи в черзі до печери преподобного Йова, згадав як матуся у свій час, залишила його, босоногого хлопчиська, на цьому місці, а сама з великим трудом туди потрапила. За переказами, людина яка спуститься в цю печерку, отримає смирення і благодать. Як він тоді за неї боявся і переживав, щоб хоч назад звідти повернулась живою. З переживання мало не заплакав, і як зрадів, коли вона з розкуйовдженими косами, змучена, але задоволена, з сяючими очима обняла його і поцілувала. Мамуся не дуже хотіла брати його

перший раз з собою в Почаїв, але велике бажання і плач переконали батьків. Три дні тоді вони добирались до Лаври. Ці спогади зараз були особливо живими, приємними, і рідними. Переминаючись з ноги на ногу в черзі, з переживаннями і приємними спогадами, незчувшись як підійшла його черга і, не задумуючись, поліз на четвереньках до отвору печери. Коли відчув, що важко туди втискуватись у вузький пролаз. Так і повернувся ні з чим, бо довго задержувати чергу не можна, адже охочих було багато. Монахи за цими діями пильно слідкували. Підійшовши до них, Степан почув одне слово: «не достойно!» Спокійно сприйняв оцінку і, набравшись сміливості, звернувся з своєю важливою потребою придбати Біблію до монахів, що стояли поряд і доглядали за порядком. Його дивувало те, що ніхто не давав виразної, зрозумілої відповіді, тільки рекомендували книги багатьох святих, Серафима Саровського, псалтир, співники, молитовники. Степан зрозумів, що з ними цієї справи не вирішиш. А от коли звертався до священників, то всі однаково відповідали, що ця Свята Книга призначена тільки для святих людей, а не для всіх, хто її хоче читати. Наполегливо пояснювали, що вона не для прихожан, і для них вона аж ніяк не годиться. Внаслідок цього відчув якесь внутрішнє замішання, збентеження і несприйняття тих дійств, які відтоді, як тільки переступив поріг обителі, так достеменно, щиросердо виконував: цілування хрестів, ікон, мощів, рук – всього не перелічити. Після цього Степан перестав підходити до цих церковних сановників цілувати їхні руки, які вони з звичною легкістю простягали. Тепер він почав відчувати, що ці руки пахнуть тільки димом ладану...Надія на придбання Біблії рухнула!. Збираючись у зворотну дорогу, заради традиції і віддаючи своєрідну данину поваги, пройшовся по колу перед іконами, поставив і запалив перед усіма святими свічки. З великим невдоволенням і розчарування паломник, без усяких ще нових пригод повернувся додому.

Після не успішного паломництва до Почаєва пройшло кілька тижнів. Безнадійний, невтішний стан, викликаний відношенням монахів та священників вгас, бо прийшов до висновку – вони такі як і

всі люди. Все що в них було з літератури, вони ж старанно пропонували. Значить Біблія дійсно важлива книга, якщо її так не просто дістати. Місцевий священик навіть не запитував, як Степан себе почуває. Для нього це звична справа. Такі паломництва парафіян були частими, особливо в літню пору. Хто повертався, був ще довго під враженням побаченого і пережитого. Священик не приділив йому особливої уваги мабуть ще з тієї причини, аби не сталося так, що знову буде просити якоїсь духовної підтримки, а православні церемонії були вже всі вичерпані. Для святого отця і добре, що парафіянин з такими незвичними потребами, які за свою службу вперше зустрів, більше про допомогу не звертається. Священик думав, що все що від нього залежне, він зробив – Степан покірно звершив паломництво до святих місць і все це допомогло. Сам він не порушував ніякі питання, бо був переконаний, якщо парафіянин не звертається – то все в порядку. Але священик не міг знати достеменно, що ж тепер діється в середині в душі Степана...

Уміння природно, вільно, просто і легко спілкуватися – це природний талант від Бога; і благо тій людині, яка його не закопує в землю, цебто не використовує для якихось земних, себелюбних, матеріальних інтересів, а послужить цим даром Богу. Саме такою людиною був Степан, який вільно, невимушено і дуже просто налагоджував і входив в розмовні контакти з іншими людьми. Це допомагало йому знаходити взаємопорозуміння в різних умовах і ситуаціях.

Коли Господь веде людину, то в її діяльності допомагає так, щоб навіть у найменшому, вона відчувала Його підтримку. От і цього разу, побувавши у Луцьку, в своїх справах, як завжди, в гущі людей, розповідав про свої пригоди. Один чоловік, уважно вислухавши, підійшов ближче і порадив: «Не втрачай часу, і за всяку ціну придбай собі Біблію. Тільки там знайдеш правдиву відповідь на все, бо то письменна Божі, Його святе Слово. Будь обачливий і розсудливий, бо то було Господнє покликання, а сатана, противник Божий, буде слідкувати і боротись з тобою». Люб'язно, щиро потис руку, обійняв і з сльозами на очах сказав: «Брате, з тобою велику

справу творить Бог». І як опісля вже сам, читаючи Біблію, благоговійно вникав в її духовну сутність – зрозумів, що на початку було Слово – Премудрість Єдиносущого Бога. І що це вічне Слово, втілене в Ісусі Христі, і у всій повноті відкрите Ним в Благій Вісті, явилось спасаючим Світлом для всіх народів. Чоловік, який з любов'ю назвав його братом в тій пам'ятній зустрічі по дорозі до Почаєва, і цей чоловік з Луцька однаково розуміли те, що відбувалось з Степаном. Як згодом вияснилось, – вони були віруючими з громади німецьких менонітів, які віддавна переселились на східні землі. З часів Реформації вони були жорстоко переслідувані і католицькими і протестантськими общинами. Перші меноніти виникли в 1525-1536 роках. Вони були справжніми послідовниками Реформації і вважали, що Лютер, Цвінглі, і Кальвін її спотворили і витворили церковно-державний протестантизм з усіма ознаками відступництва від Істини Слова Божого. Меноніти утверджували плодотворне християнське вчення, щоб відродити життя істинної апостольської церкви і відділити її від держави. Визнавали, що життя християн повинно у всьому узгоджуватись з Наукою Христа. Вони проти всяких війн і насильства; зміцнювали принципи любові і святості в практичному своєму житті. Перше покоління їх послідовників було майже повсюдно, окрім Швейцарії і Голландії, знищене жорстоким переслідуванням. В 1788 і 1820 роках окремі осередки менонітів емігрували в Україну. Благочестива християнка, яку знали як сестру Олександру, була з менонітів. Вона з своїм сином оселилась в невеличкому селі Кияжі, на Волині. Коли проповіді Степана стали відомими і в цих місцях, вона приєдналась до громади віруючих в селі Березолуки, де вже була Християнська громада.

Степан, натхнений почутим від того чоловіка, негайно, зі своєю проблемою, звернувся до священників в Кафедральний Собор Луцька. І знову уже знайома відповідь: «Неможна і нема цієї книги для простої людині!». З розчаруванням і водночас з радістю повертався додому. Розчарування, чому святі отці так оберігають цю святиню, що ні на крок не допускають до неї, і радість за те, що ось одна за одною є поради, що сам Бог покликав його на духовне

служіння. І ці чоловіки, кожен з них, щиро радили придбати Біблію. Радість від того, що він покликаний Богом, і поради невідкладно дістати Біблію, стали хоч і трудними, але радісними і обнадійливими; бо якщо то Божа справа – то Він-Господь неодмінно і допоможе набути цю Книгу! В Бога неможливого не буває. Якщо Він ставить необхідну потребу перед людиною, Він і допомагає її розв'язувати. Такі речі Степан добре засвоїв і вірив, що з Його допомогою все буде вирішено. Ця нова зустріч з незнайомою людиною, немов би із самим ангелом, дала зрозуміти, що Бог дійсно є Той, Хто все може і все дає. Такі роздумування надихнули його невимовною радістю... І як у дитинстві, ніби верхи на коні, не їхав, а просто летів; і, не відчуваючи під собою ніг, в такому розгонистому темпі, нічого не помічаючи навкруги, цього спекотного недільного дня, незчувся як опинився на узліссі.

Лісова прохолода, тиша. Від запаху розмаїття свіжоскошених трав паморочилась голова. І тільки опинившись біля копиці уже зложеного сіна, приліг відпочити і заснув... Прокинувшись, побачив перед собою безмежну голубінь неба. Від пережитих хвилювань, щеміло серце. Вдивляючись в хмаринки, які пливли по небу, йому почали вимальовуватись якісь уявні різні образи. Ці химерні пливучі хмаринки, на фоні голубої безодні, роздуми про Бога, про вічність, привели до непорушного блаженного заспокоєння, і умиротворення. І думалось – хто і що може ще так утішати?. І тільки у цих тихих роздумах, вдихаючи насичене різними ароматами повітря, помітив як далеко це місце від дому, але як сюди потрапив і збагнути не зміг. А ось недалечко і дуб-велет, так знайомий ще змалку. Жито-пережито, думано-передумано, бачено, пере бачено, лічене перелічено. Скільки ж часу минуло, як маленький жолудь, хтозна звідки, потрапив сюди у землю і, відчувши справді життєву наснагу, з любові до життя, зміг як би на радість, сам у собі вигукнути: « О люба моя землице! І як уперше, молодий закоханий потрапляє у обійми до своєї коханої, і заради цієї миті готовий померти, так і я, маленький жолудь, хочу померти, щоб народженням нового продовжитись у своєму роді!». Ось тоді-то і почався цей відлік часу, коли його дольки, закладеною в них

силою, пробили товщу землі, і знову, відчували світло сонця, яке так манило до себе у висоту... Тільки як найшвидше, ані хвилини більше, ні миті менше, викинулись оці малесенькі тендітні листочки, щоб засвідчити перед всім доквіллям про своє вмирання в насінні жолудя і нове народження, з любові до справжнього життя, у могутньому дубі-велетні... І тепер уже не десяток, а кілька сотень років, своєю величчю радує не тільки людей, а й безліч поколінь птахів, які звивали тут свої гнізда, щоб дати продовження роду, і своїми співами утішати людей, взамін нічого не чекаючи. Недаремно оцей приклад помирання і народження, як пізніше дізнається Степан, ліг у основу проповіді Христа. Щоб народитися для істинного життя згідно Його Святого образу – потрібно вмерти для гріховного образу життя. Або ще: «Подивіться на птахів небесних, які не сіють, не жнуть», а все мають і своєю присутністю радують людей. Напевно, ніхто не знає – скільки цьому дубові років. Красень, стрімкий, високий, шумливий. Здається і вітру немає, а дивишся – його розлога верхня крона вкрита зеленим тремтливим листям. А це тому, що й не кажи – на око висота метрів з тридцять. Просто гігант. Там мабуть і повітря скоріш рухається, якщо шелестіння чути здалеку. Отак лежачи і вдивляючись на висоту небесну і дерево-гіганта, в пам'яті спливали спогади, як не раз з батьком, на цьому незабутньому місці, збирав жолуддя для корму худобі. Та й тепер, добре було б восени сюди завітати. Цей велет завжди був орієнтиром, коли малеча компанією ходила в глиб лісу по гриби і по ягоди. І ось так, спогади за спогадами привели до того, що пригадалися батько, мати, яких уже давно нема, бо і сам уже не дуже молодий. Де ж вони, покійні, тепер?...Були хорошою сім'єю, шанованою в селі. Куди, ж вони потрапили?... Може, дійсно у рай. Хоч би приснилися. А то ніколи з тих пір, як поховали... Недуга звалила такого статного, ще й не дуже старого чоловіка, і так невдовзі і мати відійшла... Сиротою залишився ще замолоду. Але за все слава Богу – Він і розум дав і у людей не на останньому місці, в пошані, бо хто як не він, Степан, буде читати псалтир біля покійника ніч на проліт, та ще й на

розспів, від початку до кінця... Читав з благоговінням і щоб чого не пропустити, бо вірив, що за це гріх.

А ще пригадалося, як у далекому дитинстві, ось тут, біля цього велета, грім, або як говорять, громовиця, малого хлопчика, друга дитинства, вбила. В народі говорили, що це Ілля, пророк Божий, на своїй колісниці їде. І де ж сьогодні його душа? З ним часто разом гриби збирали і до школи ходили, і разом біля корів... Отоді, в цей злосчасний день, Степан з іншими не пішов у ліс. Чи то з коровами був, чи то коней пас. Вже й не пам'ятається. Знову на думку прийшов Ілля. Згадалося, як вже тоді, ще підлітком обурювався. Якщо він на своїй колісниці по небі їздить, то блискавка, а не тільки грім, вилітають з під коліс і летять на землю. А хто внизу на шляху – тому смерть! Аж моторошно... І тоді, у школі, за того ж таки Іллю запитав у священника, чого ж він, святий, а таке лихо може насилати на людей? Він, невідомо чому, не знайшовшись, що відповісти, з лінійкою, немов коршун, кинувся до нього, Степана. І коли швидко, в чорній рясі, підходив щоб ударити – то в цю мить, Іванко обернувшись, випадково виставив ногу з під парти, зачепив нею чорну сутану, залишивши на ній сіру пляму, що і вивело святого отця зовсім з рівноваги. Те, що належало мені, – роздумував далі Степан, – сповна дісталось товаришу. І дійсно, такого ще клас не бачив. Розлютившись, святенник безбожно почав просто знущатися над цим хлопцем. Можливо за його недотепності, а можливо, що часто не виконував домашні завдання. А взагалі – вивищеність, горделивість, а з тим і не стриманість, та й тодішня педагогіка дозволяли рукоприкладство. Бідний хлопчина захворів і кілька днів не приходив до школи. А коли його батько, і то щоб не образити попа, прийшов до нього додому, щоб вияснити справжню причину скоєного, і дізнатись, за що він побив сина, то він, щоб виправдати свою не стриманість – почав з того, що він його, нездару, зовсім вижене із школи, як не успішного з поганою поведінкою. А батькові нагадав, що за якусь там обрядову службу, він не заплатив гроші на святу церкву, чого Бог йому не простить, або ж мусить відробити кілька днів у його господарстві.

І ось так, лежачи на сіні, і перебуваючи у таких спогадах і роздумах, на фоні оточуючого довкілля, заспокоївся. Час йшов непомітно. Вдивляючись в безмежний простір небесної голубизни, подумки, як на скатертині, ниточка за ниточкою, вибудовувалось усе, не таке уже й довге, і наповнене змістом, його життя. Чомусь здавалося, що все пригадалось. Через наповнення серця волею Божою, немов світло в темряві ночі, прийшло на думку – де ж то мені, як не у священника, з яким був у дружбі, дістати Біблію... У нього напевно є ця книга. Роздумуючи про все, що тільки не приходило на пам'ять. Зупинився на думці, що потрібно було б зараз же зустрітись із священником. В цей час, раптово, немов кулею, якась велика потвора, прямо із неба, ніби каменем, впала недалеко від того місця, де лежав Степан. Жахливий, передсмертний писк сіренького зайчика, здавалося, мав відлякати нападника, схвилювало Степана. Це чудовисько, ще не доторкнувшись землі, з широко розпростертими крилами, і вже із здобиччю у своїх кігтях, що так глибоко уп'ялися у шкіру зайчати, різко зметнулось у небо. Степан притьмом зірвався на ноги, вдивляючись у висоту, почав спостерігати, як ця гігантська птиця, швидко, із зайцем в кігтях віддаляється у просторі. Прийшовши до тями від перестрашення, з заспокоєним від тривоги серцем, почав роздумувати, звідки міг цей орел тут взятися? І пригадалися розповіді односельчан, що буває, орли прилітають сюди за здобиччю аж з Карпат, бо тутешні місця аж кишать зайцями. І коли почав обмірковувати – прийшов до висновку, що орел може кинутись стрімголов, каменем, зі згорнутими крилами, за здобиччю тільки тоді, коли покружлявши у висоті, вистежить її своїм пильним зором. Це стихійна його необхідність, бо не тільки для себе потрібно здобувати поживу, а напевне десь там далеко, високо на скелі ждуть маленькі орлята-ненажери. Одвічна боротьба за виживання... Все бореться за своє місце під сонцем.

Опісля, коли Степан з захопленням вникав в Біблійні оповіді-притчі, в їх образне значення – розумів, чому люди, які пізнали мудрість Слова Божого порівнюються з орлами, які гострим зором з небесної висоти бачать, що робиться внизу на землі. Вони

«піднімуть крила свої як орли, полетять і не втомляться» – говорить пророк. Бо освічені Святим Духом Істини, на них не діє земне тяжіння. Вони усе бачать, що діється на землі в оточуючому нас світі, і у всьому мають справедливе судження, вірне розуміння. Такі люди вільні в небеснім просторі – в духовній сфері мудрості Слова Божого, бо «...де Дух Господній, там свобода ». (2Кор.3:17)

Усамітнений в благодатному спокої, за перебігом подій і роздумів, не зогледівся, як сонце вже лягло на захід. Подумав, що мабуть ніколи вже йти до батюшки, і зустріч потрібно відкласти. Ноги самі понесли додому...

ВИЗНАЧАЛЬНА ЗНАХІДКА

(Фарисейське судилище)

В дома як в дома. Вечоріло. Потрібно і худобу, як у селі говорять, упорати. А ось і недалечко від обійстя коні пасуться. Стара кобила, біля якої вибрикувало червонувато-риже, з білою гривною лоша, затривожилась, почувши чиїсь кроки. Підняла голову, побачила свого господаря, примирливо заіржала і знову почала поспішно скувати соковиту траву, відчуваючи, що коли прийшов господар, то зараз забере усю конячу родину додому. Гарячий день обіцяв, що і ніч буде теплою, як це буває влітку. Господар нікуди не поспішав і, підійшовши до лоша взяв його за гриву, погладив спочатку по спині, а другою рукою, пригорнув його до себе і так міцно, що воно бідолашне, аж вириватись почало. Господар уже в ньому бачив через рік-другий молодого коня. Як-не-як, роздумував Степан, мати цього лошати старіє, і для тяжкої роботи, що раз слабшає. Господь поблагословив і тут, є за що дякувати і, перехрестившись, вирішив, що залишиться ось тут на нічліг. Вечірній дзвін церкви уже давно затих, але продовжував дзвеніти в голові; не давав спокою, аж поки не приліг біля своїх коней на спочинок. Цей звук, якоюсь силою закарбувався в його серце мабуть ще при охрещенні, коли від грімких ударів дзвону, маленьке тільце кожний раз здригалось. Ось так лежачи горілиць і в роздумах вдивляючись в нічне, усіяне зорями, чорне небо, не зогледівся, як мирно й заснув. Отож,

недаремно представ у вісні священник в якійсь дивній позі, ніби нагадуючи те, що «пан козі не товариш», якби знай, прихожанине, своє місце, і лякайся всякої думки про якусь Біблію, бо все це тільки приносить розчарування і відводить від віри. Плач охрещеної дитини цілу ніч десь глибоко заліг у вухах, нагадуючи що перед тобою стоїть іспит – важна розмова з священником. А яка там літня ніч. З одного боку сонце зайде і через кілька годин, знову починає підійматись. Вранішня прохолода рано розбудила нічліжника. Трохи подалі, мирно паслись коні. Значить усе в порядку. Як і було вирішено, ось тільки сонечко трохи підніметься, тоді і піду до священника, роздумував нічліжник. Так воно і сталось. Степан застав його спозарання. Щойно вставши з ліжка, запросив його до себе і, за православним звичаєм, дав поцілувати руку. Перед тим він роздумував про недільну літургію, на якій виголошував казання про любов до ближнього, тільки не наголосив, хто ж оцей ближній. Чи справді, кожна пересічна людина то і є твій ближній. Чи дійсно так усім прощати, як повчає Євангеліє. Хоч сонце уже і піднялось, але йому, священнику, нікуди спішити – він пан, тільки трударям на все бракує часу. Він і не тільки священник, а й господар, та ще не аби який! Господарство, худоби тьма, землі зі сто гектарів. Його самого на все, звичайно, не хватить. Під наглядом і наймити зі всім оцим непогано справляються. На недільній літургії він також помітив, що з Степаном щось не те. Він як завжди веселий, а то як ніколи, навіть не дочекавшись до кінця служби, десь поспішив. Що за клопоти у нього, хотілося б знати? За такими роздумами і застав його Степан. Святий отець перехрестив прихожанина, посадив у крісло і почав одягатись. Спочатку розмова якось не дуже то йшла. Порозумілись в господарських справах, чи косовиця закінчилась, ну і, якби ненароком, запитав Степана – чому в неділю так рано з церкви пішов. Чи не захворів сам, чи хтось з родини. І коли відповів, що все, дякувати Богу, добре, Степан спитав про здоров'я отця, про матушку, дітей. А коли розмова велась сама собою, святий отець добре розумів, якщо цей чоловік прийшов – то все-таки не спроста, є якась справа. Що йому потрібно? І вичікуючи, запитав, як прийняв прихожанин його недільну проповідь, про любов до ближнього.

Степан відповів, що не тільки похвальна вчорашня проповідь про ближнього, а усе в проповідях священника йому подобається. Тоді він запитав з якими турботами і потребами він так рано прийшов. Ось тут-то, Степан запитав про Біблію, бо напевно у святого отця є така книга і він її читає. Чи не міг би він позичити її на декілька днів, а може і більше. Бо як сам священник знає, Степан про отців церкви то багато читав, а от Біблію – ні. Тепер і цю книгу хотілося б почитати. Окрім як від священників, дістати її нема де. Сказане насторожило служителя культу. Від несподіваного і подиву він аж крerkнув, і після довгої паузи, наголошуючи на кожному слові, почав говорити, що у нього є така книга. А як же, - щоб священник міг бути без Біблії! Це ж основа основ віри православної, що без неї не може і одного дня. Тільки священники і є посвячені для того, щоб її читати, а отак просто, кому задумається, це неможливо. Сам Бог за таке святотацтво може покарати великими карами. Прості грішні, хто намагався це робити, навіть розум втрачали. І йому, священнику не хотілося б щоб виною цих покарань був Степан. А по друге, не буде ж він, святий отець, заради чиєїсь примхи, порушувати установлене – кожного дня читання цієї книги. Хай віра твоя і береже тебе, а от дати Біблію поки-що не можу, бо ця книга свята і тільки для посвячених. Так пояснив священник своєму парафіянину, чому він не може позичити Біблію. Одним словом, грішний чоловік, щоб не осквернити святу книгу не повинен і торкатися її. Коли парафіяни сповідаються, або як людина хвора, то ця книга покладалась священником на голову і вчитувались молитви на зцілення. Отак закінчилась довгоочікувана зустріч. Степанові нічого було сказати священнику у відповідь. Піп самовдоволено, гордовито підняв руку, перехрестивши відвідувача і простяг, як ніби і нічого не сталось, руку для поцілунку. Але зрозумівши, що цей чоловік не помічає цього, спритно прийняв її. А Степанові вона, як у видіннях, показала таку страшною і огидною, що аж голова сама по собі одвернулась. Він нагадав святому отцеві, що не тільки йому захотілося почитати Біблію, бо як зрозумів із раніше прочитаних книг, що і святі отці читали цю книгу. Чому ж йому не можна? Священик піднявши з трьома стуленими пальцями руку вгору,

пояснив коротко і просто: «В тім то і річ, що вони святі!» І він, священнослужитель належить до цього ряду. Не знайшовши порозуміння в справі, в якій так був зацікавлений, Степан поспішив до дверей. Священик по традиції, як і належить йому, перехрестив прихожанина і, поблагословивши, нагадав за ті дійства, які з ним нещодавно відбувалися і знову порекомендував побувати паломником у святих місцях. Степан у відповідь коротко розповів про паломництво до святих місць у Почаїв, заспокоївши його, що добре добрався до Почаєва і так само добре і повернувся. На цьому і розстались. Ця зустріч не була марною. Вона показала зверхність служителів культу, як вони остаточно поруйнували його добрі надії. А от пізніше, він радів Христовій науці – якщо хочеш бути більшим, щоб тебе поважали, то зробиш меншим і послужи людям. Ця зустріч іще більше викликала бажання за всяку ціну дістати Біблію. З вчорашнього дня була надія на священика, а що ж тепер?. Як могло так статись, щоб книгу, в якій говориться про Бога, читати не дозволено, бо як він казав, проста людина від цього може зійти з розуму. Що то за безглуздість така – про Бога не можна читати, про життя святих – можна. Степана це дивувало... В отаких болісних роздумах вирвалось з самих грудей: «Якщо ти Господи, дійсно говорив зі мною, то чому священики так оберігають цю книгу і не дозволяють читати парафіянам. Щось тут не так». І от як грім серед ясного дня прийшло на пам'ять: хтось говорив, що у сусідньому селі в Боголюбях у Федорука є ця книга. З цією людиною не був знайомий, але колись почуте, невідомо де, аж тепер в такій ситуації прийшло на спомин. Але дорога вона, напевно, а грошей нема... Без них і не підходь, тим більше, що він не знайомий. Ось так роздумуючи, зажурений повільно наближався до своєї оселі. На дорозі, в піску навпроти сонця, раптом щось заблищало... Нагнувся, і в руці опинився золотий п'ятак. Обійняла безмежна радість! Тож благословення в його найбільшій потребі – ні, то Боже провидіння в святій його необхідності – промайнуло в голові! Тут же, не гаючи часу, ноги самі понесли його навпростець, через сінокоси, пасовиська і бездоріжжя до сусіднього села. Від священика не йшов, а просто плентався занепокоєний, посмучений

– що ж робити даліше..? Тепер же, окрилений Божим благословенням, Степан вже не йшов – летів на крилах великої, омріяної надії до цього чоловіка. А він, людина уже старшого віку, з насторогою зустрів Степана у дверях своєї садиби, і спочатку не міг зрозуміти, чого цей чоловік в такому хвилюванні завітав до нього. З подивом дивлячись на нього, він щиро подав свою руку. Степан з деяким занепокоєнням, щойно привітавшись, почав повідати з якою справою так поспішно завітав до нього. І тут же запитав: якщо він дійсно має і може продати Біблію, то яка її ціна?. Господар не задумуючись, виніс пакунок, замотаний в білу маленьку скатертину, вишиту в хрестик чорними і червоними нитками. Повільно положив його на стіл і розгорнув. Так оця Божа Книга Святого Писання вперше предстала, з'явилась перед очима Степана. Появилась не на руках гордовитого святого отця, а на столі від такого ж простого трударя, як і він сам. Напевно, якби не життєві труднощі, скрута, то цей чоловік, як він і розповів, нізащо не продав би цієї книги. Якусь мить подумавши, сказав, що менше ніж за три золоті не віддасть. Згода, згода – вигукнув Степан. Кілька хвилин листаючи цю книгу, і ніби не почувши про ціну, але з вірою, що Сам Господь Бог щиро платить за омріяну Книгу, не вагаючись, положив на стіл цілий п'ятак. І сталось, як у псалмі співається: «Звідки допомога моя? – Моя допомога від Господа». Загубив хтось не бідний, щоб отримав той, кому конче потрібно. Він все може. Одному посилає на розум те, що потрібно іншому – коли, де, як і в якій ситуації. В свій час послав цьому чоловіку бажання і можливість придбати цю книгу. Степан не вагаючись, розкрив свою п'ятірню і поклав Богом послану монету на стіл, не думаючи ні про яку решту. Господь і в цьому вже відкрив Свою Волю: «Всі спрагнені! Ідіть до води; і ви, у котрих нема срібла, ідіть, купляйте і їжте; ідіть купляйте без срібла і без плати вино і молоко».(Іс.55:1) Пізніше, читаючи цю завітну Книгу і вникаючи в її мудрість, він зрозумів – прагнучим пізнати Істину, Бог відкриває без золота і срібла, зрозумів, що всі благовісники Божі, часто ризкуючи своїм життям, несли народам Істину Його спасаючого Слова без плати, трудячись на хліб щоденний своїми руками.

Власник Книги сердечно загорнув цінну річ у ту саму білу вишиту скатертину, благословив Степана, перехрестився, поцілував пакунок і передав його, як надзвичайну цінну річ, з якою назавжди, нелегко, з сумом розлучається. Але цей розважливий чоловік, відчувши благоговійне захоплення Степана, коли він приймав її у свої руки, тут же виявив вдоволення, що радо передає цю книгу з надією, бо в цих руках вона послужить назначеній Богом справі. Багато не говорячи, попрощались як брати, обійнялись і кожний про себе проговорили свою молитву. Отак Господь у всьому. Його дії слід бачити як в малому, в оточуючому нас середовищі, так і в найбільшому, коли він творить з нас земних, нову небесну людину.

Тепер у Степана є Біблія, є той омріяний скарб, про який Господь двічі нагадував устами тих чоловіків, що Біблія – Слово Боже і Бог є єдиним розумінням Його Істинної сутності. Повернувся додому десь аж по полудні, другого дня, заставши своїх домашніх дуже занепокоєними. Господар, пішов ще з ранку вчорашнього дня, ніби то в Луцьк на ринок, і цілу добу його немає вдома. Перебуваючи в сумнівах, тривозі, в здогадках чекали рідну людину. З його появою тепер всі заспокоїлись і раділи. Ні про що не говорячи, поволі переступив поріг своєї оселі і, ввійшовши, поважно сів за стіл. Домашні з цікавістю оточили його, бо в руках побачили якийсь дивний пакунок, загорнутий в білий вишитий рушничок. Всім було видно деякий піднесений, особливий стан чоловіка, бо ні про що не розпитуючи, навіть не попросивши їсти, почав його розгортати. Дружина аж зойкнула, коли побачила на столі велику Книгу в чорній палітурці з хрестом на обкладинці, де тисненими золотими буквами було викарбовано слово «Біблія». Усе стало зрозумілим, ніяких запитань... Бо відображене на його лиці натхнення, і у всій його особі – захоплення, не давали порушити цю урочистість. Степан поважно встав, перехрестився і навздогад, тремтливою рукою розкрив велику Книгу. Біблія відкрилась на 33 розділі книги Йова. Не дуже голосно, але щоб усі чули, виразно почав читати... І тут же, глибоко внутрішньо відчув, що ці прості, проймаючі душу

слова, зворушують його серце і розум, що всі вони написані про нього.

Так мало бути. Дивним чином даруючи йому цей цінний скарб, Бог неодмінно спочатку відкриє все те пережите, що з ним відбувалося в нічних видіннях, в мареві сну. Читаючи Слово за Словом упевнювався, що Господь відкривається людині, яка щиросердно шукає Його Правди. Тричі промовляючи, відкриває внутрішнє вухо і очі, щоб не тільки бачити а й чути про наміри Господні. Степан ці слова сприйняв так, ніби вони з умислом написані для нього. Те, що до цього часу не міг збагнути, тепер впевнився – у ті пам'ятні три дні Бог в таких химерних образах і голосах відкривав йому справжній образ цього гріховного світу. Відкривав цей світ, щоб вивести з нього, відвернути і оберігати від нього, – щоб покликати на служіння Його вічній Правді. Господь почав відкривати йому свої наміри. Рідні з захопленням слухаючи, якимось лякливо дивувались – ось що було з їхнім татом!.. Тоді, тільки Луцький лікар впевнено засвідчив, що з психікою у нього все в порядку. Це не те божевілля, яким залякував піп. Тільки тепер почали усі розуміти все те, що з ним відбувалось і чому він так мріяв цією Книгою. Духовну потребу Степана було так дивно просто вирішено Богом. І тільки коли вже почало вечоріти, зупинився читати. Перехрестившись, сказав про себе коротку молитву і загорнув книгу у ту ж скатертину. Поцілував дружину, діточок і на радостях про щось мугикаючи пішов на пасовисько по коней. Тільки тепер почав відчувати що можна було б уже й щось перекусити, але ж де там за це думати. Господарство вимагало свої потреби – поки не залагодиш їх, ні за яку їжу й думати. Упорав усю худобину. Літом це проходить скоро, бо не потрібно подавати пашу – коні і вся худоба були на пасовиську. А коли виходив із стайні, взяв мале лоша на руки, як дитину, і з вдовolenням щось промовляючи, вийшов з ним на подвір'я. Але цей раз уже не мріялось так як раніше, що ось виростає молодий кінь, і з сильним конем добре в поле ходити, легше хазяйнувати. Тепер, на радощах, думалось все по-іншому: щоб не тільки усе господарство, але й усю сутність суетного життя змінити і поставити перед Господом. Щоб відтепер кожна вільна від хліборобських

справ хвилина, віддавалась на читання Біблії, дослідження і осмислення Святого Письма.

Не вгледілись, як уже підійшли різдвяні свята, а там і водохреще. Перед тим як мав появитись в їхній хаті з своїм кропленням священик, Ганна задля урочистості постаралась позасвічувати всі свічечки біля ікон. Після тих тривожних триденних видінь, усі хатні були так схвильовані, що у хаті і в світлиці і на кухні – де тільки було порожнє місце на стінах, і можна було – вивісили новісінькі, освячені священиком ікони. Ганна, Степанова дружина, кілька разів в церковній крамниці в Луцьку, купляла їх, показуючи перед церквою і священиком, що коли все обійшлося добре з Степаном, то потрібно завдячувати своїй вірі. Таке православне боговшанування... Також і Степан, ще на самому початку, першого дня, як тільки паломником появився в Лаврі, придбав ікону «Почаївської Божої Матері», бо ще такої в хаті не було. За переказами, ця ікона особливо свято діюча і в хаті за розміром була найбільшою. Облога її виблискувала усіма кольорами райдуги. Через це і була вона розміщена в світлиці, посеред інших, в самому центрі, серед набагато менших і можливо не таких уже й значущих. Але ними усіма дорожили. На свята навіть запалювали перед усіма невеличкі свічечки. Переступивши поріг хати, для звершення обряду кроплення, священик мало не остовпів від побаченої кількості ікон із запаленими свічечками. Це мало говорити про те, що з Степаном усе в порядку, судячи з того, що ікон, яких понакуповувала Ганна, було мабуть більше ніж в церковному іконостасі. З великим задоволенням робив свою роботу святитель, і не помітив, що у Степана похмуре, засмучене обличчя і не з такими голубими, ласкавими, як завжди, очима. Після завершення процедури, Степан не стримавшись, запитав у священика: « Що означає цей обряд і яке освячення він приносить людині? І чи він у своїй хаті це кожного разу робить?». Священик оторопів від почутого. Йому здалось, після таких запитань, що з Степаном знову щось не так. Він думав, що після паломництва до Почаєва, зі спокуютою і покупкою ікони «Почаївської Божої Матері», все закінчилось, а тут таке невідповідне запитання. Після невеликої

паузи видавив із себе: «Опам'ятайся, стань перед Богородицею на коліна, проси прощення. До тебе сама церква прийшла!» Степан у відповідь вимовив : «Чим та вода, якою святий отець кропив, святіша від тієї, яку людина п'є. Бог щоб не творив – все освятив і кожного разу говорив, що все здійснено, вчинено добре» (Буття 1:1-31). Священику було не до розмови, бо попереду чекало освячення багатьох хат і, поспішно сотворивши рукою хресний знак, невдоволений вийшов. Він помітив, що Степанові останні слова були з Біблії. Степан після дивного її придбання, весь вільний від роботи час з благоговінням читав велику Книгу, вникаючи в мудрість її глибокого змісту. Освічувався, що то є письменна Божі, виражені Його святими Посланниками, які були і є Його Божими устами і Його перстом. (Вихід 32:16-18; Повт.9:10). Заглиблюючись в Писання, Бохонюк зрозумів, що назви книг Мойсея відповідають їх духовній сутності. Книга Буття знаменним духовним іносказанням говорить про людину, її величне Богоподібне призначення і причину її трагічного падіння порушенням відвічних Божих Заповітів. Друга книга Вихід відкриває дорогу визволення з рабського гріховного стану, в якому людина опинилась. Бог відкрив Свою життєдайну Волю в Його Заповідях, які Мойсей об'явив народу: « Я Господь, Бог твій...Хай не буде в тебе інших богів перед лицем Моїм! Не роби собі ніякого кумира і ніякого зображення того, що на небі вверху, і що на землі внизу, і що в воді нижче землі»; «не вбивай»;

а також: «Пам'ятай день суботній, не роби ніякої роботи в цей день». (Вих.20:2,3-) І тут Божі Заповіді виявляють несумісність з релігією, яка назвала себе правою і славною. А в Благій Вісті слова Христа: «Я говорив не від Себе; а Отець, Який послав Мене, Він дав Мені заповідь, що маю сказати і що говорити. І Я знаю, що заповідь Його є життя вічне. Отже, що Я говорю, то говорю так, як сказав Мені Отець.(Іоан.12:49,50) І Він же попередив, що хто порушить одну з цих Заповідей – винен у порушенні всього Закону Божого. Почався ґрунтовний, не безпідставний сумнів і повне розчарування...Перед Господом Степан щиро відкрив двері свого серця, і простому, благочестивому чоловікові з чистим сумлінням,

Він відкривав перед ним «двері неба» – одвічну Істину Премудрості Своєї Волі, відкривав Духовну сутність Його Слова. Перед цим самовідданим учнем Ісуса Христа відкрилась вища небесна Богословська «школа» Пророків Святого Писання. Він став достойним її послідовником і благовісником. Звідки сільській людині того часу було знати про якусь Каппадокійську, Олександрійську, або інші школи...Святий Дух Істини Слова Божого відкривався йому, коли він з благоговінням входив в богословські «кафедри» Його споконвічних Посланників-пророків, і осягав мудрість їх правдивого свідчення.

Біблія починається з слів, про темряву, що була на початку. Потім прийшло відкриття, що людина, яка перебуває в омані, невігластві і безбожництві – є в темряві. Псалом 17:29 говорить: «Ти засвічуєш світильник мій. Господь Бог мій, просвічує темряву мою». Христос є світло, яке Він несе Своєю наукою, щоб просвітити нашу темряву гріховного невідання. Без Його Світла людина в темряві марновірства, розгулу, розгнузданості беззаконня. Бохонюк сумлінно і ревниво, вникаючи в духовну сутність вірного розуміння Святого Писання, збирав зерна вічної Правди, посіяні в ньому Пророками, Христом і Апостолами. Світло Слова Божого все більше і більше викривало і висвітлювало несумісність з Писанням всього облудного, що є в православ'ї від язичництва. Все це в сумлінній душі Степана викликало внутрішнє обурення. Досліджуючи Святе Писання, зрозумів, що так як Ізраїль, свавільно, зрадницьки зневажив своїми Пророками, жорстоко їх переслідуючи, почав блудодіяти, поклонятись язичницьким богам, астартам, ваал-фегорам і приносити їм жертви; так і номінальне християнство, спотворивши і зневаживши духовну сутність Слова Божого, запровадили всякі несусвітні культи поклоніння, різноманітні форми обрядовості і ритуалів; усунули Заповіді Божі, на яких утверджується весь Закон і Пророки, замінивши їх всяким переданням і різним богословським спотворенням.

Степан стурбовано задумувався як тепер бути... Почав часто пропускати літургію. А коли дочитався, що хай мертві хоронять своїх

мертвеців, то не так як раніше, на похоронах читав псалтир всю ніч на прогін, а в міру осмислення і часу. Священикові почав ставити запитання, на які той не мав відповіді і йому це надокучало. Неодноразово запитував про ті ж ікони, про які чітко написано в Божій Заповіді: «Не роби собі ніякого кумира і ніякого зображення...не поклоняйся їм і не служи їм...» (Вих.20:4,5; Іс.44:13-20; Прем.Сол.13:10-18;14:1-31. В зазначеному чотирнадцятому розділі є такі слова: «Тому і на ідолів язичницьких буде суд, оскільки вони...є мерзотою, спокусою душ людських і сіттю для ніг нерозумних, бо вигадка ідолів – початок блуду і винахід їх – розтління життя...» . І далі, що це вимисел художника, за який він понесе покарання (Прем.14:27 і 14:13) «Служіння ідолам, які недостойні найменування, є початок і причина і кінець усякого зла». Біблія говорить: «Не було їх спочатку, і не повіки вони будуть». Потрібно звернути увагу на Прем.14:13-16, де чітко говориться, як такий образ від початку зародився, а потім облудно став предметом поклоніння. Оці видимі божки в різних зображеннях зроблені з усяких матеріалів, з'явилися витвором митців. Їх вшанування визнано церквою і стало обов'язковим канонам. Мудрість говорить: «Вони вважають життя наше забавою і житіє прибутковою торгівлею, тому що говорять, що слід же звідкілясь здобувати прибуток, хоч би і зі зла» (Прем.Сол.15:12) А Господь, через своїх Пророків говорить, що ідолів Бог понищить і тим самим не дозволить задурманювати і поневолювати розум всяким марновірством. Христос кличе до свободи: «... пізнаєте Правду, і Правда вивільнить вас» ! А «Коли Син вивільнить вас, то справді ви будете вільні». (Іван.8:32-36)

А покупка нових ікон створювали гнітюче, прикре відчуття вини перед Богом, бо про них вже добре розумів біблійну правду. Читаючи Біблію, Степан неодмінно ділився своїми роздумами, і дружина не раз чула від нього, що православна церква на щирій вірі людей створює свій неабиякий зиск. Чоловік уже не один раз висловлював незадоволення за хатній іконостас, що для нього це велика спокуса і гріх. З приводу цього, неодноразово обґрунтовано говорив з священиком, приводячи переконливі Біблійні

твердження, що це гріх і що цю оману створила і вводить в неї церква, і що він, Степан, з цим гріхом не буде миритись. Священик жодного разу в свій захист не міг привести суттєвих доводів. Єдине повторював, що Біблія багатьох з розуму звела, хто її без посвяти, пробував читати. Ганні чоловікові розуміння не дуже були до вподоби, бо знала ціну придбаних ікон, але він не наполягав, щоб їх знімати, бо добре знав, що все вирішить час. Степан приводив своєму священику слова Христа, що запалений світильник ніхто не ставить під стіл, а ставить на видному місці, щоб світив усім. І тут же вияснював своє розуміння: хто від Бога на місійній роботі – той Словом Божим, Світлом Істини, а не свічкою і не кропленням водою повинен доносити до людей мудрість Його Волі, навчаючи їх любові, миру, прощення. Продаючи відправлення різних служб, обрядових треб, ікон, чотків, хрестиків, свічок і всяку атрибутику, церква і її служителі цим не тільки збагачуються, а використовуючи віру людей, всім цим осліплюють і вводять в гріховне невігластво. Степан почав розуміти, що ці свічки на кожному кроці, хрести з ангелочками, настільки впливають на психіку людини, що від цього важко відмовитись. Огидою і не сприйняттям для нього стало возіння і носіння мощів святих. Здавалося б поважні люди, а приходять, цілують і поклоняються цим атрибутам. Пригадав, як до церкви на якийсь ювілей зібралось кілька душ пастирів і в знак вірності привезли мощі якогось святого. Особливо жінки, по черзі підходили, доторкаючись до них, хрестячись, проговорювали свої молитви, в надії одержати зцілення, або допомогу в інших потребах. Церква придумала, утвердила і поширила серед людей розуміння про демонів. Якщо в сім'ї є якісь негаразди – це означає, що в хаті засів демон, невидимий злий дух, який і робить всілякі прикрощі. Тепер місія священика звільнити сім'ю від цього запаскудження. Священик вселяє віру, що всі негаразди від цієї «нечисті». Це присутність злих духів, які вселились в окрему людину, проникли і заволоділи її душею, або цілим будинком. Тільки церква цю проблему може вирішити. Вигнати кропленням святою водою, молитвами, заклинаннями і кадінням ладану. Нечистий дух ніби то цього дуже боїться і він відразу буде вигнаний

з людини. Звичайно, без певної плати, він навіть не відчуває остраху покидати. Священик, за ради годиться, нагадує: щоб злий дух не повернувся – цей ритуал через певний час, звичайно за плату, потрібно повторити. Степан не вагаючись, повсюдно, де тільки була можливість, навіть і до попівської хати, почав не раз заходити, аби в'яснити те чи інше питання. Священик уже добре знав, що в нього вже є Біблія. Але про це ніколи не запитував. Степан давно помічав внутрішнє невдоволення священика, але на це тепер не звертав уваги. Приймав його за звичайну грішну, ніяк не святішу від інших, людину, бо бачив цих «святих» і їхні діла іншими очима. Кадіння ладану Степан сприймав тепер як один із засобів навіювання, як дійство, що присипає мислення, туманить очі і розум – спосіб, який доповнює дійства всієї храмової атрибутики, спрямованої тільки на тілесну чуттєвість, на психіку, не обтяженої мисленням, простої людини. Піп пояснював, що це «воскурение» угодне Богу, воно відлякує злих духів і ним освячується і церква і всяке інше приміщення.

Степан Бохонюк постійно навчаючись з Нового заповіту, зміцнював і утверджував свою Віру в Правді Слова Божого. В розмові з своїм священиком свідчив йому слова Христа, що ви любляете бувати на бенкетах, щоб вам цілували руки, вклонялись, називаючи вчителями, тоді, коли один у вас наставник і учитель – Христос, а всі інші брати. І не називайтесь отцями на землі, бо один вам Отець, що на небі. Хто бо підноситься – буде понижений, хто понижується, той підніметься, а тут все навпаки. (Мтв.23) Це все тілесне, земне, що противне Богу. (Рим.8:7-8). Степан почав розуміти, що наше тіло являється дійсною завісою до розуміння духовної сутності Бога. Христос цю завісу розриває, показуючи суть віри в єдиному Творцеві, відкриваючи його мудру Святу Волю.

При нагоді Степан пояснював з Писання, що таке кроплення, прочитуючи з послання апостола: «Ми маємо великого Священика над домом Божим. Дім Божий – це людина що перебуває і живе згідно Його Слова. То приступімо з щирим

серцем, у повноті віри, окропивши серця, від сумління лукавого та обмивши тіла чистою водою» (Євр.0.21-22). Що є чиста вода? Христос при колодязі Якова пояснює, що хто буде пити воду, яку Він дає, той ніколи не буде спраглим. Вода, яку Він дасть, стане в цій людині джерелом води, що тече в життя вічне. Христова наука – це живе слово, що уподібнюється до води, яка тече у вічність. Це наука на збудування Божого царства в наших серцях, на землі і у вічності. Омитись, очиститись у чистій Вірі Божій. Окропити серце від лукавого сумління – як пояснював Бохонюк, означає кропити Словом Істини з духовних висот Премудрості Волі Божої. Здійснювати це потрібно постійно, перебуваючи в благоговійному, молитовному стані праведності, миру і любові і, як учить Христос, Господь визволить, від усього лукавого. Пророк говорить: «Кропіть небеса, з висоти, і хмари нехай проливають Правду; нехай розкриється земля і приносить спасіння, і нехай виростає разом Правда. Я, Господь творю це. Небо – престол мій, а земля підніжжя ніг моїх...Далі: «Як високо небо над землею так Мої помисли вищі ваших». (Іс.45:8; 66:1) Ось пояснення кропіння. Хмари хай проливають Правду. Хмари свідків Божих є носіями Його Істини, щоб вони з висоти істинного Богопізнання благовістили, звіщали, проповідували Слово Боже.(Євр.12:1)

На різдвяні свята 1913 року, попівство робило традиційний подвірний обхід з обрядом кроплення хат і подвір'я, пояснюючи, що цим самим, одночасно, виганяються і нечисті духи. Це вже втретє, піп ішов з кропленням, після оновлення хатнього іконостасу і паломництва до Почаєва, де була куплена Ікона Почаївської Божої Матері. Його підвода зупинилась на узбіччі дороги, бо в неї складались пожертви на церкву за їх працю. Ганна ще здалека помітила цю процесію. Вона берегинею стояла біля дверей своєї хати. На цей час Степанова дружина уже багато дечого

розуміла з Біблії. Степан читав і пояснював ті чи інші Божі істини, де і як появились ікони. Він знав, що все те вміло придумано в угоду церкви, а всяке хибне мистецтво і малярі знайшли в цьому свої вигоди і тим самим більше сприяли відступу в язичництво. Біблія вчить, що немає інших Богів крім Єдиного. Устами пророка Бог говорить: «...Бо я Бог, і немає іншого Бога». «Майстри ідолів разом з ними підуть у сором». До нас, колишніх язичників, промовляє: «Зберіться і прийдіть, наблизьтесь урятовані всі із поганів! Бо в Богові істинному єдність, Правда і святість». (Ісая 45: 16,20,22) Від початку Слова Самого Бога устами Його благовісників звернені до всіх народів: « Я Господь, Бог твій, хай не буде у тебе інших богів перед лицем Моїм...Не створи собі кумира і ніякої подоби...не поклоняйся їм і не служи їм...».(Вих.20:1-5)

Посилаючись на Писання, Степан в добросердній простоті сказав, що святому отцеві тут немає що робити, а його ждуть ті, хто ще не розуміє і приймає таку послугу. Ікон в хаті вже немає, всі вони попелом попливли з водою в річечці, що текла недалеко від хати. Ганна стояла з опущеними, складеними руками на біленькому припнутому, як і годиться сільській жінці, фартухові, і з під лоба дивилась, що відбувається на їхньому подвір'ї, і в підтримку чоловікових слів, кивала головою. Священик, оторопівши від почутого, різко із своїм підручним повернувся, махнув кропилом три рази навхрест, і на виході з подвір'я, майже викриком промовив, що такого зухвалого святотацтва над святинями і обрядовими церемоніями він не бачив і не чув, і що свята церква йому цього не простить, – запам'ятай це! Після цього випадку, Степан, як ні в чім не бувало, продовжував відвідувати служби у храмі, підходив до священика, щоб ще багато де в чому освідчитись, і з його безпідставних відповідей ще більше впевнювався в хибності православ'я. Він переконувався, – про таку

релігію говорить пророк, що її служителі «..вважають життя наше забавою і житіє прибутковою торгівлею, тому що думають: потрібно ж звідкілясь здобувати прибуток, хоч би із зла...» (Прем.Сол.15:12). Перестороги попа, в основному, зводились до того, щоб Степан менше заглядав у Біблію, бо тих, хто хотів самотужки осмислити суть Святого Письма, вона не одного звела з розуму, або збила з вірного шляху. Священик постійно наголошував, що ця книга призначена тільки для посвячених і вони можуть, якщо парафіянин так цікавиться Святим Письмом, допомогти розібратися йому в написаному. Після всіляких отаких життєвих перипетій і глибоких роздумів, після різноманітних зустрічей із священиком, які закінчувались постійними докорами, що той збився з вірного православного шляху християнина, Степан все більше укріплявся в істинній Вірі. З часом, піп почав відкрито погрожувати, що за єретизм і відступництво від Бога, передасть його на єпархіальний суд. Чим гостріше ставало протистояння, тим відчутніше було бажання вирішити цю проблему.

Випадок пришвидшив розвиток подій. Людям давно відома пожадливість до наживи і збагачення більшості попів. І цей священик безсоромно почав вимагати від вдови, з маленькими трьома діточками, плату за проведення церемонії обряду похорону чоловіка. Попередив, що поки не буде заплачена належна плата на «святую церкву», він не предасть тіла землі. Не зважив і на те, що жінка витратила всі гроші на лікування чоловіка. Вперто відмовив здійснити свій православний обов'язок, поки вона не віддала останні кілька курок, як він сказав, на «святую церкву». Забув про милість, або може ще не дочитався до Божих слів Біблії. « Я милості хочу, а не жертви, і Богопізнання більше від жертвоприношень». (Ос.6:6,7) Цим Словом Божим Мойсей,

Пророки, Христос і Апостоли голосять милість до всіх знедолених і змучених.

За такі лукаві, нечестиві вчинки попа, Бохонюк почав йому безбоязно, мужньо і відверто виговорювати згідно Писання: «Вдові і сироті, прибульця і бідного не пригноблюйте...». (Зах.7:10) «Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що поїдаєте дома вдовиць, напоказ довго молитесь: за те ще більший осуд приймете» (Мтв.23:14) Таке викриття вразило себелюбство священика, його гордовиту самоповагу. Тоді він, подібно, як продали Христа, тут же на Степана написав в єпархію донос за еретизм, нехтування і наклеп на православну віру і святу церкву. Кілька разів, Степан одержував повідомлення з вимогою з'явитися в єпархію, але він ці виклики не приймав, і тільки за третім разом, стражник з поліції, доставив його до Луцька. Суд проходив в Соборі при закритих дверях, щоб не допустити людей, немовби судили особливо небезпечного злочинця. Державна церква вважала відступником кожного інакомислячого, хто не згоджувався з догматикою православ'я і без боязні вказував на порушення нею Божої Волі. Представши перед безбожним судилищем, Степан пригадав слова Христа сказані до учнів: «Коли вас світ ненавидить, знайте, що Мене він зненавидів перше»; і – «...чашу, яку Я п'ю будете пити, і хрещенням, яким Я хрещусь, будете хреститись..». (Іван.15:18; Мрк.10:39). Христос прийняв страдницьку чашу голгофської смерті. Праведники за Істину Слова Божого, яке осуджує оманливість служителів різних культів, жорстоко переслідувані. За таке свідчення цей праведник поплатився Сибіром. На цьому судилищі, суддя домагався, щоб він уклінно і покійно розкався перед святою православною церквою і був прощений за своє заблудження. Але тверде переконання в Святому Дусі Істини, відкритої в науці Христа – Сина Божого і непохитна Віра

зміцнили Степана на дорозі Правди і життя, яку відкрив йому Спаситель. Глибока Віра, Надія, Любов і чисте сумління перемогли в цій духовній боротьбі, бо знав могутню силу молитви Христа: «...не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого. Бо Твоє є царство, і сила, і слава навіки. Амінь». Священики спокушали до покаяння і він добре розумів, що все це судове дійство чиниться з лукавством.

Якимось сумним стогнанням відгукнулось у пам'яті звучання дзвонів Луцького Свято-Троїцького кафедрального собору. Вони пробуджували спогад того далекого часу, коли цей звук лунав під куполами церкви, почутий ще дитиною, коли його принесено було для хрещення. Звуки того дзвону дивним чином врізалися на все життя в пам'яті маляти.

Коли суддя дозволив підсудному сказати останнє слово, з уст самі по собі полилися слова: «виносячи вирок, хто ви такі, коли взяли на себе поганську владу, давати мені розлучення з жінкою і дітьми; і куди ви будете втікати, коли на вас прийде праведний суд Божий за ваші не правовірні, гріховні дієства». І тут же, звертаючись до своєї дружини, яка їхнім нечестивим вироком могла бути вільною від встановленого Богом шлюбу, промовив: «вони і тут, на цьому судилищі, порушили Господню Заповідь: «що Бог сполучив, людина хай не розлучає». (Матв.19:6) «Ти нікого і нічого не слухай, я був є і буду твоїм єдиним чоловіком і невдовзі я до тебе повернуся». Степан, благословляючи свою кохану дружину, і ще раз пророче вимовив: «Не вір жодному слову цим церковникам, бо невдовзі з Божою допомогою до тебе повернуся». Ці слова були впевнено сказані, бо дійсно, все так і сталося в 1918 році, тому що ця людина була просвітлена пророчим Світлом Божої мудрості. Бо так говорив Христос; коли ви явитесь перед владою, не намагайтесь самі від себе щось говорити...Праведник стає перед судом, щоб свідкувати

Істину Слова Божого, застерегти від переступу Його святих Заповідей. Все це мужньо було висловлено суддям, захисникам закам'янілої з середини, а так прикрашеної зверху, різними формами церковних культів, які віру в Бога перетворили в театралізоване дійство, віру в Бога перетворили в джерело своїх доходів. Підсудний ще раз нагадав їм Біблійні слова: « Вони рахують життя наше забавою і житіє прибутковою торгівлею. І говорять, що повинно ж звідкись мати прибуток, хоча би із зла». Христа, Месію за те, що він назвав себе Сином Божим, юдейське попівство причислило до розбійників і віддало на жорстоку страту язичникам.

Окружний єпархіальний суддя, з розшитими золотом хрестами поверх сутани, хриплим, приглушеним голосом, зачитав вирок: «Бохонюк Степан засуджений на вічне заслання у віддалені райони Сибіру, з відлученням від церкви, і розірванням шлюбу, за зраду святої православної віри, і як особливо небезпечного злочинця, закувати по руках і ногах в кайдани, ланцюги». Почувши винесений присуд, тут же з ланцюгами з'явилися віддані сатрапи і почали свою ганебну роботу. І тут, водночас згори, почувся звук соборного дзвону, що зазивав православних до літургії і молитви...Цей дзвін сприйнявся Степаном, як жалісний стогін скорботи за заблудлими в цьому світі... Оці три звуки – той що зараз призивав до молитви, і той – почутий при хрещені, що колись глибоко заліг в маленькій голівці, і звук ланцюгів, одягнутих на руки і ноги, за правдиву Біблійну Віру – вони злилися в єдиному передзвоні з кричущими блудодійствами навпіл язичницької православної релігії. Це вирок праведнику, покликаному Богом, розкривати очі сліпої блудниці, яка спотворивши Його Святу Волю, зробилась служницею царства беззаконня. З вирокком, винесеним православною церквою на вічне заслання до Сибіру, відлік часу немовби зупинився. Згідно вироку,

Степан уже не повернеться в рідне село, де з діда прадіда своїм корінням вріс в цю частинку землі, і що рідна домівка з дитячими голосами стане йому вже недосяжною. Але велика віра в заступництво і втручання самого Бога обнадіювала, що правда восторжествує, бо вірив, що Господні шляхи несповідимі; і там де людина думає, що щось неможливе, там Господь робить це реальним. І ті слова, які були висловлені і до суддів і до дружини, через кілька років здійснились... Степан усвідомлював: все що зустрічається в його житті – це випробовування на зміцнення непохитності його віри, і на цій, відкритій йому новій дорозі Правди і життя – дорозі його духовного становлення, все потрібно приймати з достоїнством. Він розумів трагізм епохи, в якій приходиться жити, що вона сама собі пише вирок за відступництво, за всі релігійні і політичні злочини порушення Волі Божої, за наругу і насильство над праведниками, вісниками істини Його Заповідей. Степан ще більше в цьому переконувався, розуміючи реальність злочинного, загрозливого становища світу, – розумів як неминучий, трагічний наслідок порушення життєстверджуючих, благодатних Божих Законів життя. Творець, наділивши людину досконалим розумом, дав можливість вільного вибору між добром і злом. Степан усвідомлював, що в Біблії говориться про розум вірний і невірний. Вірний розум тільки у тих, хто виконує заповіді Божі. (Пс.110:10)

Від кафедрального Собору, де цьому праведнику церковним судом був винесений вирок на довічне ув'язнення до Сибіру, по дорозі до Луцької тюрми, як злочинця, в кайданах, його проводили конвоїри. Думки, немов білі хмаринки, гнані вітром на чистому голубому небі, міняли одна одну... За цей короткий час, ув'язнений, ідучи за тюремні стіни, листок за листком згадував прочитане, а тихий вітерець немовби перегортав в його пам'яті оті

святі біблійні сторінки. В уяві, з цих тоненьких листочків ніби зійшов праведник Авель. Його істинне пасторське служіння перед Богом було благословенною жертвою, свідчення відступницькому світові єдині Божі Істини – плоди з Дерева Життя, які відвічно рясніють на величному Дереві мудрості Божих Заповідей. Степана захоплювала ця дивна, пророчо значима, біблійна оповідь... Він уже майже напам'ять знав зміст біблійних переказів, і в їх єдиному взаємозв'язку вони відкривались йому в широкому духовному розумінні. Образ Авеля уособлює істинне, духовно-просвітницьке, пастирське, жертвне служіння Богу, – нести серед оточуючих язичницьких племен вістку розуміння єдиного Бога, Світлом Його мудрості освітлювати темряву віків. Порушивши життєдайну Волю Творця – Його вічні Заповіді, людство надовго ввергло себе в безпросвітню пітьму беззаконня.

Невільник, в кайданах по дорозі у в'язницю, роздумував над всім, що з ним сталося. І все це ще більше переконувало, що вся гріховна система беззаконня з її відступницькою релігією, вкупі з жандармським насильством, жорстко утримує свою гріховну владу над народами. Відкритим йому в Слові Божому новим, духовним мисленням усвідомлював, що в жорстокому образі Каїна представлена вся світова, матеріалістська, безбожна система владарювання. Вона всіма зло дійними, лукаво підступними способами володіє свідомістю народів, духовно спустошивши, держить їх в пагубній темряві невігластва. Добро і зло, темрява і світло, Каїн і Авель, Яків і брат його Ісав – це два світи, їх одвічна боротьба, протистояння одне одному. Всевишній Творець, наділивши людину розумом і вільною волею, від початку відкрив перед нею дві дороги. Дерево Життя, – дорога до плодів відвічної мудрості життєдайних святих Божих Заповітів, Святого Духа Істини Його Заповідей, у всій повноті відкритих в науці Ісуса Христа. І

Дерево пізнання добра і зла, – дорога пошуку і оволодіння тільки земними плодами, суто тілесними, матеріальними цінностями. Така дорога, при відсутності плодів з Дерева Життя, – без розуміння духовних цінностей, неодмінно приведе до жахливих смертельних наслідків. Бог, бажаючи людині вічне життя, воліє і застерігає її споживати тільки з Дерева Життя. Про те ж саме навчає Христос, що найперше шукайте царства Божого, все інше приложиться. Найперше потрібно осягнути і оволодіти духовними цінностями, тоді матеріальні здобутки, що ідуть від «дерева добра і зла», будуть вирішуватись по Божому вірно. Але привабливість матеріального світу настільки велика і впливова, що вона зваблює до накопичення тільки матеріальних цінностей. Це все спонукує до заздрощів, невдоволень. Людина хоче багатіти, не дивлячись ні на що і ні з ким не рахуючись. Недаремно Христос учить, що земні помисли це ворожнеча проти Бога, а грошолобство і багатство – корінь усього зла. Узгоджені з духовністю – тільки тоді матеріальні здобутки будуть благодатними. Плоди Каїнової діяльності з забороненого «дерева» відкинуті Богом, тому що несамовите, шалене змагання, жорстока боротьба за їх здобуття це ненависть, страждання, війни і смерть. З такими сумними думками він прибув до місця свого покарання... Збоку, на невеликій відстані, тихенько причитаючи, в сльозах, йшла кохана дружина, і тільки перед тюремними дверми розпачливо зупинилась...

Заслання в Сибір

(Несподівана зустріч з ведмедицею).

Прожиті Степаном роки у сибірській землі, посіяли своє зерно людських навиків сприйняття усього, що оточує кожну людину. Звичаї, які існували тут, дещо відрізнялися від тих домашніх, що залишились у рідному краї. Уже давно забулося про

те, як був закутий в кайданах. Тепер усе по-іншому. Людина вже без кайданів, на вільному поселенні, але під постійним наглядом – поліцейське око на кожному поселенці...

Ранкова прохолода серпанку бадьорила. Вже було далеко за північ і все було наготові, щоб вирушити в тайгу за літньою поживою. Попереду був недільний вихідний день. Кожен планував цей день провести собі до вподоби. Місцеві кабаки господарів копальні, де працював Степан, готувались частувати добрячим хмелем тих, хто в п'яних розвагах і гульбиськах хочуть провести цей день. Степану ж все це завжди було неприємним, непристойним. Він вирішив знову розвідати тамтешні ягідники і грибні місця. Цьому якраз сприяла погода, бо вже кілька разів підряд пройшли рясні дощі. Оцими багатствами, природа щедро наділила сибірський край. А які тут сибірські кедри! Стрункі, високі – ніби самою вершиною впираються в небесну голуби́нь. Це красиве високе дерево є дійсно гордістю тайги. Людині, яка не бачила їх, важко уявити, чому саме кедри ліванські, згадувані в Біблії, є символом духовних висот, що вивищуються над всім людським.

Крок за кроком версталися верстви, і поселення давно уже зникло, огорнуте в передранковому тумані.

А ось і сподіване місце. Спустившись по схилу, опинився біля води, і тільки тоді розгледів сидячу згорблену постать, яка раз по раз закидала свої вудочки. Привітавшись з незнайомцем, Степан заговорив з ним про його захоплення цієї красою. Наближався ранок

Десь недалеко пугач час від часу подавав про себе знати, ніби пробуджуючи людей зустріти величавий схід сонця. Ранкова зірка про себе нагадувала, виглядаючи із-за повільного плину хмар.

Спочатку небо на сході вкрилось червоно-рожевою загравою. А воно так і не вчулось, як з-за недалекої гори показалися перші червонясті промені. Для Степана зустрічати сонце тут у сибірській землі не вперше. І коли на природі, в тайговому безлюдді, в спокої, роздумуючи про вічне, – охоплює якесь невимовно дивне, глибоко внутрішнє відродження, духовне просвітлення. Дух зміцнюється новим осмисленням і розумінням існуючого. Все єство наповнюється бадьорістю і душевним, сердечним очищенням; забуваються усі зневаги, образи і болі, немає ворогів, немає кривдників. Тільки любов і прощення наповнює серце, душа, немов лебідка, піднімається у височінь – до неба, наповнюючись і збагачуючись Господньою премудрістю...

А коли сонце піднялося над горою, своїм промінням освітило невеличку галявину, і навколишня мряка перетворилася у веселку, а сріблясті роси на тайговій зелені виблискували діамантами, – з глибини серця на уста передалась мелодія слави Єдиносущому Богу: «З глибини взиваю до тебе Господи, почуй моління моє...Славлю, славлю...» (Псл.129). Лісова пісня, переповнена почуттям слави Творцю, десь там, із-за гори, знову і знову повним голосом повторялась відлунням звуків в безмежному тайговому просторі... І ті рибалки, що були неподалік, всі повернули голови на голос незвичного співака. Слова Псалмів Давидових приємним голосом ще довго лунали над безкрайніми просторами тайги... Зачаровані особливим співом слави, у цьому велетенському храмі Божої природи, присутні на рибалці в цьому голосі відчули об'єднуюче їхні серця умиротворення. При наближенні полудня, рибалки почали сходитись, і хтось щиро попросив спільно посмакувати зварену на обід рибну юшку.

Степан сказав, що він з самого початку, як тільки побачив веселку, зрозумів що дощу сьогодні не буде. А коли його запитали, звідки ти знаєш, то він відповів, що про це і в Біблії написано... Після потопу

з'явилася веселка, яка засвідчила людству, що Світло Правди Божої є Світлом Премудрості Його благої Волі, яке означає благодатні Божі Заповіді, Премудрість Його Святої Волі. Але люди, порушивши Його Заповіт, втратили мудре керування... В Біблії це образно виражено в семи її кольорах, що означає повноту сукупності, вершину всіх досконалостей. Відступивши від Заповідей Божих, почали споживати від дерева добра і зла, – іншими словами, – почали вникати і захоплюватися пошуком і надбанням тільки земних, матеріальних збагачень. Уважно слухаючи мудру і зрозумілу розповідь про потоп, рибалкам вже було не до чарки... Бог відкривав їхні серця і розум. Внутрішньою сутністю вони відчували, що слухають з Святого Писання таку відвічну Правду, про яку більше не мають від кого почути. Степан, помічаючи, що слухачі схильні слухати ще, продовжив оповідь про після потопну веселку, яка на сторінках Біблії стала притчею. Провадячи бесіду, він розважливо продовжував: коли люди порушили і відвернулись від Заповідей Божих, і стали жити у всякому розпутстві, дикому тваринному злі беззаконня – тоді все це ганебне, жахливе розтління затуманило, заповонило, потопило в цьому болоті, в цій гріховній багнюці їхній розум і совість. Після такої моральної трагедії, тільки невелика частина людей залишилась з праведним Ноем. Вони усвідомили повноту Світла Божої Правди – усвідомили, які жахливі наслідки порушення Господньої Волі. В інших Біблійних притчах говориться, що від початку у раю Бог повелів людям споживати тільки з дерева життя. Люди ж в своєму прагненні задовольняти надмірні плотські, гріховні запити, для цього створювали різноманітні суперечливі переконання, практичні поняття, якими наводнили і потопили розум, – вірне, правосудне мислення і свідомість. Земля наводнилась, переповнилась суто матеріалістськими прагненнями, щоб взяти з життя якнайбільше матеріальних благ. Все це туманило розум. Духовно

спустошені народи, в цій очманілій гонитві, шалено ввергали себе в пучину злодійних протистоянь, кровопролитних зіткнень в жахливих війнах. Наводнивши таким безумством усю землю, людство в цих жахливих гріхах беззаконня потопило себе. Але милостивий Бог, щоб вивести народи з гріховної темряви, і відкрити дорогу спасіння від смертельного зла, явив Світло Премудрості Правди, образно представленою деревом життя і світлом досконалої краси семи кольорів радуги – життєдайним сонячним світлом.

Одкровення цього Світла Духовних Завітів життя від початку благовістили всі Господні Посланники, Пророки, Праведники – сини Божі, народжені від Його Святого Духа Істини. Осягнувши всю повноту Премудрості Божого Слова, Ісус Христос, явився його святим втіленням, – Сином Божим, духовним образом Творця, Світлом спасіння, відкритою в Його науці, – дорогою правди і життя для всіх народів.

Всі були у захваті. Розмові, здавалося б не буде кінця, але час і необхідність нагадували кожному своє. Злегка пообідавши, та дивуючись несподіваною зустріччю і дивним, незвичним спілкуванням, почали розходитись, але, прощаючись, після оцього короткого знайомства, водночас всі виявляли бажання і обіцяли зустрічатися, щоб в таких спільних бесідах роздумувати над Вічним...

Степан в коротких словах молитви подякував Богу за зустріч, за благодать Його безмежних творінь, якими так щедро обдаровує, як матеріальними так і духовними дарами, і направився до гори. Скеляста гора обривисто височіла непорушною фортецею, як сфінкс у єгипетській пустелі, нагадуючи про свою неприступність. Степан отак спокійно, крок за кроком, обходячи цю гору забрів у ті місця, де скеля йшла круто вниз на схил. А там, в кінці урвища, непрохідні хащі, повали сухих старезних дерев. Степан зрозумів, що

напрямок потрібно міняти, і тільки повернув убік, як перед ним простяглася невеличка галявина. Ось тут і трапилася несподівана пригода. На галявині азартно борюкаючись один з одним, гралися чудові малі, пухнасті ведмежата. Від побаченого аж душу захоплювало, ну просто-таки, як малі діти. Але дивуватись побаченим довго не прийшлося. Ведмежата раптово, як би по команді, стривожені побігли у хащі. Мабуть помітили дивну незнайому постать і з переляку миттєво повтікали. Раптово з хащ почувся, дикий рев і шумливе чалапання з тріскотінням сухого гілляччя і ось, – появилася сама ведмедиця. Страшна, розлючена, ставши на задні лапи почала озирати галявину, ніби грізно запитуючи: «що сталось, хто посмів порушити мої володіння і спокій моїх любих діточок». Ще якусь мить, і все було для неї прояснено. Захищаючи своїх дітей від непроханого гостя, вона з ревом кинулась своїми косолапими кроками напряду до Степана. Він зрозумів, що небезпека чекала на його вже тоді, коли малі почали втікати. Рятуючись від розлюченого звіра, метнувся щосили, без оглядки у протилежний бік гори, і за якусь мить пересік галявину. Але звір відчувався десь зовсім близько. Галявина кінчалась, починався ліс, але в цьому місці він був рідкий і бігти було легко. Страшне чалапання відчувалось зовсім недалечко. Скинутий на бігу мішок, що теліпався за плечима, привабив ведмедицю і вона, зупинившись, схопила його і почала рвати зубами і кігтями. Очевидно, заспокоївшись, що порушник уже далеко від її малюків, зайнялася цим трофеєм. Вже далеченько відірвавшись від ведмедиці, Степан помітив, що потрапив немовби у якесь трясовиння, де росли маленькі берізки, всякі кущі і мочарі, але ноги ще в бігу по інерції несли далі і далі. Коли до свідомості дійшло де він, і що собою видає оце все, тоді зрозумів, що попав у таке місце, де мочарі от-от закінчуються. Ще крок, і він раптово провалився ніби в прірву, яка почала що раз глибше і глибше

втягувати. Скільки не силкувався вибратись самотужки – нічого не виходило. І вперше, забувши про зустріч з ведмедами, зрозумів, що вирвавшись з однієї пастки, потрапив в іншу. Всілякі силкування вирватись закінчувалось ще більшим засмокуванням. І тут згадалися поради місцевих жителів, що в таких випадках потрібно спокійно знайти таку позу, щоб тіло зайняло якомога більшу площу на цьому трясовинні. Засмокування зменшилось.

І раптом із тих самих вуст, які з такою радістю годину-другу тому в псалмах і свідченнях прославляли Бога, вирвалось з усією силою голосу: «Господи, звідки прийде мені допомога... Мені допомога від Господа, Творця неба і землі!» Час йшов непомітно і вода досягнула уже до шиї. Як потім стало відомо Степану, один з рибалок якраз проходив тією стежкою, якою поверталася ведмедиця до своїх малюків. Побачивши ведмедя з сумкою в зубах, цей чоловік з переляку почав втікати в напрямі до Степана. Втікаючи, він почув, якийсь знайомий голос із зойком про допомогу. Він миттєво кинувся до нього, і вже обоє вийшли на тверде місце.

Степан разом з своїм рятівником з благоговійною подякою, відчули Господню допомогу. Хтось може сприймати це як випадковість, але милість Божа свідчить: там, де Він приходить на допомогу – там нема випадковостей, там діють Його закономірності життя.

Обом чоловікам радості не було меж. Степан розумів, що Бог надіслав йому допомогу по його вірі і благанні; другий розумів, що він був тим Божим засобом, щоб врятувати людину. І все це додало наснаги до вдосконалення і благоговіння перед Всевишнім. Степан розумів, що Його благодійна рука продовжує бути над ним. Він з великою вірою і тут, в далекому краї, коли дозволяли обставини, продовжував свідчити Христову Істину Слова Божого. Цей незвичайний випадок зблизив їх обох, і вони спільними

зусиллями об'єднували тих, хто прагнув пізнання Божої Правди. Цей особливий чоловік відкрився Степанові, що він також на каторзі за віру, і вважає, що Степан покликаний Богом свідкувати Істину Слова Божого.

ВЕЛИЧ ПРИРОДИ СПОНУКАЄ НА РОЗДУМИ...

(ПРИРОДНІ ЯВИЩА В БІБЛІЙНІЙ СИМВОЛІЦІ).

Коли вже було подолано з десяток кілометрів і село залишилось далеко за обрієм, тільки синява лісової смуги могла нагадувати, що там десь далеченько залишилась домівка. Степан прямував на зібрання невеликої громади християн села Березолуки, які чекали і готувались до цього дня, щоб в братерському єднанні пізнавати Святе Боже Слово – джерело мудрості; спільно прославити Творця співом псалмів та духовних пісень. Бо день цей для них є днем благоговійного перебування в Дусі Правди, днем умиротворення, прообразом Царства Божого – Царства праведності, миру і радості у Святому Дусі.

Кінь легенько смикнув повіддям, а для Степана це був знак їх послабити. Тварина зупинилась біля броду і, нагнувши голову до прозорої води, почала неспішно пити. Господар зійшов з возика, поглянув на підпруги і тільки тепер побачив, як кінь ніби сам себе покарав, заступивши ногою посторонок. Коли саме це відбулося – хазяїн не помітив. Якби не цей брід і не зупинка, так би і далі мучилась тварина, натираючи собі шкіру. Все миттю було виправлено. Кінь, якби розуміючи все, з вдячністю оглянувся чи ще господар не сів на воза.

В таку ранішню пору поспішати не було потреби, та й не у Степановій це звичці... Оглянувши, що з тарантасом все в порядку, вирішив пройтися для розминки біля цього потічка. З обох сторін стояв в перемішку з очеретом, а тут його тьма-тьмуща, верболіз і подекуди жовті верби. Вони, немов діви, опустили аж до самої

води свої охайні, вимиті в рум'янку, довгасті коси. Степан через декілька повільних кроків зупинявся, милуючись ранковим, незайманим ще тут куточком природи. Від цього вся суєтність повсякдення з усіма його турботами десь ніби зникала, поринала в глибині блакитного неба, яке віддзеркалювалось в прозорій воді цього мілководого струмка. В цій блаженній тиші, яка доповнювалась пташиним співом, залишався один на один з Богом, – з роздумами про життєдайну мудрість Його Слова, про це непоказне довкілля, яке так тихенько нагадує про неосяжно безмежну велич Його творінь. Серце переповнювалось невимовною радістю...

А що вже тут виробляла жаб'яча твар, то не розказати. Якими тонами, та на яких нотах, виспівував цей хоровод, схвильовуючи навколишнє середовище. І отак крок за кроком, недалеко відійшов від воза. Хоч було ще рано, але десь узявся гедзь, почувши свіжість поживи, і своєю настирливістю не давав коневі спокою. Кінь тільки фиркав і як не головою то хвостом відганяв надтоїдливу комаху. Але нічого не вдієш - всьому своє місце і час. Кінчався травень, починалася теплінь. Зима цього року була навіть дуже прохолодною і сніжною. А багато снігу для селянина прикмета на врожай. І дійсно, трави на сінокосах стояли зелені, соковиті, чекаючи на косарів. Степан радів хай не за себе, просто з побаченого і йшов далі понад цією маленькою невибагливою річечкою. Що крок ступить, то частина жаб'ячої капели розбігалась і жаби, як по команді, стрибали у воду і затихали, стривожені наближенням подорожнього. Отак крок за кроком опинився біля невеличкої кладки, на якій сиділи і вели свій хоровод, вигріваючись на сонці, різного кольору жаби. Степан в цих звуках природи відчував дарунок всього живущого своєму Творцеві. Хай ці маленькі потвори і не знають, не осмислюють свої дії, але своїми звуками вливаються в єдину гармонію слави. І ось враз, відчувши небезпеку, всі кинулись в прохолодну воду, перервавши свою пісню. А ось це привернуло увагу: скільки сиділо на кладці цих земноводних, всі посплигували у воду, лише одна, найбільша, можливо берегиня роду, можливо та, що заправляла хороводом, як

би претензійно не зрушилась з місця, наставивши свої причеплені, як два ліхтарики до лоба очиці, якими роздивлялась незнайомця, немовби запитуючи: «хто ти такий, і чого вторгаєшся в наше царство, і по якому такому праву?...». Степан здивувався з витримки цього земноводного. Простоявши ще кілька хвилин біля кладки, він тупнув ногою, але вона ніяк не відреагувала. І так ні з чим пішов далі, бо недалечко у верболозі чулися пташині звуки. Ця гармонія слави вводила людину в поглиблений зміст буття і краси довкілля. Степан сповнився відчуттям задоволення. Повертаючись до свого возика, він зупинився біля кладки, де ще довго стояв, вдивляючись в знайому істоту. Вона спокійно сиділа і не збиралась нікуди втікати, ніби відчувала себе господаркою в своєму царстві. Чомусь все ж таки їй стало жаль... Спостерігаючи цю істоту, пригадалися слова з «Об'явлення 16:13-15» де написано, що з уст дракона і з уст звіра і з уст лжепророка виходило три духи нечистих, подібних жабам. Це бісівські духи, що творять знамення; вони виходять до царів землі всієї вселенної, щоб їх зібрати на брань, у вказаний великий день Бога Вседержителя. В інших перекладах Біблії цей дракон ще називається змій древній - думав він - якщо змій, то мабуть той самий, який Єву спокусив і вони разом з Адамом згрішили.

Ісус, відкриваючи апостолу, і нам через нього дає більше про це розуміти. Перебуваючи в таких роздумах, пригадав Мойсеєвські часи, коли Бог уповноважив його на великий місійний труд – вивести народ Ізраїля з єгипетського поневолення. Мойсей переконував фараона, що він не від себе, не самовільно робить цю справу, а що сам Бог його на цю місію послав. Але фараон зухвало заявив: «хто такий Бог, щоб він мав би його слухатися». (Вихід 5:2). Тоді Господь устами Свого Посланника відкрив фараону жахливі наслідки його нахабного спротиву Волі Божій. Неприйняття і порушення Його Десяти життєдайних Заповідей неодмінно приведе фараоновсько-єгипетську систему правління до згубних руйнівних наслідків. Мойсей всі ці спустошливі наслідки безбожності відкрив фараону як неминучі десять покарань, які неодмінно обрушаться на світову систему правління в образі

фараона. Однією із них є жаби, які заповнили житла фараонові і всіх єгиптян.

Вони були в печах і в діжках де замішувалось тісто для хліба. Чи є яка подібність з жабами єгипетськими. Пригадалися і слова пророка: «З уст змія і з уст звіра і з уст лжепророка виходили три нечисті духи, подібні жабам», про яких сказано в 16 розділі Відкриття. І якщо Біблія приводить подібні приклади, то це говорить про одні і ті ж речі. Жаби живуть у воді і на землі. Домінуючими факторами суспільного життя є релігія, політика і економіка. Вони формують так званий їх духовний світ системи – безбожну мудрість, яка потрібна властителям для підкорення людини своєму впливові. Звір – це система жорстокої державної влади. Дракон – грабіжницька, хижацька економічна сторона цієї влади. Лжепророк – лжива релігія з її язичницькими культурами. Це три чинники, із уст яких виходить, формується людська тілесна, душевна, бісівська мудрість. Там, де відсутній хліб мудрості Слова Божого, там люди споживають «хліб», який готується в «фараонових діжках» і, сприймаючи його, потрапляють в сферу впливу, противну Його Правді. По словах пророка Єзекиїля (4:12) такий «хліб печеться на людських випорожненнях».

Починаючи з садочка, школи і впродовж всього життя, споживаючи порції цього «хліба» – піддаються впливові системи, яка формує людину, віддану безбожності. Виростають релігійні і політичні фанатики. З цієї єгипетської пітьми жахливими потворами висовуються, виповзають осліплені безбожством терористи які, творячи страхітливі злочини, служать зловісній системі і віддають їй своє життя. Лжива язичницька релігія вкупі з жорстоким державництвом цьому сприяє, осліплюючи облудними, примарними обіцянками.

Жаба не йде рівною ходою, а підплигує, скаче. Тому про людину, яка хоче чимось виділитись, показати себе вище інших, говорять: «підскакує», в розумінні вивищується. А в народному епосі говорять за людей завидників, що їх «жаба душить». Степан розумів, що жаби, про які говориться у Відкритті 16:13-14 і єгипетські жаби (Вихід 8), мають одне і те ж символічне значення. В

Святому Письмі Єгипет є образом владної насильницької системи, яка підкорює народи в рабство гріховного невігластва і темряви беззаконня. Існує навіть політичне визначення: держава або влада – це установка насильства.

Для того, щоб тримати людину в покорі, держава будує систему пірамідальної влади – на вершині її фараон. Людина, мудрість якої утверджується на божественній основі, знає, що причиною усякого безладдя, негараздів і горя є перелюб в духовній сфері – порушення Божої Заповіді: «не перелюбствуй». На запитання фарисея, яка найбільша Заповідь, Христос відповів: *«Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім своїм розумом, і свого ближнього, як самого себе».*(Лук.10:27) Любити Бога – означає виконувати Його Святу Волю, відкриту в Десяти Заповідях. Порушуючи цей благодатний Заповіт, люди вчиняють перелюб по відношенні до Бога. Вони полюбили, прийняли і підкоряються людській плотській волі, яка противиться благодатній Волі Творця. Цей перелюб у вигляді жаб тобто злих духів, проник у печі і діжі з хлібом, тобто у сферу духовного життя. Христос говорить, що тільки Він є правдивий хліб життя.

Подібно цим трьом духам у вигляді жаб, що плигають і надуваються - ця жаба гордості і вивищення однієї людини над іншою, не дає свободи, а душить. Сьогодні влада імущих, маєтних поділила людей на елітарних і простих або нижчих. Є ще так званий середній клас, що не належить до еліти, але вивищились і відділились від простих, бідних.

Мойсей, як і всі Божі люди, пішов «страждати з народом Божим, аніж мати дочасну гріховну потіху. Він наругу Христову вважав за більше багатство, ніж скарби єгипетські, бо він озирався на Божу нагороду» (Євр.11:24-26). Заради визволення людини з рабського, гріховного стану, прийняв страждання Христові. Без Його праведної віри, без Істини Слова Божого – всі опинилися в рабській залежності, з тваринним мисленням, де одна людина вивищується над іншою. Христос кличе, щоб прийти до Нього і навчитись Божої

покірливості і смирення. Сам Бог через пророків говорить, що Він всіх вирівняє, і людські гори і вивищення понизяться, а долини піднімуться, щоб вирівняти нерівності людських відносин. Тільки неодмінним виконанням Божих Заповідей стане це можливим. Людство, відступивши від Божої дороги життя, мусить понести на собі всі жахливі, трагічні наслідки свого беззаконня, – мусить через страждання пройти шлях блудного сина щоб, освідомивши неминучу загибель, зупинитись і в глибокому покаянні навернутись до Бога. Бог не розділяє народи за їх зовнішністю, кольором і мовою. В Бога є Людина, створена Ним для праведного життя згідно Його Духовного образу і подоби, відкритої народам в святості Ісуса Христа; щоб люди поклонялися Богу в Дусі і Правді, бо таких поклонників шукає собі Господь. (Буття 1:26; Івана 4:23).

Душевна, плотська людина вивищується, бо її свідомістю заволодів «фараон», який не визнає Бога. Господь, пророчо відкриває Свої величні наміри: «Покладу закони свої в їхні думки і на їхніх серцях напишу їх і буду їм Богом, вони ж будуть народом Моїм (Євреїв 8:10; Єремія 31:33). Багатство, або «мамона» затьмарила людські думки. Людина хоче слави, вивищення, іде в політику, і релігія дає на це благословення, хоч цей тип людини, як і фараон, Бога правдивого не знають. Для них бог – багатство, гордість і слава. Але щоб триматись на плаву, як оці жаби, релігія стоїть на захисті політики, бо служителі культу стверджують на основі (Рим.13:1-4), що всі власті від Бога, не розуміючи самі і вводячи в оману інших. Справа в тім, що коли не коритися Богу, то неминуче підкоришся супротивній стороні – мамоні, вивищеності, гордині, відступництву – власті безбожної людини. Згідно Божій закономірності - іншого не дано... «Бог гордим противиться, а смиренным дає благодать» (1Пет.5:5). Вся світобудова підкорена Божій Премудрості. Так повинно бути і на землі, вся влада має бути підкорена Богу – Його мудрим Заповітам життя. Бо так говорить Господня молитва: «Хай Воля Твоя буде на землі, як на небі». Іншими словами: щоб Воля Божа, виражена в Десяти Заповідях, була написана на серці, втілена в праведному житті на землі так, як на небі – себто так, як вона сприйнята свідомістю, одухотвореною

мудрістю Слова Божого. Тоді «жаба» гордині перестане давити і заздрість зникне. Зацарює любов, і благодать Господня буде наповнювати життя, де вже не буде ні вивищуваних, ні принижених, ні нужденних і знедолених.

З такими думками Степан підійшов до воза, сів і тільки взявся за віжки, кінь зрозумів, що пора вирушати. Напившись води і відпочинок додали коневі бадьорості. Не кваплячись, кінь вивіз свого візника на битий шлях, і знову не поспіхом затюпав, вправно виконуючи свою роботу. Степан уникав виїжджати на місток, який був поряд, бо він був настільки старий, що коли хто виїжджав на нього, то він ніби аж просився, рипів, як старий дід, стогнучи. Цим самим немовби нагадував людям: «Згляньтеся на мене, як би вам ще і на цей раз повезло, щоб ви проїхали вдало. Бо не моя вина, коли може недобре щось статися...». Через це, хто цей місток уже знав, для остороги обминав його щоб не мати лишнього клопоту.

Коник біг підтюпцем своєю рівною ходою, а Степан роздумував про сьогоднішню проповідь, яку приготував для зібрання. Водночас та зупинка, коли коник заступив посторонок, а Степан цю обставину виправив, привели до думки, і про тварину, яку в Євангелії згадує апостол Павло, в посланні до Римлян 8:20, де написано, що все твориво з надією очікує відкриття синів Божих. Бохонюк добре розумів, що це говорить про людину, яка відійшла від Бога, в якій домінуючим є тварне мислення – як найбільше задовольнити свої егоїстичні, нестримні плотські запити, і для цього хитро лукаво використати іншу людину. І ось це підступно визискуване, обездолене і пригнічене твориво очікує визволення синів Божих, які Світлом Його Правди, відкриваючи причини їх поневолення, відкривають їм дорогу вивільнення і спасіння. Так роздумуючи про зрозумілу істину, Степан подумав і про тварину, яку використовує. Як віруючий повинен вдвічі краще з нею поводитись, бо це від Бога помічник в труднощах. І знову ж таки пригадалося з Закону Мойсея, що не тільки в цей день ти, людина, маєш відпочивати від своїх фізичних праць, а трудитися в славу свого Творця, але й тварині дай відпочинок. Тут же і постало

питання, а от чи є тут порушення Закону Мойсея, що я все ж таки коня запряг і сьогодні їду на зібрання. Спочатку, як би маленька засторога і не відповідність. Але поступово прийшло розуміння, що суботній день використай в праці духовній, а тварина хай буде тобі в поміч, бо не вирішує тварина сама свої проблеми... Людина їй стає в пригоді.

Христос завжди свої притчі будував на основі повсякдення, бо говорив про те, що людина не зможе зрозуміти волю Отця, якщо не усвідомлює земних речей. Плотське життя, з його тільки земними запитаними, не є правдивою його основою. Перед Богом таке життя не має вічності. Тільки сини Світа Божого в їх духовній боротьбі, про яку свідчать, є переможцями в подоланні всякої темряви – вони успадковують нетління (Прем.Сол.2:23). Христос кожному людину кличе до усиновлення Божого, до свободи від марновірства і поневолення всякими спустошливими ідеологіями. Тільки в Ньому людина знайде вивільнення від цих тваринних негідних залежностей. Здавалось би, яка спільність людини з твариною? Адже вона створена Богом за Його уподобанням, але і кожна тварина, весь всесвіт - твориво Його. Проте людина відрізняється від всього тваринного світу розумом, вільним цілеспрямованим мисленням, відповідними творчими здібностями і великими можливостями. Все це непомірно далеко відсутнє в тварині, але маючи велику фізичну силу, яку людина своїм розумом, приручивши, підкорила її, щоб використовувати у добрих намірах і справах. Тут спрацювала доцільність нашого розуму, підпорядкувати тварину заради її сили. Але нещастя і горе в іншому. Та ж сама людина, за власною підступною ініціативою і доцільністю, разом з підкоренням тварини, почала лукавством, хитрощами, оманюю і насильством підкорювати, поневолювати для своїх відворотних, огидливих інтересів іншу людину. Одержавши владу над іншими, людина виправдовує свої дії тим, що вона є особливою, що наділена більшим талантом. І дійсно, як нібито так і виходить, що одна людина має більші здібності, а інша як би менші, але всі то ходять під одним сонцем. Само по собі виникає запитання: « А як же вирішити цю дилему по Божому?» Людина,

порушивши Волю Бога, стала відступником. Непослух, як говорить пророк Самуїл: «Це той самий гріх, як ідолопоклонство». Люди не послухались бути братами і сестрами, бути рівними між собою. Ще Мойсей вчив, що якщо ти маєш підневільного у себе в домі, то на сьомий рік повинен відпустити його на волю. Так же вчили і левити-відступники, і на сьомий рік, з великою не охотою, відпускали на волю своїх підневільних. Як дійсно розуміти Мойсея? Вся справа в тім, що Мойсей говорив образною мовою, мовою Слова Божого. Сьомий рік не в часовому розумінні. Якщо людина прийняла в своє серце Бога, вона з щиросердям Йому служить, засвідчуючи свою любов виконанням Його Заповідей. В такому благодатному служінні людина відчує радість повноти Божої любові до ближнього – до всього Його творива, бо Бог є любов! (Рим. 13:8-10; 1Кор.13:3-8). Людина входить в повноту гармонії слави Господньої і не буде визискувачем і поневолювачем. Для такої людини духовне прозріння і є сьомий День-Субота, це разом з тим сьомий рік, бо числення у Біблії – день за рік. Людина, яка живе в такому Суботньому дні, досягнула любові Божої, звільнилася від егоїзму плотського, тваринного мислення – здобула найбільше надбання від Бога. Це є той талант, про який говорить Матвій в 25 розділі, з 24 по 30 вірш. Бог дав талант, а людина осуєтилась, підкорившись рабству тління і закопала його в землю, підкорила свій розум земному, заземленому мисленню. Розум людини став рабом стихійного способу мислення, підкореним тільки земним, матеріальним інтересам. Бог хоче в кожній людині бачити прояв своєї любові, – бачити нас одухотвореними Святим Духом Христової Любові, відкритої в Благій Вісті Його духовного Сина.

Так перебуваючи в глибоких роздумах, верстаючи кілометри, Степан, нахилившись з тарантаса, дивився на колесо, як воно оберт за оберт, мотаючи відстань, залишає на землі вузький слід довгого шляху, і як тут же він майже зникав на сипкому, піщаному ґрунті дороги...

Колесо не саме по собі крутиться, його приводить в рух оця не вибаглива в догляді тварина. Після всіляких трудів нагодована, напоєна, вона своїм поглядом ще й вдячність виявить.

І знову подумалось: «який слід людини на землі оставило «колесо» історії народів; в чому їх призначення, в чому сенс життя окремої людини в цьому бурхливому потоці віків і тисячоліть...? «Колесо» життя народів приведенне в безупинний рух Премудрістю Духовних Законів творення, щоб народи, пізнаючи і сприймаючи їх, відкрили для себе ту єдину, вічну всюдищу Силу, якою рухається і спрямовується це життя в його безмежній, загадковій різноманітності.

І пригадалися слова апостола: «...від однієї крові Він створив весь рід людський для перебування по всій землі, визначивши обумовлені віки і межі їх перебуванню, щоб вони шукали Бога, чи не відчують Його і чи не найдуть Його, хоч Він і недалеко від кожного з нас...» (Дії.17:26,27) Людина в своїх пошуках, споглядаючи неушкодженим розумом неосяжну, незбагненну величність творива, – неодмінно визнає, що творцем всього сущого, і всемогутньою, рушійною силою життя є Єдиний Бог, Вседержитель. В цих пошуках людині відкривається Воля Божа, яку людина усвідомить, і всім єством відчує її присутність в своєму сумлінні, совісті. Таким чином – думав Степан – це і є той завдаток Духа, яким Бог назнаменував нас і дав в наші серця, щоб бути вірним Богу у виконанні Його Волі, яка є освяченням нашим; здійсненням в наших серцях Божого царства праведності, миру, любові і утвердження його на землі. В цьому найвище призначення і правдивий сенс життя людини і всіх народів. (2Кор.1:22;1Сол.4:3)

Заглиблений в такі роздуми, не помітив, як уже почав обминати з лівої сторони село Уляники, переїхав міст. Дорога піщана. Коник стараючись не поспішав. Його ніхто і не підганяв. Степан в'їжджав в між лісовий простір уляницького і монівського лісу. Улянівський більш упорядкований. Тут стіною стояли сосни, дуби, берези, зрілі дерева, чекаючи бути комусь корисними. З правої сторони простяглися сінокоси. Тут місцевість була заболочена і трохи далі починались дерева-велетні. Це по суті була

одна і та ж лісова смуга, що продовжувалась з десятків кілометрів. Навколишня місцевість була переповнена галасом розмаїття птахів, що весною прилітають, на свою батьківщину, для продовження роду. Кого тільки не можна тут почути. Чайки, бекаси, кулики, качки. І зараз, проїжджаючи, серце радується від розмаїття цих звуків. Степан добре знав безліч польових доріг і там де непотрібно було виїжджати на тракт, скорочуючи свій шлях, користувався ними. А тепер їхав лісистю дорогою, де з обох сторін, за ровами цвіли черемшина, калина, бузина, хміль, який павуковим мереживом зіп'явся на найвищі гілля. Все це створює неповторну картину єдиного суцвіття, наповнюючи пахощами довкілля, і все це доповнюється тихим бджолиним гудінням. Ці медоносні комахи, стараються як найдоцільніше використати час, аби не втратити те, що Бог послав своєю щедрістю. Отут, здавалось, існує первозданна царина гармонії буття. Яка маленька крилата комашка, а так старанно облітає суцвіття, аби не пропустити хоч би жодну квітинку, щоб забрати вже зараз непотрібний цій рослині нектар, який найбільше приваблює цю комаху, яка допомагає навколишній природі в запиленні, одночасно створюючи солодку благість для людини. Оце дійсно райське життя у взаємодоповнюючому його різномаїтті. Створюється єдина цілісність існуючого в його гармонійному поєднанні. Степан, милуючись баченим, подумки перенісся в далекі часи перших людей і подумав: з того часу пройшли тисячі років і така краса природи оточує людину ще сьогодні, то якою вона була в первозданному виді, мабуть і уявити не можливо. Недаремно її і названо раєм. Одна єдина людина Адам, краса оточуючої природи, спілкування з Богом, його милість і опора. Бог з ребра цього одинака творить жінку. Для цього необхідно потрібно було Адамове ребро, іншого виходу у Бога як нібито і не було. Якщо Адам створений з пороку земного, то сама собою виникає думка, що таким чином Бог міг би з самого початку створити двох людей. Це ж однаковий по суті процес. Але відбувається все по-іншому. Спочатку Адам, потім його ребро і з нього утворює Бог йому в радість життя другиню. Дивина і певна несумісність для багатьох віровизнань, які Святе Писання

розуміють буквально. Деякі колись могли навіть вважати, що у чоловіка на одне ребро менше. Степан розмислював: якщо Бог є Дух Святий то і Його письмена відображають цю святість, бо вони написані з Його Волі. Він вивищується над усім існуючим. Його Слово – це Дух Істини Його Премудрості, Дух Пророків, Дух Христа. Господь від початку устами Святих Посланників говорить мовою притч і іносказань. Нам потрібно прислухатись, серцем і розумом прийняти, що Господня мова, це не мова земної людини, яка мислить і говорить тільки про видимі матеріальні речі і предмети, доступні її розумінню. Божа мова – Дух Істини. Бог хоче щоб ми навчилися розуміти Його Святе Слово – Його мову, щоб читаючи Біблію, ми осягнули правдиве розуміння створення першої людини Адама, яку Всемогутній Бог одухотворив Духом Премудрості. Осяяний пізнанням Його Волі, Адам був духовно піднесений вище оточуючого середовища земних людей. Наділений могутнім розумом, він осягнув Волю свого Творця, і утверджувався в Його духовних Одкровеннях. Бог вдихнув в нього Дух Премудрості і він став душею живою. Він правдиво розумів свою причетність до тої сили, яка дала йому життя, свою залежність від Творця, що створив землю, всесвіт і дав всьому Закон, як в посланні до Римлян 1:20 : « Бо його невидиме від створення світу, Його вічна сила і Божество через осмислення, розглядання творінь стає видимим». Апостол закликає до роздумування, і те що невидиме, або те що нам не зрозуміле стає явним, безсумнівним: Єдиносущий, Всемогутній, безначальний і безконечний Бог є творцем всього існуючого – видимого і невидимого.

Біблія не визначена Богом відкривати і пояснювати фізичні закони природи, відкривати таїну безмежного матеріального світу.

Премудрість Волі Божої, від початку відкрита і виражена Його Посланникам в Святому Писанні – в його розумінні Господь відкриває для народів єдині Духовні Закони праведного життя. В цій духовній Книзі Творець розкриває вірне розуміння створення Людини, духовне її становлення, призначення і сенс життя в осягненні нею духовного образу і подоби Бога.

Відкриваючи людині святість Свого духовного образу, Господь залучає до цього творива саму людину (Буття 1:26). «На початку було Слово (Премудрість) і Слово було у Бога і Слово було Бог» (Івана 1:1-...). Образ істинної людини, від початку представлений в Адамі, був ним втрачений порушенням Волі Божої. «Перша людина з землі, земна, друга Людина – Господь із неба». (1Кор.15:47) Адам із землі, Христос Господь з неба. Небо – безмежна висота всеохоплюючої Премудрості Слова Божого, – відвічна Премудрість Його Волі, відкрита і виражена в Духовних Законах життя. Слово-Премудрість Волі Божої у всій повноті була втілена і явлена в святості Ісуса Христа, – таким чином Слово стало Тілом, величною життєвою дійсністю! Премудрість Божої Волі у всій повноті відкрилась в Ісусі Христі, в святому образі Його життя – в житті, яке явило Славу Божу перед всіма народами. Слово, відкрите в святості Ісуса Христа, перебуває з нами, з тими, хто Його шукає, береже і втілює в праведності ; впроваджує в життя, творячи в собі нову людину по образу цього Слова Премудрості. І якщо Премудрість Божа – це Дух Істини, то «...кажу вам, що ніхто, хто говорить Духом Божим, не скаже неправди про Ісуса, і не може назвати Ісуса Господом, якщо не буде водитись Духом Святим. Не зможе назвати Його своїм володарем, якщо не прийме святий образ Його життя в своє серце. (1Кор.12:3)

Так як ребра захищають важливі органи, серце і дихання, які є основою життя, так необхідно оберігати Дух Божий – Святий Дух Істини, який є основою праведності і життя вічного. Так як Первозданна Церква, в образі Єви, була створена з «ребра» Адама, з тих, хто оберігав духовність істинної Віри – так і Церква Ісуса Христа створюється з тих, хто вірно оберігає її чистоту і святість Віри, хто стоїть на сторожі своєї праведності, щоб ніяке зміїне гріховне вторгнення не зруйнувало її. Христос є глава Церкви. Він називається Женихом, а Церква нареченою Невістою, що приготувала себе для жениха.

Як в ті давні адамівські часи Церква в образі жінки була зваблена зміїними хитрощами і лукавством, і Віра Адама була знівечена нею, так і проти Церкви Христової в образі жінки «...

пустив змії за жінкою з уст своїх воду, як річку, щоб річка вловила її. Та жінці земля помогла, і розкрила земля свої уста, та й випила річку, яку змії пустив із своїх уст...І змії розлютувався на жінку, і пішов воювати з останком насіння її, котрі бережуть Божі Заповіді та мають свідоцтво Ісусове». (Об.12:15-17)

Як і тоді, так постійно чиниться велике протистояння істині, що відображено в подібі змія, який хитрістю спокусив Єву. Зловіща мудрість світу, з її лукавством, хитрістю, підступом в протистоянні Христу вилилась мутною рікою різних лживих витіюватих мудрувань, філософій, розбещеного мистецтва спокус, щоб поглинути своїм ницим, язичницьким мисленням...

Степан, заглиблений в такі роздумування, минав ліс і під'їжджав до невеличкого поселення-колонії німців (Лібенштадт), які здавна поселились в тих місцях. Далі в напрямку на північ, зразу після мосту, простяглася колонія, яка зараз називається селом Яблунівка. До зібрання залишалось не менше години. Дорога пішла на підвищення, бо тут була велика долина, по якій спокійно протікає невеличка річечка. Руйнації вона весною не несе, але при повені може залити всю долину, і щоб запобігти всіляким стихіям, насипали греблю і побудували міст з брусів і з перилами. Вони, коли людина проходить або проїжджає, як би страхують людину і разом з тим надають надійності мосту, ніби заспокоюючи подорожніх в тому, що все буде добре, проїзд чи прохід буде безпечний. Виїжджаючи на міст, він помітив чоловіка, що стояв біля потічка і нагнувшись корпався біля води. І тільки в'їхавши на цей міст, а він наче барабанним бубонінням гордовито відізвався: «я з тих, що можна безпечно проїхати і зупинитись, впершись на мої поручні, оглянутись і поспробувати природної наснаги, що дарує ця зелена поляна з голубою тасьмою водяного потічка, вплетеного в зелені миси високих сінокосів. Бохонюк, виїхавши на місток зупинився, бо в тому чоловікові він впізнав знайомого і гукнув: «брат Ріхард!». Він впізнав німця з вищезгаданої колонії, який

прямував, зрізуючи кут, щоб було ближче, і тепер приводив в порядок взуття. Таким чином, почувши своє ім'я, він зрозумів, що підвода заради нього і зупинилася. Оглянувшись, він побачив хто його кличе, бо і сам направлявся туди ж в Березолуки на зібрання. Отже була добра нагода під їхати, хоч сам ще був не старий селянин, але кілька кілометрів кому буде неприємно під'їхати. Отак постала можливість разом з тим і побесідувати – це було радістю для обох. Проминувши міст, дорога повернула на захід і непомітно йшла на підвищення, а там на самій висоті цієї гірки, яку було видно за декілька кілометрів, розмістився панський маєток, з усіма господарськими будівлями. Пан був не з дуже багатих, але вже на той час мав усякий реманент і наймитів. Здавалось би, розповідь недоречна. Але щоб Бохонюк не говорив, то як і вчив Христос, завжди нагадував – як можете збагнути небесну науку не знаючи, що робиться навколо. З цього і почалась розмова з Ріхардом, який за релігійним переконанням був з п'ятидесятників. Він знав, що віруючі інших конфесій на всі лади обмовляли Бохонюка. Пастирі страхали їх дияволом, що він не те проповідує і відводить людей від праведності; не розуміли, що поступаючи так, самі перебувають в заблуді.

Він не переймався тим, що говорять про нього люди, але з властивою йому братньою приязністю і повагою послухав, поговорив з цим братом, який уже багато разів бував на зібранні. Бувало під час зібрання, по п'ятидесятницьки, від захоплення, натхнення, що має зустріч з Христом, починав говорити іншими мовами. Люди, незвичні до таких з'явищ, з насторожливим подивом дивились на нього. Він на це не звертав уваги, а навпаки одержував велике задоволення від зустрічі з своїм, як він пояснював, Спасителем. В перерві, і після зібрань, дехто його запитував про те, що він говорив, бо думали: оскільки він німець, то він і говорить на німецькій мові. Але він не міг чогось більшого

сказати, пояснюючи, що має духа, і дух говорив через нього. Бохонюк це добре розумів і, заспокійливо казав, що то його, потіха, яка згодом сама по собі залишить його. Дійсно, що далі, то все менше Ріхард говорив на інших мовах, але коли хтось згадував про це, добродушно відповідав: « Не забирайте від мене моєї потіхи», бо від цього він ще мав певне задоволення.

А зараз, сидячи з ним у візку, Степан запитав у Ріхарда, позираючи на цю незвичну гірку, яка одна височіла над широко розкинутими долинами: «Як ти думаєш, брате, Бог оцю гору понизить чи ні, бо написано, що гори понижені будуть, а долини підвищені і буде рівнина». (Лука 3:5) Ріхард був не дуже обізнаний в Святому Письмі, тому поцікавився де це написано, і дізнавшись, що це Ісая, Єремія, і інші пророки, відповів – якщо так Бог говорить, то так має бути. І Степан, продовжуючи бесіду, наводив слова пророків, «... буде в останні дні, гора дому Господнього буде поставлена вище всіх гір і піднесена буде над пагорбами, і до неї потечуть усі народи. (Ісаї 2:2-3; Мих.4:1).

Далі пояснював, що гординя людська не дає змоги прийти до Бога. Хіба цей пан, що житло своє влаштував на самій вершині, не християнин? Так, але його християнство – це поверхневе, для годиться, не є його внутрішнім, духовним надбанням у вірі в Бога, його переконанням. Бо тут свою гору-гординю потрібно понизити. От і всяка гора гордині понизиться, а долина, той хто в приниженні, буде піднесений в мудрості Господній і все вирівняється, всі стануть братами і сестрами, бо Бог гордим противиться, а смиренним дає благодать. Ти Ріхарде, будеш ще свідком, як цей пан не знаходячи собі місця, як в своєму маєтку, так і в своїй гордині, буде понижений. І дійсно, як пророчив Степан так і сталося, бо в 1939 році прийшли совети і пана не стало. Все своє надбання на цій гірці залишив і втік. Оце є свідченням правосуддя Божого, коли

беззаконня людей падає на їх голови, коли вони пожинають гріховні плоди злодіянь їх пихатості.

Через Ісаю 65:17 Бог говорить, що Він творить нове небо і нову землю. Господь творить Єрусалим радості, де буде перебувати людина віри (Ісаї 65:9, бо від Юди прийде наслідник гір Моїх, говорить Господь. Його гора – Правда і суд; небо Господнє – Премудрість Його Волі, відкритої в Духовних Законах життя; нова земля – людина, створена по духовному образу і подоби Божому (Буття1:27). Єрусалим – назва міста, в якому поєднані два великі його значення. Єрей – Священик, і Салом – Мир. Єрусалим – Священство Миру, а «... мир Божий вищий від усякого розуму, зберігає серця ваші та помисли ваші у Христі Ісусі». (Фил.4:7) Царем цього духовно-образного міста спільноти праведників народу Божого – є Христос по чину Мелхиседека. Керуючись ученням Ісуса Христа, Святим Духом Істини Слова Божого, – людина стає духовним володарем, царем над собою; освячуючись, стає священником свого життя. (Відкриття 1:6. 1 Петра 2:9).

Ісаїя (2:2) пророчо бачив подальші історичні напрямки народів. Багато з тих, хто читає Біблію, думають, що пророки говорили до Ізраїльського народу. Але «не всі ті ізраїльтяни, що від Ізраїля», і «...не той іудей, хто ззовні такий...» – говорить апостол. (2:28;9:6) Отже, Господь через пророків говорить не тільки до Євреїв, а й до всіх землян. «...І буде в останні дні...», – Степан, віддав повіддя Ріхарду, взяв в руки Біблію і почав читати. Коник відчувши, що ним править інша людина, почав більше старатись, бо дорога поступово піднімалась вгору до найвищого її місця. Бохонюк продовжив читання: « Міцно поставлена буде гора дому Господнього вище всіх гір і піднята вона буде понад згір'я, і полинуть до неї усі люди, і підуть численні народи та й скажуть : Ходіть та й зберемось на гору Господню до дому Бога Якового і він навчить нас доріг своїх і ми

підемо стежками Його, бо вийде з Сіону Закон і слово Господнє з Єрусалиму»

Господь утверджує Свою гору миру і любові, а всілякі людські гори, себто мудрість цього світу: різні софізми, мудрування, різноманітні ідеології з їх всякими «ізмами» виявляться життєво неспроможними, нездатними, негідними, потерплять крах і будуть понижені.

Той, хто хвалиться хай хвалиться не земним багатством, не знаннями своєї мудрості, а хай хвалиться тим, що знає і розуміє Бога, бо Його знати – це повна праведність і визнавати Його Волю – корінь безсмертя.(Пр.Сол.15:3; Єр.9:24) Розум вірний у всіх, хто виконує його Заповіді. (Псл.110:10) Хто не з Богом, в того розум не вірний, він не перебуває на горі Божій. Про неправду і відступництво, що відбувається на горі Божій в Сіоні писав пророк Михей так: «...вони кров'ю будують Сіон, і кривдою Єрусалим». Це відбувається тому, що священники спотворили Слово Боже і паству свою вводять в оману.

«Його проводирі судять за хабара, і його священники навчають за плату, і пророки віщують, коли їм платять. На Господа вони опираються, кажучи: «Хіба не Господь серед нас? Зло не прийде на нас.» (Михей 3:10-11) Через це, таке збудування неугодне Богу, воно буде розвалене. Бог неправди не сприймає, тому така спільнота людей не відбудеться. Церковні служителі окроплюють засоби вбивства ще й малюють плакати з білим голубом, що сидить на стволі гармати, ніби то мир можна зберегти силою. Віра в Бога, переплетена з язичництвом і всілякою показухою, ритуалами, свічками, іконами, миттям ніг, кропленням, мощами, хоругвами, іконами, шествіями, проскурами, ламанням хліба, вином, елеєм, помазанням, і так далі. Святі і свята – їх не перелічити. Сьогодні світ матеріалізму будує своєю мудрістю. Людські гори, їх гординя,

людські досягнення у побудові матеріального світу, все робиться всупереч Божої Волі, наперекір Його благодатним Заповідям життя.

Лжива релігія завжди була на службі царів, такою є і до цього часу, але в інших вишуканих формах прислугує політичним системам, навчаючи, що всі власті від Бога. Вона не хоче розуміти, що всяка влада, яка не утверджується на вічній Правді Його Заповідей життя – це влада, яка царює без Бога; влада, створена боговідступними засобами і всіма їх хитро-лукавими, підступними, насильницькими способами. (1Цар.8:4-20; 12:12-13) Степанове Свідчення Слова Господнього Річард сприйняв і сповна зрозумів, що Бог не призначає ніяку людську владу, яка відкидає Його благодатну Волю, і по-своєму, безбожно керує народами, ввергаючи їх в постійні біди, страждання і горе. Вічний Творець всесвіту – Він Єдиний Премудрий Володар всього існуючого, і якщо люди пізнають, приймуть і будуть виконувати Його Святу Волю – тоді Бог буде їхнім царем Його царства праведності, миру, любові між народами і райського блаженства на землі і в вічності.

«Господь Бог є Істина; Він є Бог живий і Цар вічний». (Єр.10:10; Втор.8:6). Господь у всій повноті явив Святість Своєї Волі в Ісусі Христі; відкриває в Ньому єдину Дорогу Правду і Життя для всіх народів. « Отець, що послав Мене, Він Мені Заповідь дав, що Я маю казати і що говорити. І знаю Я, що Його Заповідь – то життя вічне. Тож що Я говорю – говорю так, як Отець Мені заповідав. (Іван.12:49,50)

ДУХОВНЕ ЗРОСТАННЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ОБЩИНИ

Після звичної двогодинної подорожі до Ничипорового обійстя, в Березолуках – тут цього суботнього дня, згідно черги, намічалось зібрання. Ничипор Хомік був людиною набожною. Старенькі односельчани колись згадували, – коли він ще був православним, і розмова заходила про те, що в селі нема церкви, і люди на

поклоніння ходять до сусіднього села – то він, незважаючи на дорожнечу землі і на свої невеликі достатки, навіть ладен був би для побудови церкви в своєму селі виділити ділянку. Цікавий прихід цього чоловіка до віри в істинного Бога, не того що малюють, якому раніше вірив і перед яким хрестився. Син його Андрій, ще юнаком, повертався з вечорниць.

Це було осінню, десь на початку тридцятих років минулого століття. Пізньою порою, проходячи біля хати свого дядька Кузьми, його увагу привернуло яскраве світло у вікнах. З цікавості заглянувши у вікно, побачив знайомі лиця кількох односельців, – поважних людей старшого віку, які читали якусь книжку, про щось енергійно бесідували. Це його зацікавило і він, хоч і пізно, зайшов до хати. Не звертаючи уваги на пізній візит юнака, читання продовжувалось. Вони читали Біблію, рідкісну на той час книгу. Побачене і почуте з їх розмови дуже здивувало і зацікавило молодого Андрія. З того часу він не пропускав нагоди бути присутнім на таких вечорах. Ото були перші віруючі в цій місцевості, які, крім відвідин церковного служіння, проводили своє незалежне, дійове і плідне ознайомлення з Святим Письмом і, не усвідомлюючи, уже цим починали тут духовну працю. Як згодом виявилось, Кузьма Любашевський раніше зустрівся з Степаном Бохонюком у Луцьку. Такі зустрічі в житті людей не є випадковими. І тоді, при першому ж знайомстві і бесіді з ним, Степан переконливо радив йому придбати Біблію. Той, неписьменний, але захоплений мудрою бесідою цього чоловіка, не зволікаючи, купив дорогу, ілюстровану художником Доре, Книгу і, зібравши вдома своїх знайомих, почали з великим зацікавленням читати. А невдовзі Бохонюк, запрошений цими людьми, почав відвідувати їх в цій місцевості. Андрій, поступово розповідаючи вдома про почуте, зацікавив свого батька Ничипора і через який час вся його сім'я стала віруючою. Така передісторія, що згодом посприяла згуртуванню віруючих в Єдиного істинного Бога і посланого Ним Ісуса Христа. Отакі подібні об'єднання людей утворювались в інших ближніх селах: Вичинях, Береську, Затурцях і інших. В цих зібраннях, крім звичайних, Бохонюк здійснював належні церковні служіння: урочисте

прийняття в члени церкви, їх духовне хрещення – занурення в воду науки Слова Божого, молитви про Господнє благословенство шлюбної пари, урочисті молитви з батьками про Боже благословення народженої дитини і, відповідно інші добропристойні служіння. Так Степан Бохонюк здійснював молитовне служіння в поєднанні подружжя – Андрія Хоміка і Хівронії Новосад з Береська, де вона вже в шістнадцять років, терплячи утиски рідної, дуже набожної мами, постійно відвідувала зібрання і співала в хорі. Андрій, ставши батьком трьох синів і однієї дочки, згадував: Степан тоді, при шлюбі, тихо промовив: не ти, братику вибрав цю лагідну особу – тобі Господь послав її, щоб Ним благословенний був ти з нею. І обоє вони постійно благоговійно дякували Йому за дітей, які при всіх їх негараздах і неладах, осталися віруючими, кожний своєю мірою свідкуючи правдиву, духовну сутність вічного Слова Божого. Андрій вів церковну «Книгу записів», яку при обшуку в 1978 році в Луцьку «кагебісти» забрали...

Віз, на якому прибув сюди Степан, тепер стояв з однієї сторони біля клуні, з південної сторони його затіняли широко розлогі крони вишень, створюючи прохолоду для коня, прив'язаного до воза, наповненого соковитою травою. І коли з відкритих вікон світличної кімнати, де проходило зібрання, чувся спів хору – кінь на якусь мить піднімав голову, ніби прислуховувався в слова мелодії, і знову приймався за свою роботу... Зібравшись ще до приїзду Степана і до початку зібрання, молодь співала. Людей прибуло багато. Одні, навіть здалеку, поприїздили велосипедами. Йосип Васюк, тоді ще молодий, ровером приїхав аж з Рівненщини. Овсій Рублюк, людина віддана справі церкви, прибув велосипедом з Береська, з третього села від Березолук. Там, в його садибі, також відбувалися зібрання. Рано приїхавши, він вже давно чекав початку зібрання, яке розпочиналось о десятій ранку. Ведучим зібрання цього разу був Лукаш Любашевський, син заможного селянина Кузьми, про якого вже згадувалось. Привітавши всіх присутніх, він прочитав декілька слів з Євангелії, і запросив до молитви. Після такої вступної частини спільно з хором співали всі. Варто згадати, що хор був не простої,

не абиякої виконавської майстерності. Його згуртував і ним керував професійний регент, брат Матвій, який приєднався до церкви з німецьких лютеранів. Пізніше, за порадою Степана Бохонюка, він створив урочисті мелодії до багатьох Псалмів Давида, які і тепер, вже українською, співають в невеличких общинах.

Свідчення Слова Господнього продовжував Овсій Рублюк. В своїх завжди коротких проповідях, відкриваючи духовну сутність Святого Писання, він вміло і зрозуміло відкривав їх необхідне практичне значення для кожної людини. Сьогодні він особливо зауважив, що означає Субота; і що у духовній сутності цього Дня покою, умиротворення і примирення з Божою Волею, потрібно перебувати кожен день, щоб наповнюватись і утверджуватись в праведності, Вірі, Надії і Любові; і що цей День Господній означає завершеність, досконалість, і святість Царства Божого – торжество царства праведності, миру, любові і радості у Святому Дусі. *(Рим.14:17)*

Брат Євсей був благочестивою людиною, самовіддано служив благовісником Господнього Слова. Ще зовсім молодою померла його дружина. Після того як він залишився самотнім без дружини, повністю віддався служінню Господу і довго, аж до старості, своїм нерозлучним другом велосипедом, з суботи на суботу, приїздив відвідувати віруючих по селах, – де Торчин, Локачі, Шельвів, Квасовиця, Затурці, Киселин, Вічині, Березолуки і інші. Ніколи не пропускаючи таких зібрань, давав необхідні духовні поради як в практичному житті окремої людини, так і житті церкви. В часи жорстоких переслідувань, ризикуючи свободою, він духовно підтримував ослаблених. Богом посвячений на Його місійну працю, оставався хранителем і носієм вірного розуміння духовного Одкровення Слова Божого до кінця свого життя.

За польських часів була релігійна свобода. Посіяне тоді зерно Слова Божого падало на різну землю і відносно давало свої наслідки. І тільки те, яке упало на придатну землю, дало свої благі плоди. Такі люди непохитної Віри вистояли підчас війни, в цей буремний, жахливий час, коли багато людей були затьмарені

всякими зловіщими силами жорстокого беззаконня. І в повоєнні роки, в страшні часи атеїстичних репресій, відступництва і реакції, немало повідходило, як сказано в притчі, (Мтв.13:3-23). На відносній свободі таких людей залишалось мало. В цей період дуже жорстоких тотальних репресій багато сімей вивезено в Сибір, інші були там в тюрмах і таборах. Тільки Євсей, з його рідних віруючих братів, залишився самотнім на волі. Від місцевих партійців, які тут нелегально діяли ще з польського часу, нова влада була добре усвідомлена про кожного місцевого жителя. В основному вони і вказували репресивним органам на тих, кого карати. Очевидно влада врахувала те, що селяни свідчили про благодійний вчинок Євсея, коли він ще задовго до війни, наперекір заможній родині, віддав більшу частину свого земельного наділу бідняку. Згадують, що цей його вчинок, колись навіть відмітив священник місцевої церкви. І все-таки «кагебісти» не оставили його в спокої... Розуміючи, що люди йому довіряють, залякуючи і загрожуючи репресіями, підступно провокуючи, вони надіялись зробити його донощиком на різних віруючих. Коли їм ця авантюра не вдалася, вони загрозило попередили, що він не має права говорити про свою віру навіть своїм родичам. Пізніше, за часів вже так званої «політичної відлиги», він, незважаючи на суворе застереження мовчати, розповів про це близькому брату по вірі, Андрію. Незважаючи на попередження, він таємно згуртував в єдину церкву тих, хто пережив і повертався з тюрм, і з карних таборів жахливої пори державно-безбожного репресивного режиму.

Пригадується висока, статечна постать брата Наума, який після десяти років сибірських таборів, до крайності виснажений голодом, непізнаваний знайомими, повернувся духовно сильним у вірі. Серед двох тисяч каторжан, тільки невелика їх частина вижила, і в основному – це страдники за Віру Божу, в тих жахливих умовах згуртовані Христовою любов'ю. Це була остання найжорстокіша система з всіх імперських систем світу, приречена на само падіння. Хтось її слушно назвав імперією зла... Від початку, будучи в дуже тісних, братерських відносинах з Степаном Бохонюком, Євсей вже тоді сприйняв від нього це пророче відкриття, і те, що розгнуждане,

роз'ярене безбожство явиться вершиною світового беззаконня, яке після семи десяти років свого кровавого існування, неминуче само зруйнується. Про таке він нагадав вже на схилі свого життя, застерігаючи тих, кому говорив, щоб вони зберігали це тільки в своїй пам'яті... Як згадують ті декілька людей, хто слухав це, – вони були охоплені страхом, щоб не почув хтось сторонній. Пройшов час, – і воно так сталося... Він також нагадував про один з номерів видання, де Бохонюк писав, що той, хто буде жити уже в п'ятдесят четвертому році цього кровавого віку, і по біблійному вірно буде розуміти світові події – побачить початок, великих позитивних зрушень, непомітних для інших. Минали роки... І яке було здивування, коли, тоді ще молодий, брат на невеликому зібранні повідомив, – в обласній бібліотеці натрапив на інформацію про те, що в 1954 році відбулася перша міжнародна конференція проти колоніалізму, міжнародного насильства і проти неприєднання до військових блоків. На цій конференції були прийняті п'ять основних моральних принципів: не вбивай, не кради, не заздри, не перелюбствуй, не вживати алкоголю. Вони, у відповідній інтерпретації, лягли в основу політичних рішень у взаємовідносинах між народами. З цього часу прийнято вести відлік історії руху неприєднання і падіння всіх імперій... Так Євсей непохитно слідував вченню Христа; був людиною самовідданою і неупередженою в служінні; духовне відкриття Слова Божого передавав людям, які були з ним. Відчуваючи свою кончину, пороздавав свої Біблії і інші книги братам, з цим і відійшов у вічність...

Кожне зібрання, коли був присутній Бохонюк, він відкривав декілька суміжних, взаємодоповнюючих тем з Святого Письма. Уміло, до серця і розуму доносив їх життєву важливість, як в повсякденному, так і в загальнолюдському житті. На цей раз, в Суботу він звертав увагу присутніх на важливість бути благочестивим перед Богом і людьми у всіх життєвих обставинах, щоб бути живими свідками Його Святого Слова. І тоді Господь відкриває Своє Слово людині як «...чисту ріку живої води, ясну, мов кришталь, що випливає з престолу Бога й Агнця» - себто, з вічного джерела Премудрості Його Волі. (Об.22:1) Пророк Єзекіїль

в 47 розділі говорить про ту ж саму ріку чистої води Істини духовних Законів Життя, Його вічних Заповітів. Вода текла з під цього величного храму Господньої Премудрості. Пророк описує про чотириразове відмірювання по тисячі мірил. Це говорить про те, що на початку вірування людина не може своїм суєтним розумом досягнути повноти Його Премудрості. І тільки в послідовному чотиримірному заглибленні у води цієї Ріки, благочестива людина освячується повнотою Богопізнання. Вода науки Божого Слова, яка благовіститись посланниками, пророками, праведниками Божими, тече в світове море народів, – тоді море людського життя «оздоровлюється, і риба в ньому стає в своєму виді». Пророк говорить про море загальнолюдських суспільних відносин, і «риба» в тому «морі» – проводирі і служителі будуть духовно освічуватись, наповнюватись мудрістю від вічного потоку, який тече з Божого Храму Премудрості Його Слова. Ця Вода, що з маленького потічка перетворюється у велику ріку мудрості, напоює спраглу землю пустелі нашого життя, і дерева, які ростуть по обидві сторони цієї ріки, дають добрі плоди кожен місяць, і листя їх на зцілення народів. (Об.22-1) Четвертий вимір – це повнота Премудрості Волі Божої, відкритої в науці Ісуса Христа, Який явився Світилом у четвертому дні Божого творіння. «...Я Світло світові; хто йде вслід за Мною, той не буде ходити в темряві, а буде мати Світло життя. (Ів.8:12) Степан, служитель церкви, в своєму зверненні до зібрання постійно застерігав, щоб виходячи з цього вавілонського світу, твердо ставали на дорогу правди і життя, відкриту Сином Божим Ісусом Христом; і щоб збагачуючись правдивою Вірою, чистими потічками Слова Божого, несли живу воду в море людського життя...Завершуючи зібрання, обов'язково запрошував звертатися з запитаннями, якщо щось не зрозуміле. Коли були присутні з інших протестантських общин, Степан давав їм можливість слова, люб'язно зауважуючи, щоб не займали багато часу. Спільною молитвою і співом закінчувалось зібрання.

ВИПРОБОВУВАННЯ ТРАГІЧНОГО ЧАСУ.

(АРЕШТ НІМЕЦЬКОЮ ПОЛІЦІЄЮ.)

Возик тихенько, без скрипу, котився вниз згори, лиш потрібно було стримувати конячку. За кілька хвилин пряма дорога від села Підгірного круто повернула на Березолуки. Потрібно ще перетнути два мости, перший ось тут же на повороті. Уважній людині оцей опис на перший погляд аж ніяк не доречний, але хотілося б знову повернутись до розмови Степана з Ріхардом, коли Степан своїм батіжком, немов жезлом, на повороті, вправно показав обійстя віруючих братів Дубінських – Василя, Юська і Кирила, з його християнської общини. Василева дружина була по національності німкеня, про що Ріхард добре знав. Вона спочатку була лютеранкою з добротною на той час німецькою середньою школою. Неможна не згадати про благодійну участь цієї співчутливої жінки в долі людей, життя яких було під загрозою смерті.

Ось там на невеликій горі, в панському палаці, в 39 році, коли разом з німцями більшовики поділили Польщу, а самі захопили Західну Україну і почали запроваджувати совєцьку владу, пан втік, залишивши все напризволяще. Ці будинки послужилися адміністрації нової влади. Сім'я Дубінських, як колись у пана, тепер при новій владі там працювала. Василь з Юськом столярували. Але це щастя недовго проіснувало, бо в 1941 році війна продовжилась...Вже тепер німецька військова влада на базі організованого господарства створила фільварок. Деякі місцеві німці зайняли правлячі посади, щиро прислужуючи новій владі, приймаючи її як свою рідну. Для охорони порядку на фільварку була розміщена невеличка частина німецьких солдатів. Варто зауважити, що вони не займалися грабунком. Необхідні місцевим людям речі вони вимінювали на шпек, і відсилали в фатерлянд. В цьому прості солдати вели себе по-німецьки, порядно. Але, як і серед всяких народів, були місцеві нечестивці, які йшли на обман. І коли таке виявляли, злочинця чекала жорстока розправа. Вони в розпачі, з плачем і риданням звертались до Василевої дружини. Знаючи що їх життя на волосині, відмовити вона не могла і,

покладаючи надію на Бога, старалась захистити їх перед начальником частини і адміністраторами з місцевих німців.

В одного селянина з хвороби загинув кабан. Але дізнавшись, що німці закупають свинину, він продає її, добре знаючи, що це явний злочин, – злочин, за виявлення якого неминуча смертельна кара воєнного часу. І цей нечестивий селянин заради грішної наживи вчинив таке. Це не якась політична мстивість і ненависть до чужинців-завойовників. Де там цьому православному зрозуміти Христове слово – любити ворога. Там не навчили його... Цей бідака, всіма обманутий, сільський дядько, далекий від політики, згорблений, бачив тільки землю, і те що можна з неї взяти. Так і ці німецькі солдати, не навчені тією релігією, в якій народились, обмануті безумством свого фюрера, який вверг їх в цю кровопролитну бойню. У світлі Правди Божої – їм обом одна міра... Але коли німцям стало відомо, яке сало продавалось, то для селянина це запахло не «дохлими шкварками» – а розплачуватись доведеться власною шкірою. Тоді, явно приречений на смерть, він, раніше ніж іти по виклику в комендатуру, прибіг до Дубінського жінки просити захисту, щоб його, цього нечестивця, злочинця захистила перед владою, спасла від явної смерті. І в його безнадійному положенні, вона відмовити не могла... В цій важкій ситуації, ризикуючи своїм життям, взяла на себе відповідальність спасати грішну людину, і дав Бог, нікчемного бідолаху відпустили... Господь говорить, що гине народ від не достатку відання, від нерозуміння в чому справедливість. (Ос.4:6) Тільки в надії на милість Божу, жінка взяла на себе відповідальність його захищати. В Біблії оповідається, коли йшов поражаючий меч, Мойсей став між цим мечем перед Богом і меч перестав знищувати... Життя було врятоване. По душевному, земному, світському судженні, ця німкеня навпаки, повинна була захистити інтереси свого народу. Але де смерть витає серед життя – там національні інтереси в істинного християнина відсутні. У всіх народів при всякій владі завжди найдуться всякі негідники, донощики, наклепники, аби прислужитися їй своїми нечестивими вчинками. В німецьку комендатуру донесли на Андрія Хоміка, що він у сусідів жидів, взяв

необхідний до молотарки шкіряний привід, пас. В комендатурі Андрія били, пригрозивши смертю, якщо до другого дня не буде принесений. Тільки тоді він звернувся до віруючої дружини Дубинського. Вона негайно пішла в адміністрацію до місцевого німця. І, як свого земляка, не боячись, вона виганила його за те, що він допустив вчинити знущання над порядною людиною – віруючим чоловіком, який не піде на обман. Вибачаючись перед нею, він тут же назвав обмовника. Це була місцева жінка, зависниця, наклепниця, що за будь якої ціни шукала власної вигоди, щоб ввійти в довіру новій владі.

Літній ранок, після короткої ночі, розпочинався тривожною подією в житті Василя Дубинського. Сонце ще тільки – тільки з-за обрію почало посилати свої рожево-жовті промені по багрово-червоному небосхилі сходу. Рипнули двері і на порозі напівроздягнута з'явилась господиня, витираючи об фартух щойно помиті руки, дивлячись на дійницю що висіла на кілку недалеко від дверей. Жінка збиралась доїти корову, але в цю мить з-за хліва через город десь з-за чагарників просто залетіла в тоненькому платтячку з переляканими очима ще зовсім юне, незнайоме дівчисько. І тільки через хвилину другу Василева дружина ще не прийшовши в себе від здивування, щоб це означало, що могло статись. Але приглянувшись, здогадалась ця дівчина – єврейка. Не встигши обмінятись одним – двома словами, як у двір поквапливо ввійшли поліцейські, їх ще називали шуцманами – це ті, що пішли на службу у німецьку поліцію. Німці всіх євреїв хватили у гетто. Василева жінка все зрозуміла, що це дівчисько втікало від них, і тут же, здогадавшись про порятунок цієї дитини, крикнула: «Чого стоїш, розкрила рота,! Бери дійницю і скоріш дій корову, бо пора уже на пасовисько виганяти, поки ще спеки немає». Дівча, видно з сільських, зрозуміло, що це і є для неї спасіння, вмить взяла дійницю і побігла у хлів. Поліцейські, оцінивши належно побачене, нічого не підозрюючи, запитали чи не пробігала тут жінка, яку вони переслідують.

Біблія нас вчить щоб бути мирними, як голуб, і мудрими – як змії. Мужньо, і не думаючи про свою небезпеку, заради життя і любові, ця жінка не розгубилась – вона спасла невинну жертву. Дівчина осталась живою. Після війни повернулась в обітовану землю, і ще довгий час листувалась зі своїми рятівниками.

Літо 1942 року, жнива, теплий погожий день. Мирно та спокійно проходить зібрання віруючих християн в одній із селянських хат в Затурцях, що на Волині. Релігійні громади ще могли користуватись тою свободою віросповідання, яка була у Польщі. Люди прибули сюди з дальніх сіл – хтось підводою, хтось велосипедом, якщо він ще у когось був справний у цей воєнний час. Більшість людей прийшли на зібрання пішки. Євсей з села Береськ, як завжди, нерозлучним своїм дорожнім велодругом, Степана ж задовольняв легенький тарантасик та спокійна, надійна Каштанка. Зібрання, як це часто бувало, розпочав Євсей, відданий цій справі чоловік, який ще замолоду присвятив себе Божій справі. Степан – з Богущівки, Євсей з Береська. Відстань досить істотна, але на заваді це не стояло, адже цих людей єднала спільність у вірі та щира відданість служінню. Ні літня спека, ні зимовий мороз та заметіль ніколи не зупиняли цих праведників. Завжди вони на своєму місці. Коли згідно з чергою зібрання відбувались у Береську, – то завжди в хаті Євсея.

Цього разу, коли зібрання вже наближалось до кінця, в хату ввійшли поліцаї і забрали Бохонюка до комендатури. Як потім виявилось, хтось фальшиво доніс, що цей проповідник виступає проти німецької влади Гітлера, – але доніс той, кому це було відомо з брошури «Нова правдива дорога життя» за 1939 рік в 56 номері. Насправді – в ньому Степан писав, що ніяка ні більшовицька влада Сталіна, ні Муссоліні, ні Гітлерівська не встоїть; що їх ідеї ніколи не збудуться, тому що всі вони безбожні і приречені на ганебне небуття. А світом править єдина сила Духовних Законів,

яка діє від Самого Бога. Біблія стверджує, що Бог створив землю для життя людей і дав їм Свій устав, а над землею, як намет, розіпнув небо. (Іс.45:12; 48:13) Бог говорить устами пророка: «Слухай, небо, я буду говорити, і хай почує земля мову уст моїх»! (Повт.32:1) Небо в Біблії розуміється як вічна Премудрість Божих Законів, які управляють всіма процесами життя на землі.

Більше тижня довелося просидіти Степану Бохонюку у поліційному відділку. Церква молилась, – це те щиросердне вираження і єднання спільної братерської волі з всемогутньою, духовною силою волі Божої. Цей номер брошури не потрапив в руки німцям,... і на допиті Степан керувався Святим Духом Істини – що говорити, і представникам влади стало зрозуміло, що він вважає всю систему управління світом безбожною, а тому – безперспективною. І вони його відпустили...

А невдовзі, зимою 1943 року, Степана Бохонюка не стало... Його, цього вісника Божої Правди, підступно вбили. Він глибоко вболівав, що в цій братовбивчій ворожнечі гинуть не тільки наші краяни, а й всі інші, осліплені і втягнуті пагубними ідеями в кроваві насильства. Тому сповіщав, що наслідком насильницької боротьби будуть муки, страждання, горе і смерть. І всі ці зlodіяння залишаться злом в історичній пам'яті зловісно мислячого покоління зловмисників, якщо воно, це зло, духовною просвітою істинної Віри не буде викоренене і замінене Христовим, благодатним мисленням. І тому Бохоюк, проникнутий Його святою Любов'ю до всіх людей, в світлі Євангельських істин викривав спотворені релігії і безбожність всяких ідей, які з крутійською, лукавою хитрістю, подиявольськи витіювано виправдовують насильство. У всіх своїх провісницьких словах і вчинках він керувався Святим Духом Христової науки: «Ви чули, що сказано: Люби свого ближнього, і ненавидь свого ворога. А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх,

благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своему над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних. Коли ви любите тільки тих, хто вас любить, то яку нагороду ви маєте? Хіба не те саме й митники роблять? І коли ви вітаєте тільки братів своїх, то що ж особливого робите? Чи і язичники не чинять так? Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний! (Матв.5:43-48) Слова «ненавидь свого ворога» – це ті облудні слова, які колись сказані лживою фарисейською релігією, і які повторяють сучасні релігійники, вводячи в оману бідний народ. В Біблії таких слів нема! У своїх проповідях, і брошурах правдивим розумінням Слова Божого він показував злочинну сутність традиційної релігії, яка блудо-діяла спільно з державно-політичною системою. В Біблії вона образно представлена великою блудницею, що сидить на багрянному звірі – кровожерливій жорстокій політиці. Особливо це стосується православної і католицької церков. За ці викриття Бохонюку не раз погрожували розправою, що все для нього може закінчитись фатально. Насправді так і відбувалося. В 1911 році у Луцькому кафедральному соборі православна церква засудила Степана Бохонюка. Закувавши в кайдани, розлучивши з дружиною, відправили на довічне заслання в Сибір, де він перебував в Кузнецовських таборах до 1917 року.

Нова влада оголосила амністію ув'язненим, і Степан Бохонюк повертався додому. Як ті, хто судили на довічне заслання, так і ті, хто вчинили вбивство – справа одних зловісних сил беззаконня. Знаючи, як віками, постійно безбожна релігія спільно з владою жорстоко розправлялася з праведниками, – він своїм рідним предрік, що недовго йому бути з ними, і що його життя скінчиться

страдницькою смертю від рук убивць. Так і сталося. З цим вісником правди розправились ті осліплені прислужники, яких неправдива офіційна церква благословляла на насильницьку, кроваву боротьбу за свободу... Він діяв так, як відкривав йому Святий Дух Слова Божого. Тому не міг мовчати, а впевнено говорив і писав, щоб не проливали крові, не віднімали життя іншим і не гинули самі, порушуючи Заповіді Божі, не втратили життя вічне. Не будьте рабами смерті, і тільки тоді, коли приймете святий образ життя Сина Божого – тоді по-справжньому вільними будете. (Ів.8:36).

Усяка влада насамперед захищає свої політичні устої. Оманлива релігія завжди була пособницею держави. Минувши тоталітарна насильницька система обожнювала своїх жорстоких вождів, витворивши з них культ поклоніння. Одне необережне слово про цю тиранію, ненароком сказане навіть дитиною, могло обернутись нещастям для батьків. Советська охоронна система особливо пильно відслідковувала найменше відхилення від її ідеології. Все різномаїття релігії вважалось суспільно несумісним і неприйнятним. Але щоб порядно показатись перед світом, окремі, повністю підпорядковані напрямки вірувань, були дозволені, і це подавалось як повна свобода віровизнання. Дозволялись ті вірування, релігійні догми яких мало впливали на свідомість і не могли протистояти атеїзму. Охранка, захвативши і реквізуючи в репресованих віруючих брошури, зрозуміла, що їх релігійно світоглядний зміст є небезпечний, бо не тільки заперечує всяке політичне насильство, а логічно передрікає їх загибель. Разом з цим викриває безглуздість обрядовірства і неспроможність оманливої релігії. А те що в них ім'я Сталіна поєднане з Гітлером, і Мусоліні – кагебішники хотіли використати в своїх підступних провокаційних планах. Знаходили людей, яких під загрозою заслання до Сибіру змушували розносити брошури по вказаних ними місцях. Про тих,

хто наважувався взяти літературу, зобов'язували сповіщати кагебістів. Розумну, добропорядну віруючу людину, яку практично не можливо було залякати і звинуватити в антисоветчині, вони підло про неї пускали чутку, що вона з ними має таємні зв'язки. Люди від такої, раніше поважної особи, з насторогою і відразую відвертались. Ці факти засвідчують особи, які були примусово задіяні в цій акції. Але це вже інша історія...

Всяка влада має вироблену систему, щоб скрито відслідковувати, чим і якими думками живе кожна людина. Але у всіх обставинах праведник вірить в силу молитви: «..Боже,... від страху ворожого душу мою хорони! Укрий мене від намірів злодіїв і від зборища беззаконників..., які нагострили свого язика, як меча, натягнули стрілу свою словом отруйним, щоб таємно стріляти в невинного, вони нагло стрілятимуть в нього... вони вигадують всяку неправду, вишукують, розслідують, хочуть проникнути у внутрішню сутність людини. Але Бог скарає їх, як стрілою. Вони будуть одні одних побивати язиком своїм. Всі, хто побачить їх, відвернуться від них...» (Пс.63:2-11) Так і це молитовне пророцтво здійснилось над тією злочинною безбожною владою.

Де б не доводилось бувати Степану Бохонюку, він скрізь провіщав слово Боже, пов'язуючи його з реальним життям, слідував настановам Христовим: «Ідіть по цілому світові, та всьому створінню проповідуйте Євангелію!» (Мар.16:15) Степан бачив, що тільки у духовному відродженні – майбутнє людства. Ніщо не зупиняло його в духовній діяльності: ні погрози від тодішніх державницьких служб за те, що члени громади відмовляються від військової служби, ні спротив православної і католицької церкви і їхніх патріотів, ні всякі закиди, обмови і осуд протестантських провідників. Боязливість не угодна Богу! (Об.21,8). Така настійливість приносила свої плоди. В різних місцях, куди

проникала його проповідь Слова Божого – там навертались люди до істинної віри. Один селянин з рівненщини, не зважаючи на своє неможливе положення, щоб допомогти ширше розповсюджувати друковане слово Боже, продає корову і купує друкарську машинку. Тоді, в Польщі, це була дуже дорога річ. Відданість цього чоловіка Божій справі принесла свої дивні наслідки. Передруковувані ним Бохонюкові видання «Нової правдивої дороги життя» потрапили в руки віруючого чоловіка, який емігрував до Америки. Так Бог Своїм невидимим чином здійснює Свої задуми. Роботи Степана Бохонюка дісталися відповідальному видавцю американського журналу «Пророче світло», Г.Котубію, вихідцю із Львівщини. Ознайомившись і вникнувши в зміст цього видання, він приходить до висновку про значну, важливу спільність Віри, аналогічність аргументів у відстоюванні духовно образного розуміння Святого Писання. Своєю ревністю у Божій справі він посприяв, щоб «Пророче Світло» видавалось також на українській та російській мовах. Вдалося налагодити не лише спілкування, а й обмін друкованим словом. Таким чином «Пророче Світло» надходило сюди в Західну Україну до Бохонюка, а «Нова правдива дорога життя» до громади віруючих у Штатах. Якщо Степан був утверджений у вірі у 1911 році, то громада віруючих «Пророчого Світла» пробудилася приблизно у 1830 – 40 – х роках. Уже в той час адвентисти сьомого дня проповідували через свого пастора Уільяма Міллера про другий прихід Христа на землю у 1843 році. Віруючі громади «Пророчого Світла» через свій журнал попереджали, що такого явища не станеться, але адвентисти були настільки переконані у своїй вірі, що на цей час усе було приготовано до зустрічі з Христом. Люди продавали свої маєтності, шили білий одяг та здійснювали різноманітні приготування, вважали себе ніби «наречена», яка готується до зустрічі із своїм нареченим! І на попередження, що Христос у визначений час не

прийде, адвентисти ніяк не відреагували. Через деякий час делегація від віруючих з громади «Пророчого Світла» вирішила зустрітися з Уільямом Міллером особисто, але намагання виявились безуспішними. Лідер адвентистів настільки був переконаний у правоті свого «пророцтва», що його гордовитість не дозволила йому витратити надаремно час на непотрібні йому розмови. Він навіть не порадив за потрібне вийти зі свого кабінету, що містився на другому поверсі офісу, і зійти на перший, де у вестибюлі чекали делегати. Лише через свого секретаря він відповів словами пророка Неємії: « Ми зайняті великою справою і не можемо зійти». Отак неввічливість, пихатість і неспроможність достойного захисту своїх «пророцтв» перешкодила цій зустрічі. Як відомо, крім всяких втрат, всі вони потерпіли глибоке розчарування і розкол.

Вже набагато пізніше Степан Бохонюк через відкриття, що було йому дано від Бога, проповідував, як усно, так і через друковане слово, що Царство Боже всередині людини, якщо людина приймає через Слово Боже Його мудрість у своє серце. Він проповідував, що Царство Боже не на хмарах, не в невидимих світах, а тут, на землі. Псалом 103 говорить: «Ти Боже, поставив землю на твердих основах і вона буде непорушною повіки». Більшість віруючих навчені своїми пасторами, що земля і всі діла на ній будуть спалені, а Христос підчас другого Свого пришествя забере своїх вірних на небо, а грішники загинуть. І намагаються підтвердити свою хибну науку словами Євангелії: «Багато осель у домі Мого Отця; а коли б не так, то сказав би Я вам, що йду приготувати місце для вас» (Іван.14:2) Але Христос вчить по-іншому: «Ви дім Бога Живого, якщо Дух Божий перебуває в вас». «...Бо вибрав Господь Сіона, уподобав його на оселю Собі: то є місце Мого упокоєння на віки вічні, пробуватиму тут, бо його

уподобав, (Пс.131:13,14) Або яка згода поміж Божим храмом та ідолами? Бо ви храм Бога Живого, як Бог прорік: Поселюсь серед них і ходитиму, і буду їхнім Богом, а вони будуть Моїм народом! (2Кор.6:16) Христос виразно, недвозначно сказав, що якби було не так, то Він сказав би нам. Не створюймо ніяких ілюзій, що походять із людського суб'єктивізму, земного мислення і не слід приписувати Богові через наші незнання та невігластво невластиві Йому речі. Адже земне мислення – це бездуховне, безбожне мислення, яке суперечить мудрості Волі Божої, Його святим Заповідям! Таким чином впевненість Степана Бохонюка в Божих істинах, його правдива віра, що знаходила відображення на сторінках «Пророчого Світла», переконала американських братів свідкувати віруючим інших конфесій, зокрема - адвентистам сьомого дня, які проповідували прихід Христа на землю у 1843 році, що такого явища не відбудеться.

Внаслідок осоромлення тією подією виник новий напрямок вірування, його послідовники об'явили себе дослідниками Біблії, пізніше, керовані Рутерфордом вже як свідки Бога. Цей, новоявлений «пророк» у своїй книзі «Мільйони нині живучих не помруть», в якій стверджував – ті віруючі, що народилися до 1914 року і пам'ятають події того часу будуть в Царстві Божому, і вже ніколи не помруть. Більшість людей, які народилися тоді вже померли. І знову ганебний кінець такого «пророцтва» старанно приховують. Буквалізм вводив і вводить в найрізноманітніші ілюзії і безглузді фантазії.

ПРОЗОРЛИВІ ПЕРЕДБАЧЕННЯ ПРАВЕДНИКА

Степан Бохонюк, досліджуючи Святе Писання, осмислював світові події так, як вони висвітлені в Одкровенні духовного розуміння Божих пророків. Сорокові роки були наповнені фатальним

трагізмом. Народи, в їх бездуховності, осліплені міжрелігійною, міжнаціональною і міждержавною ворожнечею, були охоплені масовим психозом, крайнім напруженням політичних пристрастей, войовничою істерією. Весь так званий християнський світ був підведений його політичними і релігійними керівниками на край кровопролитної прірви. Ворожнеча між націями розпалювалася всіма зловісними засобами релігійно-політичного, ідеологічного одурманення свідомості. Пророк образно говорить, що всі низинні сили, могильна, пекельна темрява приведена в рух; вона пробудила жорстоких провідників землі, підняла з тронів всіх царів народів». (Іс.14:9). Вся оця диявольська облудна система, покладена в основу життя людей – все було задіяне і пущено в хід злочинних процесів. В нашій місцевості, на Волині, крім українців, проживало багато різних націй: поляки, чехи, німці, євреї, росіяни і інші, менш відомі. Глибокою, як нібито затягнутою раною залишалися українсько-польські відносини. Короткозорі політичні і релігійні, бездуховні проводирі не тільки не загоювали цю рану – вони лукаво, приховано і відкрито, постійно нагадуючи, ятрили її. Підігрівати ненависть поколінь до інших – це не тільки безумство, це гріх безбожництва народів перед вічними Божими Заповітами. Поляки в далекому минулому, як і всі інші народи, обмануті своїми вождями, приходили завойовниками на землі України і, поневолюючи її, вивищували себе в своїй пихатості... Німецькі загарбники в сорокових роках, добре розуміючи таку ситуацію, підступно, по сатанинські хитро використали її в своїх імперських жорстоких цілях. Так збільшуючись, всяке зростаюче зло використовує вже існуюче і, паразитуючи на ньому, поширює і посилює жорстокість беззаконня. Страшні політики німецького нацизму, щоб послабити і відволікти від себе неприязнь поневолених народів, – по бісмаровськи хитро, нагадували польським і українським близькозорим політиканам усі, взаємно

вчинені в минулому, кривди і незгоди між українцями і поляками. Німецька влада вміло розпалювала міжнаціональну ворожнечу, хитро провокувала між ними криваві сутички. Таким чином між двома народами відновились і ще більше поглибились національна міжусобиця. Така політика характерна для всіх імперських систем.

Степан, духовною прозорливістю, часто міг відчутти подальшу долю тих, з ким був в ближніх відносинах. Якось з своїм зятем Віцеком, поляком, він їде з хутора додому через поле, заросле чагарниками. Молодий зять, з готовністю до роботи, говорить тестю, – нам би тут повикорчовувати і був би непоганий кусок поля під пшеницю. Бохонюк, подумавши, поважно вимовив біблійними словами: «Для всього свій час, і година своя кожній справі під небом,...час насаджувати і час виривати посаджене» (Екл.3:1,2). І неспішно продовжуючи, мовби ненароком сказав: «дорогенький, а оці чагарники ще життя твоє можуть врятувати. Невдовзі воно так і сталось... Коли розгорілись оті жахливі трагедії, і протистояння були вже в розпалі, вночі приїхали українці, і як неугодного противника нації, забирають Степанового зятя і повезли на розправу. Везли якраз тою дорогою, біля оцих самих чагарників. Пізніше, приречений на смерть розповів своїм вдома – коли проїжджали біля оцих чагарників, згадалися слова тестя, і тут же миттєво подумав, якщо Бог явить свою милість до нього, то тільки оце і є та мить врятуватись. Там далі чисте поле і кровава розправа неминуха...бо знав, що недавно поляки нападали на українські поселення і вчинили багато злочинів, тому ці молоді хлопці не пощаждать його, як поляка.

Роздумувати було ніколи. Одна лише мить і все вирішено. На підводі не зв'язаний. Охорона самовпевнена. Нічого не підозріваючи, спокійно курять свої самокрутки. Тільки в цю жахливу

хвилину йому чомусь миттєво пропливли і ставали мудрими настанови тестя...і він нечутно вимовив – Господи, допоможи... і поляк пружним стрибком опинився поза підводою і гайда в оці добре знайомі зарослі. Зненацька схопившись, охоронці в темряві своїми невлучними пострілами вже не могли наздогнати жертву...

Степан молився не тільки за рідних дітей, онуків, за своїх братів по вірі, а й за всіх людей свого краю, вболіваючи за те, що в цей жахливий час їх, в духовному незнанні, ввергають в страшні кровопролиття. В своїх проповідях він постійно навертав людей, про яких опікувався як духовний наставник, щоб вони більше самостійно читали Біблію, і в молитовному благоговінні вникали в духовну сутність Слова Божого; шукали і відкривали Його царство праведності в своєму серці і розумі. Відкривав Христове розуміння Божого царства, що це не матеріальний добробут, не їжа і пиття, не політичний суверенітет, не народовладдя і ніякі інші, навидумувані людьми соціальні системи з їх суперечливими ідеологіями і розтлінними культурами, а перш за все – то є праведність, мир, любов і радість у Святому Дусі. (Рим.14:17) Тоді здійсниться величне, ангельське: «Слава в вишніх Богу, на землі мир, в людях благовоління». (Лук.12:14) Оттоді всі необхідні блага для всіх народів в рівній мірі будуть легко доступні, не буде знедолених, злидених, голодних. Царство Боже всередині вас – так навчає Христос. (Лук.17:21) Це присутність Духа Божого – Духа мудрості Його Святої Волі в свідомості і серці людини. Ще при польській владі, коли люди господарювали на своїй власній землі, і кожний тягнувся з останніх сил, щоб придбати хоч ще якусь частку ґрунту, аби бути багатшим, – тоді, у своїх проповідях, Степан повторював : «Люди, брати мої, не гоніться за оцим минуцим, дочасним. Бо людському бажанню збагачуватись нема меж – а життя людини обмежене часом. Але Господь дарував кожному

таку міру життя, якого достатньо, щоб збагатитись вічним нетлінним, духовним багатством. А для цього Він від початку посилає Своїх благовісників, щоб вони нагадували народам про правдиве призначення життя людини.

Але майже всі люди думають по іншому...Цей вісник Правди Божої говорив відверто: прийде час, коли той, хто має багато землі, не буде радий, та ще й потерпить від цього. Невігласи, як тодішні так і теперішні, з іронією і осудою у серці нехтували цими віщими словами, думаючи самі в собі: ти б також не проти примножити земельки, але ж грошей у тебе нема. Не пройшло багато часу, і коли все це збулося – ті, хто чув його щирі застереження, з гіркотою про це згадував... Один віруючий, на ім'я Кузьма, порівняно найбагатший в селі, який дуже вшановував Степана, згадував, як він йому говорив, що те багатство обернеться йому бідною; і навіть побратськи, щоб не образити, як би з гумором сказав: радше було б, щоб усе твоє надбання перетворилося у попіл, бо на старості літ ти за це все настраждаєшся. А воно так і сталось. Прийшла інша влада. Багатих у тюрми, в Сибір, все надбання, землю, нерухомість з худобою усупільнено... І от тоді то цей чоловік, який нізащо пройшов усі муки лютого покарання, з скорботою згадував про Степана, що він був Божою людиною, говорив і жив так, як вчить Його Святе Слово. Після повернення, змучений, і виснажений тюремними поневіряннями, цей чоловік зі сльозами згадував, як Степан колись, ще при польській владі, на одному зібранні своїм чистим, спокійним голосом просто читав весь 31 розділ з книги Йова, і як тоді ці почуті слова, осуджували його і довго не давали йому спокою. Бохонюк відмічав, що в цьому розділі пророк-страждалець своїм праведним життям відкриває основи Євангельської науки Ісуса Христа, і що Йов – духовний взірець благочестя праведності. І він сам, в пам'яті не тільки одновірців, а

навіть тих, хто не сприймав його віру, залишився визнаним праведником, бо всі його мудрі передбачення і застереження збулися, стали очевидними.

Всі історичні події підпорядковані твердо встановленим Божим закономірностям. І всі жахливі потрясіння, в ті часи пережиті народами, обов'язково повинні привести до відповідно важливих життєвих висновків. І якщо, перше за все, релігійні і політичні предводителі ще не можуть до цього дійти і освідомити – то це свідчить про їх безнадійну сліпоту і приреченість бути ганьбою народів. Всі трагічні потрясіння – світові, братовбивчі, громадянські, локальні війни, революції і кровопролиття є наслідком повного духовного невігластва народів, осліплених фальшивими релігіями і руйнівними політичними ідеологіями. Релігія та її предводителі в першу чергу понесуть пряму відповідальність перед Богом і перед гріховно обездоленими народами за їх беззаконня. Бо традиційна, державницька релігія не просвітлювала, а різними формами марновірства затемнювала розум і свідомість. – Такі мислі в братерському спілкуванні висловлював Степан. Вони в іншому вираженні проходять у всіх його виданнях. В зв'язку з цими спогадами важливо зазначити – якщо в наш час, коли людство, охоплене тотальним беззаконням, в своєму безумстві створило явну загрозу самознищення, а традиційні релігії не проявлять себе справжніми миротворцями, відкрито не осудять всяке насильство і, всупереч всім силовим державним системам, не будуть закликати народ відмовитись від участі у всяких війнах, і якщо не об'являть Десять Заповідей основою збереження миру – тоді перед всім світом стане явною ганебна криза таких релігій.

Історичний процес розпаду світових імперій і тоталітарних систем – це очевидний прояв Божих закономірностей. Хто з політиканів міг передбачити безкровне падіння такої могутньої

імперії, якою була советська Росія, з підвладними їй багатьма народами Євразії?! І хто міг надіятись, що без насильницької боротьби, Україна водночас стане незалежною від вікового імперського засилля? А скільки заради цього було пролито крові, загублено молодих життів, скалічено долі, скоєно жахливих злочинів...І про всі ці трагедії Степан Бохонюк попереджував, волаючи серед пустелі духовно спустошеного народу. І тільки за таку Правду цей свідок Божий спочатку був гнаний і жорстоко осуджений державною православною церквою. Потім він був зневажуваний польськими властями, які не розуміли, і в своїй гордині не хотіли його розуміти, і про його духовне служіння в газетах публікували різні догадки, давали не правдиві визначення. А от керівники протестантських вірувань відкрито і підспудно проявляли до нього ворожість за те, що він в своїх скромних за об'ємом виданнях, в духовному світлі Слова Божого відкривав їхні оманливі вчення про те, що Христос прийде на хмарах, щоб забрати вибраних на небо в царство Боже; що землю і грішників на ній винищить вогнем так, як раніше їх потопив водою; що в минулому Господь повелівав жорстоко вбивати і винищувати своїх противників, разом з їх маленькими дітьми. Викривав їх спотворене, буквальне тлумачення Божих пророків. Словами Святого Писання докоряв за переступ вічних Його Заповітів. Особливу неприязнь відчував від керівників адвентистської церкви. Коли він повернувся з довічної каторги з Сибіру і шукав віруючих, а тоді їх ще було мало, почав спілкуватися з тими, які визнають Божі Заповіді і Суботу днем покою. Спочатку його щиро приймали, помітивши в цьому неординарному чоловікові особливі духовні обдарування. І тому, поза їх церковним порядком, його часто запрошували в зібранні послужити словом. Коли з Варшави, з їхнього центру, прибув один з керівників, і ближче познайомився з Степаном, він також побачив в його особистості перспективного

співпрацівника. Невдовзі йому запропонували прийняти обряд хрещення і пройти навчання, щоб згодом стати служителем церкви. Але протиріччя між його духовим розумінням Святого Писання і адвентистською вірою в їх буквальне, в основному значення поглибилися і близькі зв'язки припинилися. Це і спричинило їх вороже ставлення.

ПЕРЕМОЖНИЙ КІНЕЦЬ ТЕРНИСТОГО ШЛЯХУ

Ганна, Степанова дружина, хоч і була вже пізня пора, сиділа недалеко від грубки за коворотком, посмикуючи раз-пораз сіру льонову куделю, та так вправно, кожний раз прислинюючи, щоб ниточка виходила міцнішою і рівнішою. А коворот, як сімейна реліквія, ним ще її бабуса користувалась, передаючи свою майстерність усій родині, і аж тепер Ганні дістався. Цей старенький пристрій, здавалось, ходуном розхитувався від вправної роботи ноги. А якщо подумки вернутись до того, хто ж був винахідником, здавалось би, такого простого в наш час, і такого складного тогочасного винаходу, коли вперше крутнулось колесо і потяглася тоненька ниточка, яка перетворилась у рівненьке відбілене полотно, сорочки, намиста, скатерті і нарешті рушники, без яких традиційно не обходяться ні на яких урочистостях. До цієї роботи вона ще з дитинства привчилась від своєї матері, а найбільше це бабусина праця, яка так хотіла передати свою майстерність, бо уже в малій Ганнусі бачила не аби яку спритність і здібність до всього; добре знала як вивести чи то тонкішу чи то товстішу ниточку для різної товщини полотна. Тут уже якісь повчання недоречні - все то в дивовиж робилось майстерно.

Цього вечора робота йшла не до ладу. То вже кілька разів шнур рвався, то ще якісь інші нелади. І якась у всьому втрачена рівновага. Вже в котрий раз Ганна зупинялась, підходила до вікна, відхиляла

занавіску, бо в той тривожний воєнний час вікна на вечір щільно затулялись. Вдивляючись у пітьму, хоча що ти можеш побачити, коли вікна сам морозенко своєю бородою, немов художник пензлем, понамальовував білі сріблясті узорчасті намиста. Їй чомусь здавалося, що там за стіною, хтось ходить, нібито підглядає у вікно. Кількість протоптаних біля вікон слідів, що йшли від вікон до дверей, побачених після неспокійної ночі, говорили про те, що вона не помилялась, коли чула за вікном того злещасного вечора якесь шарудіння. А воно й справді так і було, бо уся садиба, як потім виявилось, була оточена озброєними людьми щоб ніхто не виходив з хати. Над садибою немов віхолою кружляла невидима тінь смерті.

А біля стола сидять двоє схилених людей над вічною Книгою, про щось старанно дочитуючись, і навколо прочитаного ведеться мирна, довірлива розмова. Це сусід Онуфрій, друг дитинства, любив часто навідуватись до Степана, побесідувати, бо де ще з ким можна таку духовну насолоду відчутти, як не з своїм другом. І от на цей раз, не дивлячись на пізній час, а розмова як нібито тільки й почалася... Між зацікавленням і допитливістю одного і знаннями друга, присутність з'єднуючої сили Святого Духа, і як написано в Євангелії – де Дух Господній, там свобода, бо й Христос закликає усіх нас до свободи, бо тільки в Ньому визволення від всякої неправди.

Цього дня, з самого ранку внутрішнє збентеження не давало Степанові спокою. Якись турботи по господарству, супроводжували не передбачені дії. То сніг повідкидав, а потім нарізав січки для худоби, і стільки як ніколи цього не робив, як нібито мав кудись відправлятись у тривалу подорож. Наколов і поскладав велику купу дров. Але до якої би роботи не приставав, то по кілька разів, то починав, то покидав – і так цілий день; і до худоби по кілька разів

заглядав, аж сама Ганна дивувалась неспокою чоловіка, що було йому невластиве. Це саме помічав за дружиною Степан. Вона і сама, в котрий раз, нагадувала про якийсь неспокій на душі, і все зверталась в молитві до Бога. Хоч у цій хаті не було в звичці вірити у всілякі повір'я, але з самого ранку уже кілька разів прилітала мало не під самісіньке вікно сорока, і своїм скрекотанням бентежила і так неспокійне серце, а кілька днів перед тим, звідкіль візьмись, сова цілий вечір подавала свої досадні звуки. Для людини все це з незвички слухати дуже не приємно. І на цей раз Ганна майже зірвалась з-за свого коворотка і просто підбігла до вікна, але відкрити занавіску не наважилась, тільки тихесенько відійшовши, стала посеред кімнати і запитала чоловіків, чи вони нічого не чули. На це ніхто не відповів і їх спокійна бесіда продовжувалась. Ганна, заспокоївшись, сіла за своє ремесло і не встигла раз-другий крутнути колесом коворотка, коли гучно погрюкали і почулось, як спочатку зовнішні, а потім шумно відкрились двері на кухню. Ганнина прядка так і не розпочала своєї теркотливої роботи. Нога ніби завмерла, а рука, що так вправно відтворювала, висмикуючи з лляної куделі ниточку, тихесенько опустилась. Дружня розмова перервалась. Зненацька ввірвавшись з сінешньої пільми і переступивши поріг, в напіврозкритих дверях висунувся одіозний тип озброєної людини. Навіть не струсивши з своїх чоботищ снігу, що поналипав до самих халявищ і, переступаючи з ноги на ногу, оставляв купи снігу, який тут же перетворювався в маленькі калюжки. Перед всіма стояв, примружуючи очі від хатнього світла, односелець, який хвастливо, пихато, видавав себе вояком повстанської армії. Цього задираку усі добре знали за його капосну чванливість і як непристойного нахабу. Гаркливим голосом почав з того, що він не має часу, і грубувато командно вказував карабіном на чоловіків, щоб кидали своє базікання і за кілька хвилин виходили з ним. Запитувати куди йти, не мало сенсу,

бо він уже сам пояснив: «я не з якихось там хлюпиків, які тут уже не раз приходили і ви їх убаюкували своїм повчанням. Цього разу так не буде. Для нас хватить того, що наслухались! А про те що ми не переможемо, то ви помиляєтесь. І хто ти такий, що так сміливо говориш проти нас своїм повчанням. В нас достатньо сил, щоб розправитись чи то з москальськими та й з гітлерівськими окупантами. А те, про що я чув, що ми не виборемо своїми силами перемогу і не станемо самостійними, ти за це сьогодні заплатиш. Придумав, що Бог дасть нам самостійність у свій час без єдиного пострілу і пролитої крові – це твоя бредня, якою морочиш дурні голови. Тільки ми своїми руками зі зброєю виборемо незалежність. Ми, вояки в це віримо і так воно буде. Бог нас на це благословив молитвами наших святих отців церкви. Все, збирайтесь!» Коли вже декілька разів з такими ж намірами приходили озброєні люди, Степан, як і з усіма, говорив з ними мирною, проймаючою їх душі, мовою і вони не наважувались підняти на нього руку. Але на цей раз, знаючи що опору не буде, прийшов один і такий, з ким говорити було марне. Степан встав, обійнявши свого друга, повинився що в цей вечір так довго затримався...Бо прийшли тільки по його, Степанову душу. Цей понурий хлоп'яга однією рукою тримаючи карабіна, а другою хвацько вийнявши з кишені піджака капшука з тютюном самосадам, чорним як дьоготь, висушеним на сонці, і так спритно з уже приготовлених газетних папірців, взяв цієї махорки, міцно скрутив, прислинивши для skleювання. З самокруткою в роті підійшов до лампи прикурити. Клуби смердючого диму розійшлися по кімнаті. Отак, раз-по-раз затягуючись, від цього кейфу, і отупілого почуття сили, його очі ще більш осатаніло глянули в бік приречених. Чоловіки зрозуміли – почути щось добре він вже невзможі...Степан, глянувши на цього бездушного чолов'ягу, помітив під розхристаним верхнім одягом розстебнуту сорочку, з під її коміра виднілась на шиї тоненька,

просякнута потом тасьма, і на ній хрестик з розп'яттям. Степан аж здригнувся від такої наруги, але в душі ніскільки не здивувався, тому що перший раз під куполом з хрестами, у Луцькому соборі, де відбувалося безбожне судилище, одержав вирок на вічне ув'язнення, а тепер інший вирок з тими ж символами... Тепер, в своїй хаті, попросив цього посіпаки дозволу зайти до світлиці. З другої кімнати він виніс такий же хрестик. Це був його власний, що зберігався як реліквія про його батьківську пам'ять, який ще будучи немовлям, при хрещенні у церкві подарували, а тепер Степан підніс це розп'яття до свого вбивці, і притуливши до його грудей, сказав: ти той самий, що не тільки розіп'яв Христа, а й в наш час розпинаєш своєю рушницею його послідовників. Перед Богом будете тримати відповідь... Обличчя від злості ще більше побагровіло і він гнівно дихаючи нікотинном і самогонним перегаром, хриплим голосом рявкнув: «Скоріше!». Степан уже був готовий йти і, ставши поряд з дружиною, почав молитись перед Всевишнім і, завершуючи молитву, повторив святі слова Спасителя – «прости їм, Господи, бо не відають, що роблять». Прощай Ганно, найбільше бережи Віру... Перестерігав, бо знав її завзятість до роботи і клопоти по господарству... А вона не залишала і любила Степанових друзів, часто з ними бувала на зібраннях, хоч інколи далеко приходилось добиратись. Любила всіх пригостити, хто б не приходив до їхньої оселі, бо до суботнього дня завжди готувалась, виконуючи заповідь: «Пам'ятай день суботній». Щоб було чим пригостити тих, хто приходив з братства – вона в п'ятницю, вправною господинею приготувляла на диво смачні пироги і ще щось інше.

І тепер, оця любляча дружина, дивлячись, що на її очах робиться у власній хаті, в розпачі, з відчаю закричала бентежливим голосом і непринятною впала на підлогу. А цей нахаба, недолюдок раз по

раз затаючись дурманним димом від самокрутки, злюще нахабно спльовував на підлогу своє смердюче харкотиння. Він ненавидів не тільки того, по чю душу прийшов, він здавалось, ненавидів усіх хто жив у цій хаті, тому з такою огидою харкав на підлогу, підганяючи свої жертви, щоб скоріш виходили. Поштовхом у спину вивів своїх приречених на двір і направився до лісу, що знаходився не так недалеко від садиби. З просоння зірвавшись з ліжка, напіврозхристана за ними вибігла дочка, але цей недолюдок обернувшись заверещав – назад, бо вистрелю. Не дивлячись на страхітливі погрози посіпаки, вона підбігла до батька і, плачучи обнімала його, вже ні на що не звертаючи уваги. Тільки коли ствол карабіна штовхнув її в спину, вона відчула що смерть поруч... Руки опустились, і в молитовному стані, на колінах, немов згасаюча свічка, з високо піднятими руками, благаючи у Бога милосердя, залишилась стояти на снігу. Пронизливий холод, що увірвався в навстіж розкриті двері, привів Ганну до тями. Хата стояла пустою. Кругом тиша. Ганна, отямившись і забувши про небезпеку, вельми схвильованою вийшла на двір. І зойкнула від побаченого, – недалеко від хати улякклою на колінах стояла напівроздітою в снігу з високо піднятими до неба руками її дочка, яка поспіхом вибігла за батьком. Посинілими від холоду вустами вона благала захисту... Мати в розпачі кинулась до дочки. Знесилою підняла її, і обнявшись, дві згорблені, пригнічені скорботою постаті, повертались до хати. На якусь мить, забувши про свого вбивцю, в злющому лиці цього осліпленого смертоносця – перед очима Степана представ образ облудної, диявольськи жахливої системи цілого світу, яка нічого кращого не може дати народам, як тільки постійну міжусобну ворожнечу в кровавій боротьбі за суто земні, гріховно плотські, егоїстичні інтереси. Впродовж всієї історії вся многолика різновидність оцієї безбожної, лиходійної системи була і є єдиною тільки в одному – в оскаженілій, лютій боротьбі

проти вічних Істин Божої Волі, і Його посланників-праведників. Така постійна боротьба здійснюється різноманітними найхитрішими підступними способами, щоб не допустити духовного просвітлення народу Світлом Істини Слова Божого, відкритого в Євангельських святинях Ісуса Христа.

Дві постаті попереду, і на деякій відстані езекутор, з знаряддям смерті під рукою, йшли в узлісся, погружаючись мало не по коліна в скрипучий сніг. А сніг так і не перестав падати і своїм лапатим мохнаттям, потрапляючи на їхні обличчя, перетворювався у маленькі сльозинки, що ніби наперед оплакували прожите життя цих благочестивих братів... Так, ступаючи глибоким снігом, що так щедро вкрив землю, крок за кроком вони наближались до своєї голгофи... В думках, ніби перегортаючи вічну Книгу життя, і приміряючи все сказане в ній до себе, – вмить іскристим виблиском освітілась картина усього прожитого життя, важливі долевісні його повороти: жив не заради задоволення земних, плотських інтересів, а пізнання, виконання і свідчення вічних Божих істин стало єдиною його метою – сенсом і невимовною радістю життя. Перед очима предстала перша зустріч з Богом – з Світлом Одкровення Премудрості Його Слова, з Святим Духом Його вічно суцїї Правди. Це Світло бачив не там і не тоді, коли вчитував з псалтиря за покійниками, або ж скільки свічок поставив перед іконостасом, і до яких найбільше угодників молився. Тільки тепер, після тої достопам'ятної зустрічі, добре розумів значення Христової Благої Вісті, що хай мертві хоронять своїх померлих, бо мертвими в Бога ті, хто не пізнав Істини Його Святої Волі, і перебуває в беззаконні гріха; «І нас, які в гріхах відступництва були мертвими, Бог Словом Правди оживотворив з Христом,...воскресив з Ним, і посадив на небесах в Христі Ісусі» (Еф.2:5,6) «.І не

лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі вбити не може; але бійтеся того, хто може й душу, і тіло занепасти в геєні». (Матв.10:28)

Хоч як посіпака вигукував команди йти скоріше, чоловіки спокійно йшли зустрітися зі своєю уже уготованою їм долею... Древа стояли мовчазні. Ще недавно такі веселі, юні дубки, шарудінням свого листячка все про щось перешіптувались зі своїми ровесницями, білокорими берізками, стрімкими немов цар-дівки; вони усіх довкола дивували чистотою своєї білизни, а нині стояли покриті пухнастою сніговою ковдрою. Здавалось, вони поприкривались від сорому за своїх братів – «гомосапієнсів», людей-каїнітів, за їхні ганебні, злодійні, кроваві вчинки. Цьому молодому порослю здавалось, що вони ладні пробачити оцим невігласам-людям за їх кривди, що так часто бездушно вирубуючи, винищували їх. А от як вибачити за те, що люди, озвірівши, творять між собою!? За якісь ніяк не зрозумілі оцим деревам людські незгоди, вони доводять себе до жорстокої ненависті, до фатального трагізму – цього їм, деревам, аж ніяк не зрозуміти, бо вони непорушно співіснують і живуть згідно мудрих законів Творця. Через їх гармонійну, величаву красоту і доцільність їх буття, через єдність всього суцього Він, Творець і відкривається – проявляє Свою присутність у всьому існуючому. А оте навіженство аж ніяк не вміщається в межі здорового людського мислення..! Де там...Здавалося б, краще не бачити, бути покритому холодним снігом... Це легше і перед вічним Творцем – «Не чув і не бачив». Але ні, не так! Господь дав людині розум розуміти і бачити, дав вільну волю вибирати і творити – тому вона неодмінно понесе повну відповідальність перед Богом, людьми, деревами, перед вічністю всього існуючого! З таким міркуванням наближався до тривожно настороженого узлісся. І стоять тут два праведники серед своїх, таких знайомих дерев, і немовби вперше зустрілись

тут з цими молодими дубками і закоханими в них берізками, які стануть свідками людського злочину, і нібито просячи в них вибачення за людську жорстокість. В пам'яті, за ці, здавалось би нескінченно довгі хвилини, як на білому гаптованому рушничкові, в який у свій час була завернута Вічна Книга, коли вона вперше потрапила до рук Степана, з рядка в рядок, здавалось, виписувалось хрестиками червоними і чорними нитками все його життя, і зводилось до правдивого розуміння вічної Книги Життя. І Степан, приміряючи своє життя з цією Книгою, уже бачив, що його ім'я з іменем брата Онуфрія стоїть поряд з іменами праведників, які віддавали своє земне життя на служіння вічній Правді. Бо Ісус Христос говорив: «Мене гнали і ненавиділи і вас будуть гнати», але й іменем Отця Небесного запевняв: «Нехай не тривожиться серце ваше! Віруйте в Бога, і в Мене віруйте!.. Осель у домі Мого Отця багато; Я повік з вами, щоб і ви були там, де Я» (Іван.14:1-3) А Він у вічних оселях Отця...Він і з тими, хто з Ним.

В пам'яті предстали картини неодноразового ходіння до Почаєва – перший раз ще малим, з матусею, а другий раз з батьком. І ось, останнє паломництво після отих видінь, які були дивною причиною до більш проникливого, глибокого осмислення свого життя. Премудрість Божого Слова, яка в науці Ісуса Христа засяяла могутнім Світлом, освітила фанатизм Савла, коли той йшов ув'язнювати християн. На цій дорозі переслідування, представши перед Світлом Христового Одкровення – його вища фарисейська вишколеність, його мудрість книжника, одержана в вищих школах, померкла, потьмяніла, – він осліп перед Світлом, в якому відкрилась вся нікчемність цього всього. Але коли цей релігійний фанат прозрів і духовно могутнє Світло Христової науки освітило і переродило його, і Господь благоволив відкрити в ньому Сина Свого і благовісника язичників, – тоді ж Савл не став радитися з

тілом і кров'ю, а повністю, відрікшись від земних благ і фарисейських почесей, поніс всі страждання правдивого послідовника Христа; не так, як ті двоє, фарисействующі вчителі народу, таємні учні Христа... Так сталося і з Степаном тоді, коли Світло Правди освітіло його традиційний, хибний образ мислення і глибоко зворушило, потрясло все його єство. І тепер, в оцю скорботну хвилину, в пам'яті зринув почутий тоді поклик – Іди до мене, піднімайся на висоти неба; пізнаєш вічність Правди...

Предстала картина зустрічі з людьми які дали настанову, що те що тривожить, тільки в Біблії можна отримати відповідь, бо сам Бог тебе закликає в свій виноградник для праці. І попливли картини зустрічі з попами, які помстою за відступництво від православної віри заплатили сибірською довічною каторгою. Степан був спокійний, бо картина за картиною, як небесні хмаринки пропливали у свідомості і ставали на суд совісті, як даності від Бога. В глибокій скорботі Христос молився: «Отче Мій, коли можна, нехай обмине ця чаша Мене... проте, не так, як Я хочу, а як хочеш Ти... (Матв.26:39) І він розумів, що Христос молився не за своє життя в тілі, а за тих вірних послідовників вічної Істини, які будуть жертовно нести Його Благу Вість спасіння грішному світу, будуть терпіти від нього жорстокі гоніння, наругу і смерть. Христос, з його святою Любов'ю, молився за тіло Своєї Церкви – якщо можна, Господи, хай мине її ця скорботна чаша страждань...Але Він, осяяний Духом Божим, розумів, що в цьому жорстокому світі зла і бездуховності іншої дороги спасіння нема. «Бо так Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне. (Іван.3:16) Народжені від Духа Божого, є синами Божими, і вони, керовані Його Любов'ю, віддавали своє життя на жертовне служіння; в цей жорстокий світ несли Слово Правди, спасаючи людей від гріхів беззаконня і

смерті. Бохонюк бачив і невтішний стан багатьох своїх побратимів, які були разом у зібранні, але далекі від Бога. Одних дуже вже зтягувало багатство, других політика і влада, егоїзм і гордовитість, інших - світські принади. Перед очима предстали вірні Господеві, що були разом у зібранні, приймаючи поданий Христом хліб небесної мудрості від самого Бога. Господь одарував його прозорливістю бачити, що буде у його відсутності з церквою, яку з таким старанням плекав усе своє життя. Згадувались розмови з священиками, коли приводив Господнє Слово, яке осуджувало їх неправдиву науку, і тому народ перебуває в такому язичницькому невігластві.

І немовби прощаючись з оцими єдиними свідками, деревами, він проспівав: «Прощайте браття, рідні у Христі...». В цей час почувся металевий брязкіт затвору, який посилав оці декілька грамів холодного смертельного металу у магазин ствола. Все, про що так яскраво згадувалось і мислилось, на мить припинилось, і вказівним пальцем правої руки показав своєму катові стріляти просто в лице. Раптово у вухах прозвучав звук церковного дзвону, що в ті далекі часи чув при охрещені, – відтоді так на все життя і закарбувався в пам'яті. Тепер він знову зазвучав, з дзвоном кайданів на ногах, в які закули, після суду під куполами Луцького Собору, де проходило судилище над ним, відступником від православної віри, і де винесли вирок – вічне заслання до Сибіру. А сьогодні, опівночі, до оцих звуків ще додався сталевий звук затвора гвинтівки. В цю трагічну мить звуки ці злилися в одне зловіще звучання, викликавши один жахливий образ – розп'яття на обох хрестиках, – один, що висів на грудях вбивці, а другий, який достойно і благочестиво, з гідністю носив Степан більшу половину свого життя, не заплямувавши зображений на ньому святий образ мученика... Він вдома зберігав його, і тільки цієї ночі, коли прийшов

по його душу вбивця, з таким же хрестиком на грудях, – Степан з живим Христом у серці, взяв цей хрестик і, приклавши йому до грудей, вкинув в пазуху йому на пам'ять про його злодіяння. Дивлячись вгору аж закрутилось в очах від високо піднятої голови і подумки поряд з піснею «...прощайте браття в Христі рідні...», яка на цей раз скорботно пронеслась по узліссі, змішавшись з відлунням задимленого пострілу. Зловіщий, смертоносний звук прокотився по узліссі, сповіщаючи про трагічні наслідки беззаконня, – життя ще одного праведника стало жертвним свідченням проти темряви невігластва грішного світу.

Падаючи, вуста ще раз, тепер стиха, майже не чутно промовили Христові слова – прости йому, бо він, нещасний, не знає, що робить...

Пронизливий холод, що увірвався в навстіж розкриті двері, привів Ганну до тями. Хата стояла пустою. Кругом тиша. Ганна, отямившись і забувши про небезпеку, вельми схвильованою вийшла на двір. І зойкнула від побаченого, – недалеко від хати улякклою на колінах стояла напівроздітою в снігу з високо піднятими до неба руками її дочка, яка поспіхом вибігла за батьком. Посинілими від холоду вустами вона благала захисту... Мати в розпачі кинулась до дочки. Знесилою підняла її, і обнявшись, дві згорблені, пригнічені скорботою постаті, повертались до хати. Враз, від страшного звуку пострілу вони здригнулися.

Вдоволений собою за вправно виконану роботу, ще раз затагнувшись димом недокурка, сплюнув на біле чисте простирадло пухнастого снігу, викинув смердючий недокурочок і спокійно прийнявся за подальшу справу. Склав верхній одяг, чоботи своїх жертв на купу і ременем, тісно для зручності, щоб можна було

нести, затягнув у вузол. Бо перед смертю своїх жертв наказав зняти верхній одяг і роззутися, бо йому розгудилось, що такі трофеї як раз добре прислужаться лісовим хлопцям і тепер, щоб краще вислужитись, буде чим звітувати перед своїм начальством. А лапятий сніг, падаючи на застигаючі від холоду обличчя, вже не танув...

Так, як два тисячоліття тому святий мученик Степан сміливо свідкував Істину Христового Одкровення, перед Сінедріоном – цими сліпими релігійними верховодами був осуджений ними на жахливі катування – так перед нами представ сучасний образ праведника, який в надзвичайно страшному періоді двох світових війн, Словом Господнім викривав блудливу релігію, яка вкупі з звірськими політичними силами чинила жорстокі кроваві розправи над праведниками; звертаючись до володарів світу, застерігав людей не брати участі в цій смертоносній, братовбивчій борні народів.

Степан Бохонюк, все, що йому випало витерпіти від світу цього, прийняв сповна. В проповідях часто нагадував слова Христа: «Мене гнали і вас будуть гнати». Світло Істинної Віри в Єдиного Бога, Світло Премудрості вічних Заповітів Його Божественної Волі, відкрите Аврааму, освітлювало темряву бездуховної пустині народів. В образі вогненного стовпа це світло освітлює дорогу виходу, вивільнення з єгипетського гріховного рабства. Це Світло, від початку відкрите всім Посланникам Божим, Мойсею і Пророкам, згодом, в віках спотворене противниками Істини, – знову явилось і в усій його первозданній повноті засяяло в Святому Дусі Євангельського Одкровення Ісуса Христа. Святий Дух Істини Заповідей Божих, відкритий в Благій Вісті Сина Божого, освітлював розум і серце Степана, провадив до останньої, трагічної хвилини його земного життя.

Похований Степан Бохонюк і його побратим Онуфрій Кушнірук на цвинтарі села Богушівка. Над їх могилами, поряд, стоять пам'ятні знаки.

« І обернув я лице моє до Господа Бога, і молився я Господеві моєму" – оці короткі слова пророка Даниїла (9:3-4) над могилою Степана, виражають всю духовну сутність його молитовного, благочестивого життя перед Богом. «Бо хоч вони в очах людей і караються, але надія їх повна безсмертя» – цей вислів з Премудрості Соломона,(3:4) над могилою Онуфрія свідчить про їх непохитну Віру у святині Життя Вічного.